

ANNIE BESANT
VILÁGUNK ÁTALAKULÁSA

II.RÉSZ

TEOZÓFIAI TÁRSULATI TAGOKNAK TARTOTT ELŐADÁSOK

Fordította: RÁTHONYI ÁKOSNÉ, 1932

Számítógépes változat: CSIMMA VILMOS, 2008

MAGYAR TEOZÓFIAI TÁRSULAT

Annie Besant, a Teozófiai Társulat
elnöke ezt a hét előadását 1909.
nyarán tartotta Londonban.

TARTALOM

- I. A hatodik alfaj
- II. A közvetlen jövő
- III. A katolikus és a puritán szellem a Teozófiai Társulatban
- IV. A szakramentális élet
- V. Fehér Lótusz napi beszéd 1909. május 8-án
- VI. Krisztus lényege
- VII. A teozófus magatartása a kinyilatkoztatással, ihlettel és megfigyeléssel szemben

I. ELŐADÁS

A hatodik alfaj

Ma esti előadásom tárgyául szerintem, rendkívül fontos kérdést választottam: a hatodik alfajt. A Teozófiai Társulatban, valamint azon kívül is sok jókedvű tréfára adott alkalmat, hogy a teozófusok folyton fajokat, alfajokat, gyökérfajokat, ciklusokat, köröket, stb. emlegetnek. Ezt sokan, persze teljesen helytelenül, feleslegesnek, célszerűtlennek találják. Amidőn nagy tanítónk, H. P. Blavatsky leírta számunkra földünk letűnt fajai fejlődésének csodálatos panorámáját, a Titkos Tanítást, ezzel nemcsak a múlt történetével ajándékozott meg, hanem egyúttal kezünkbe adta a jövő kulcsát is. Ma este megkísérlem, hogy kifejtsem Önöknek, hogyan alkalmazhatja az a teozófus, aki figyelmesen tanulmányozta az elmúlt fejlődési folyamat alapelveit, ezeket az elveket a jövő fejlődésre, és hogyan tanulhatja meg belőlük azt, hogy a legcélszerűbben működjék együtt a lassan megvalósuló isteni tervvel. A teozófiai tanítás megbecsülhetetlen előnye, hogy olyan határozott tervezetet nyújt, amelybe az emberiség fejlődési folyamata minden nehézség és tévedés nélkül fokról fokra beleilleszkedik.

Ha most egy pillanatra az úgynevezett nagyobb és kisebb ciklusokat tekintjük, világosan látjuk, hogy a fajok nagy pályaköre, az alfajok kisebb pályaköre, valamint maga az ember fejlődése egymással párhuzamosan haladnak. Ha megértjük az egyiket, megértjük valamennyit. Állapodjunk meg kissé a fajok fejlődésénél, hogy feleleveníthessem emlékezetükben az egyes fajok kebelében lévő kisebb alfajokban végbemenő ismétlődéseket. Nem kell nagyon messzire visszamennünk. Elegendő, ha az előző, vagyis a negyedik nagy gyökérfajt, valamint saját fajunkat tekintjük. A negyedik gyökérfaj az atlantiszi faj volt. Ezt csak azért említem, hogy eszükbe juttassam, hogy az ötödik faj ebből a fajtól eredt. Egy új faj kiválasztása mindig az Okkult Hierarchia egy meghatározott személyiségének a feladata, akinek tudomásunk szerint egyedüli neve a hindu nyelvből vett Manu, vagyis az Ember a Gondolkodó; eszményi, azaz jellegzetes ember.

A Manu a planetáris Logosz mesteri gondolatának mintájára gondolatban megalkotja a jövő emberének képét, és ezt azután a természetes fejlődés útján fokról-fokra megvalósítja. A fejlődési folyamatnak ezeket a természeti törvényeit a Manu tudományos szakavatottsággal, tehát teljes bizonyossággal alkalmazza. Ugyanazoknak a törvényeknek alapján, amelyeknek segítségével a szakavatott állattenyésztő kitenyésztheti az óhajtott faji jelleget az állatvilágban, mintázza, formálja a faj Manuja is, a létesíteni kívánt faj fizikai alakját

Az ősképet mindig a felső síkok anyagaiban mintázzák, és csak azután valósul meg az alsó síkok anyagában; vagyis először az értelmi és érzelmi sajátságok fogamzanak meg, és csak azután jelenik meg egy olyan fizikai test, amely ezeknek a kifejezésére leginkább alkalmas.

A faji jelleget a Manu a kívánt sajátságoknak megfelelően választja, ezeket pedig az ember szervezetére alapvető terv jelöli ki számára. Saját természetünket tanulmányozva, abban bizonyos határozott részeket különböztetünk meg: a fizikai testet, az asztrális testet, a mentális testet, a felsőbbrendű értelem testét, vagyis a kauzális testet és végül a buddhikus testet, amely a tiszta szeretetteljes énné a teste. Ha most e hármat az asztrális, a mentális és a buddhikus jelleget tekintjük, akkor a bennünket közvetlen érdeklő típusokat látjuk. A negyedik faj fő jellemvonása a vágy, illetve érzelem volt. Az alsóbb rendű érzelmek uralkodtak az értelmén s e faj rendeltetése a vágytermészet kifejlesztése volt. A negyedik faj alfajaiban azonban bizonyos mértékben ki kellett fejleszteni a többi tulajdonságot is, noha csak igen alacsony színvonalra; az ötödik alfajban az idők folyamán az alsóbbrendű értelem is fejlődni kezdett. Annak a kornak a Manuja ebből az ötödik alfajból válogatta azokat a családokat, amelyeket a legalkalmasabbnak gondolt a kívánt jellegre való átalakításra. Az első

választás nem bizonyult szerencsésnek, mert az emberek annyira keményfejűek és oly kevéssé voltak simulékonyak, hogy nem lehetett belőlük azt a fajt kialakítani, amelynek következnie kellett, de nyomaik még ma is látszanak a világ történelmében, abban a csodálatosan érdekes népfajban, a héberben, amelyben még ma is él a hit, hogy ő a „választott nép”. A második, szerencsésebb választás ezt a mi ötödik gyökérfajunkat eredményezte. Az új gyökérfaj ugyanis az alfajjal párhuzamosan fejlődött, s ezért hivatkoztam a múltra. Amikor a negyedik gyökérfaj ötödik alfaja kifejlődött, egy millió évvel ezelőtt, az ötödik gyökérfaj, a hatalmas árja faj is mutatkozni kezdett.

Most azonban elhagyhatjuk negyedik fajunkat alfajaival együtt, hiszen csakis azért foglalkoztunk a múlttal, hogy megvilágítsa a jelent. Az ötödik gyökérfaj tovább fejlődött, és egyik alfaj követte a másikat. A legelső Észak-Indiában telepedett meg, és az árja törzsnek ez a legelső alfaja lassanként meghódította az egész hatalmas félszigetet. Ezután a második keletkezett, amely valamennyi későbbi alfajhoz hasonlóan, nyugat felé vándorolt; majd a harmadik, az iráni faj következett; utána a negyedik, a kelta; végül az ötödik, a teuton faj. Idáig jutottunk ötödik gyökérfajunk alfajainak történetében. Figyeljék csak meg, mint érik utol és hagyják el egymást fejlődésük során ezek az alfajok. Ezek közül az első alfaj még mindig nagyhatalmat képvisel Ázsiában, és a jelek arra vallanak, hogy dicsőségének napja még korántsem hanyatlott le; noha a hinduk százezer esztendő múlttal dicsekedhetnek, mégis hatalmas jövő áll előttük, amelynek előjelei a mai Indiában máris mutatkozni kezdenek. Különböző jeleket látunk magunk körül, egyrészt biztatókat, másrészt olyanokat, amelyek olykor aggodalomba ejtenek: olyan jeleket, amelyek arra vallanak, hogy a nemzet ereiben új élet kezd lüktetni, és hogy új India születése előtt állunk. A második alfajból ma már egy nemzet sem él, civilizációjának nyomai azonban még láthatók a Földközi-tenger partjain. Ezeket régiségbúváraink most egymás után felszínre hozzák, de a történelem oly keveset jegyzett fel e népekről, hogy csodás tetteiknek nagy része csak mítoszok és legendák alakjában maradt reánk. A következő alfaj, a nagy perzsa faj már csaknem kipusztult. A mai perzsák és a régi irániak között kevés hasonlatosságot találunk. Az irániak legtekintélyesebb maradványai, a párszik Indiában élnek, s ez a faj szintén igen megapadt és lassan kihalóban van. Ha ellenben a negyedik alfajt, a keltát tekintjük, azt látjuk, hogy abban még mindig hatalmas képességek szunnyadnak. Ebből a fajból származott az ókori Görögország, a szépség és bölcsészet hazája, továbbá Róma, bámulatos uralkodási tehetségével. Egyik nemzetet a másik után ontva magából, egész Európában elterjedt. Írországra és Skóciára is eljutott, és itt olyan lehetőségeket teremtett, amelyek eddig még csak részben valósultak meg. Írországra olyan csodálatos keveréket találunk, amely a negyedik gyökérfaj maradványaiból és az ötödik gyökérfaj negyedik alfajának keverékéből keletkezett. Az atlantiszi befolyás ott még mindig meglehetősen érvényesül. Különösen az ír védőistenekben, a hegyi istenségekben él tovább az atlantiszi élet és gondolkodás, és ezek még ma is nagy befolyással vannak a fiatalabb, de azért szintén ősi kelta alfajra. A megújulás és fejlődés lehetősége ott szintén fennforog, mert a negyedik és hatodik alfaj szorosan összefügg egymással. Miként az érzelmi természet hatása fölfelé irányul, és ez által rokon hatást kelt a spirituális természetben, hasonlóképpen szoros összefüggésben állnak egymással azok a fajok és alfajok is, amelyek ezeket a tehetségeket itt e földön képviselik, a negyedik és hatodik gyökérfaj, valamint a negyedik és hatodik alfaj is. Az íreket nem ok nélkül különítették el, a keltáknak a teutonoktól való elválasztása nem minden célszerűség nélkül történt. Ebben a kelta népfajban még nagy spirituális képességek szunnyadnak, és előreláthatóan innen kell valamely rendkívüli befolyásnak kiindulnia. A hatalmas római keresztény szervezetre, amely most válaszúton áll, vagy elmerül abban az irányban, amelyet, úgy látszik, előír számára a pápai enciklika, miáltal azonban a korszellem ellenségévé szegődnek, vagy pedig a modernista párt kerekedik felül a római egyházban, megtisztítva és új életre keltve ezt az ősi szervezetet, azzá téve, aminek lennie kellene: szentek egyházává és a keresztény eszme legtisztább legmagasabb alakjának mintaképevé. Írország valószínűen közreműködik ezen a hatalmas tisztuláson. Szívemből kívánom, hogy ez mielőbb bekövetkezhessen, és ekképpen a régi római egyház újjászületése lehetővé váljék. Ez pedig szorosan összefügg a hatodik gyökérfajjal, tehát részben a hatodik alfajjal is.

A negyedik alfaj után tehát a mienk következett, és most, amikor azt látjuk, hogy az ötödik alfaj, a teuton faj, olyan rohamosan fejleszti a konkrét tudományos értelmet, amikor látjuk, hogy utolsó hódító útjára, a levegő meghódítására készül, akkor ezekben a jelenségekben, feltéve, hogy okultunk a múltból merített tapasztalatokon, a következő alfaj előjeleire ismerhetünk. Ezek az alfajok egymás fölé érnek, és a következő mindig akkor keletkezik, amikor az előtte való fénykorának tetőpontjára emelkedett. Gondoljunk csak a negyedik alfaj fénykorára, arra az időre, amikor az ötödik még fejlődésének kezdetén volt, amikor Róma hatalmának tetőpontján állt. Akkor tűntek fel Európában, Németország őserdeiben az első gótok; csöndesen, észrevétlenül gyűltek törzsekbe, amelyekből később nemzetek fejlődtek. Csöndesen, zajtalanul született meg az új faj, mialatt elődje az akkori civilizáció legmagasabb fokára emelkedett. Sajátságai, képességei lassanként kialakultak, és az óta a teuton alfaj egyre erősebb, hatalmasabb lett, és habár a világ népességéhez képest elenyésző kisebbséget alkot, mégis a tudományos értelem erejénél fogva mindenhová elterjedt, minden haladás élére állott, és az egész világon uralkodik.

Most azonban forduljunk a jelen tündöklő fényétől ama csöndes helyek felé, ahol a jövő már ébredni kezd. Épen azért, mert az ötödik alfaj oly erős és hatalmas, tekintünk körül a világon, keresve utódjának bölcsőjét, keresve azt a fajt, mely nem a konkrét értelem, hanem a könyörületes, tiszta ész hatalmánál fogva uralkodik a világon, mely nem erőszak, hanem szeretet, nem versengés, hanem szövetkezés útján hódít, és ez által olyan birodalmat létesít, amely maradandó lesz. Mert ma is olyan igaz, mint valaha, hogy „akik fegyvert fognak, fegyverrel kell veszniök” (Máté XXVI. 52.), és hogy csak az a birodalom lehet maradandó, amely szeretettel és áldással hódít, amely nemcsak uralkodó, hanem tanítás védelmező is. A hatodik alfaj, a jövő faj, már keletkezésekor magában hordja a hatodik gyökérfajt, amelynek oly sokkal lassabban kell fejlődnie. A hatodik alfaj keletkezését szintén láthatjuk magunk körül. Nem keletkezik egy helyen, nem tartozik egyetlen nemzethez, mert ez a típus az emberiségnek, az egyesítő bölcsességnek típusa, és minden nemzetből, minden népfajból, minden országból gyűjti választottait ehhez a születendő új gondolat-típushoz. Hogy milyen lesz ez a típus, könnyen elképzelhetjük, ha az ember buddhikus tehetségének sajátságaira gondolunk. Melyek ezek a sajátságok? Elsősorban egyesülés, a külvilágban tehát: együttműködés. A hatodik alfajban minden tevékenységnek ez lesz a lényege: sokak egyesülése valamely közös ügy elérésére, egyetlen ember önkényessége helyett, aki saját akaratát másokra kényszeríti. A jövő munkája nem abból indul ki: „Tedd ezt és kövess!” hanem ebből: „Haladjunk együtt oly közös cél felé, melynek elérését valamennyien üdvösnek találjuk”. Ha olyanok ismertető jelét keressük, akiken a hatodik alfaj sajátságai már észlelhetők, megtalálhatjuk azokban, akik embertársaikat szeretettel, részvétellel és megértéssel vezetik, nem pedig az önkényes akarat hatalmával; mert ennek az alfajnak a tulajdonságai itt-ott szórványosan megtalálhatók abban az alfajban, amelynek helyét idővel majd el kell foglalnia. A hatodik alfaj keletkezését ötödik alfajunkban szórványosan kimutathatjuk azokban az emberekben, akikben a hatalomnak jele a gyöngédség. Mindazok, akik részt óhajtanak venni e faj felépítésében, igyekezzenek már most inkább másokkal együtt, mint mások ellen dolgozni; igyekezzenek a versengés és ellenségeskedés szellemét ernyedetlen közös erővel kiküszöbölni és ezzel a képességgel helyettesíteni. Hatodik alfajunk előfutárait az egyesítő, egybevető szellem jellemzi mindazokat, akik egyesíteni tudják a különböző jellemeket és fel fogásokat, akik értenek ahhoz, hogy a legeltérőbb elemeket maguk köré gyűjtsék, és közös egésszé olvasszák; akik be tudják fogadni a különbségeket, és mint egységeket adják vissza, felhasználva a legkülönbözőbb tehetségeket, mindegyiknek megfelelő helyet találva, valamennyit közös egésszé tömörítve. Ez annak a típusnak egyik jellemző sajátsága, amelyből lassanként kifejlődik a hatodik alfaj. Egy másik feltűnő sajátság a könyörületesség lesz. Ez az erény az erélyes, határozott egyéniségű nyugati népek között aránylag igen ritka. A könyörületesség oly tulajdonság, amely a gyöngeséget azonnal megérzi, és irányában türelmet, gyöngédséget, védelmet tanúsít. Ha az ötödik alfaj átlag-típusát tekintjük, gyakran tapasztalhatjuk magunk között, hogy milyen sokszor vált ki ingerültséget a mások gyöngesége. Türelmetlenséget ébreszt könyörületesség helyett, ami oly jellemző az ötödik alfajra. A tényeket gyorsan felfogva, türelmetlen minden gyöngeséggel és nehéz felfogással szemben, amely nem egykönnyen képes a különbségeket megítélni, amelyek viszont előtte oly világosak. Az

ötödik alfaj tipikus civilizációja olyan civilizáció, amely a gyöngeségben kihasználásra és leigázásra szánt valamit ideát, amit kénye-kedve szerint letiporhat, hogy ez által még magasabbra emelkedhessen, és nem látja benne azt, ami önálló létének érdekében segítségére szorul. „Ilyen idegesen tevékeny civilizációban, mint a mienk – mondják Önök – elkerülhetetlen, hogy a gyöngék háttérbe ne szoruljanak”. Nem tagadom, hogy ez a mai határozott egyéniség kifejlesztésének folyamán tényleg elkerülhetetlen volt. Ez az egyéniség megbecsülhetetlen eredmény, amelyhez még az okozott szenvedések árán is elég olcsón jutottunk. E határozott egyéniség nélkül hiányoznák az alap, amelyre a következő hatalmas, együttműködő civilizáció fektethető. Mert gyöngeségeket nem egyesíthetünk, és szükséges volt kifejleszteni ezeket a határozott, kitartó egyéniségeket, hogy abban a jövőben, melynek küszöbén állunk, legyen mit összhangban egyesíteni egymással. Az emberi természetnek nagy rövidlátására vall az a felfogás, amely bizonyos tulajdonság kifejlesztésében valami nemkívánatos dolgot talál; mert a fejlődési folyamatban, mely a tökéletes Bölcsesség és a tökéletes Szeretet vezetése alatt áll, nincsen olyan dolog, ami ne volna kívánatos. Az ötödik alfaj civilizációjának legkellemetlenebb terméke értékes anyag lesz a hatodik alfaj és a hatodik gyökérfaj alapvetésénél. Mert nagy erények csak határozott egyéniségekből fakadnak, a könyörületesség pedig az erősek erénye, nem pedig a gyöngéké. A gyöngé, érzelgős rokonszenv, amely a semmitmondó, ki nem fejlett természet sajátja, nem könyörületesség. Nincsen se gyógyító ereje, se oltalmazó képessége. Aki szenvedés, igazságtalanság vagy fizikai szerencsétlenség láttára ideggörcsökbé esik, annak segítségére, gyógyítására, oltalmára számítani nem lehet. A jó ápolónő nem kap ideggörcsöket, amikor betegét szenvedni látja, és nem hagyja cserben, hogy érzelgős könnyek értéktelen fényűzésének engedje át magát. Igazi könyörületesség csak határozott egyéniségekből fakad. Az olyan könyörületesség, amely nem segít, értéktelen, és csak akkor segíthetünk igazán, ha érzelmeinket a tudás irányítja, és az orvoslást a megértés határozza meg. A hatodik alfaj tehát, melynek uralkodó vonása a tiszta ész lesz, ezekből a határozott egyéniségekből alakul lassanként, amikor céljuk megváltozott, és alsóbb énjük helyébe felsőbb Énjük lépett. Ha felfedezzük saját magunkban a könyörületesség csírát, tudva, hogy ez lesz a következő alfaj, uralkodó vonásának egyik főtényezője, ápoljuk gondosan ezeket a csírákat. De jegyezzék meg, hogy a rokonszenv e sarjadó érzésének hatalmas, felemelő és megváltó erővé kell fejlődnie; mert a könyörületesség a Megváltó ismertető jele. A Megváltó pedig sohasem gyöngé, hanem erős, és könyörületessége erejéből fakad. Erről mindenki meggyőződhetik. Türelmetlenek lesznek, ha fölötte lassú emberrel van dolguk. Vajon miért? Mert gyöngék, mert nincsen annyi erejük, hogy valamely kérdést lassan, kitartással, megfontoltan tudjanak megmagyarázni, nincsen annyi erejük, hogy el tudják viselni az együgyűséget és gyöngeséget.

A következő nagy tulajdonság, amelyre szükségük lesz, az egységnek az érzése, és ezt csakis akkor sajátíthatják el, ha erősek. Semmi sem olyan nehéz ezen a világon, mint felfedezni Isten növekvő hatalmát az ember szíve mélyén, minden gyarlóságán, felületen, silány tulajdonságán keresztül. Mégis, ha igazán bölcs akarnak lenni, csakis ezen az utón érhetik el. Vajon, mennyire tudják felfedezni minden hiba mögött az isteni csírákat, amelyből idővel egy-egy erény fejlődik? Nem kapta meg Önöket sohasem a régi plátói gondolat, mely szerint a bűn és erény között a mennyiségen kívül nincsen meghatározott különbség? A még ki nem fejlődött erény: bűn; a túlhajtott erény szintén bűn. A kettő közötti arany középút: erény. Vegyünk egy egyszerű példát, az egyik oldalon gyávaságot, a másikon féktelenséget. A kettő közötti arany középút: bátorság. A szertelenség mindenben bűn, mind a hiányban, mind a túlzásban, és csakis a kettő közötti teljes egyensúly az erény. Ha megvalósítják ezt az igazságot magukban, akkor valahányszor hibát fedeznek fel embertársaikban, még ezen a hibán keresztül is a leendő erényt látják, és a jelen legnagyobb hibáiban is a jövő reménységét tanulják felismerni. Valakit türelmetlennek találnak. Ő viszont ostobának tartja Önöket, mert másként fogják fel a dolgot, mint ő. Ez könnyen Önökben is hasonló türelmetlenséget válthat ki. Míg ha a türelmetlenség mögött ki nem fejlődött, de fejlődésben levő erényt látnának, ha a türelmetlenségben a helyes cselekvésre való határtalan vágyat, és minden helytelennek látszó dolog féktelen gyűlöletét látnák, akkor nagyon türelmesek volnának, mert az erény virága nemsokára kinyílik, és feltárja azt a pompát, amely kezdettől

fogva benne rejlett. Ha rágalmakat, szitkokat, gyalázásokat hallanak, megbotránkoznak, és megvetendőnek tartják. Pedig az, aki tudatlanságában így cselekszik, téved, és ezért harag helyett könyörületet érdemel. Minél kegyetlenebbé válik valaki a tudatlanság következtében, annál nagyobb szüksége van olyan könyörületességre, amely mindent megért, tehát mindent legyőz, sőt le sem győz, mert legyőzés elkülönülést jelentene, hanem saját személye és a másik személy egységét felfogva, a másik gyarlóságát saját gyarlóságának tekinti. Mindezt elvben elég jól tudják. Miért nem gyakorolják tehát? Miért kellett oly kellemetlenségekben – mint azok, amelyekben átestünk – mindkét részről haragos szavaknak elhangzaniuk? A megértő teozófus szívében nincsen helye haragnak, csak könyörületességnek. Ezek azok a tulajdonságok, amelyekre a hatodik alfajban szükségünk lesz, és fejlődésüknek már most meg kell kezdődnie, már most kell sarjadniuk mindazok szívében, akik részt óhajtanak venni a következő alfaj, létesítésében. De olyan fajban, amelyben a nagyság jele, az elkülönülés volt, valamennyi tulajdonság közül legnehezebbén az egység érzése fejleszthető ki. Az egység és a könyörületesség érzése oly erő és hatalom lesz, amely csakis mások segítésére szolgál, és amely az erő mértékét a felelősség és kötelesség mértékévé teszi. Eszerint az Önök jelleme – ha valóban a hatodik alfaj jelöltjei között szerepelnek – rendkívüli kötelességtudás és az úgynevezett „jogok” iránti határozott közönyösség által tűnik ki. Mazzini nagyszerű mondása szerint: „minden jog lerótt kötelességből fakad”. Ez feltétlenül igaz. A kötelesség teljesítéséből elkerülhetetlenül jog keletkezik, és ilyen körülmények között a jog nem jár küzdelemmel, hanem a természet elkerülhetetlen folyamányaként jön létre. Mert ott, ahol kötelességét mindenki teljesíti, jogait küzdelem és követelés nélkül mindenki élvezi. Alfajunkat jogaink követelése jellemzi. Azok számára azonban, akik ismerik a Karma törvényét, nincsen olyasmi, amit követelni kellene, mert mindenünk megvan, ami megillet; a Karma mindent megad, amihez jogunk van, és ha úgynevezett igazságtalanság ér, ez csak valamely régi hiba kiegyenlítését jelenti. Ha azt hiszik, hogy az emberek bánthatják Önöket, akkor nem hisznek a Karma törvényében. Minden csapást tulajdon kezünk mér reánk, nem más. Senki sem sértheti, senki sem bánthatja Önöket, senki sem lehet igazságtalan Önökkel szemben. Mindaz, amit átszenvednek, saját múltjukból ered. Ezek az emberek, akik előállnak, hogy a régi tartozást behajtsák Önökön, csupán eszközök. Ha ezt valóban hinnék, akkor az, aki tartozást követel Önöktől, barátjuk volna, és örömmel üdvözlőnék őt, mert a karmikus adósságokat sohasem követelik kétszer. A Karma számadásaiban nincsen tévedés. A tény azonban az, hogy a valóságban nagyon kevesen hisznek benne. Hogy mit vallanak, az legkevésbé sem határoz. Valóban csak akkor hisznek, ha nemcsak szóval mondják, hanem ha a szerint élnek. Ha hinnének benne, akkor tudniuk kellene, hogy nincsen olyan rágalom, amely sérthetne; nincsen olyan igazságtalanság, amely sebezhetne, és hogy milyen nagy igazság van Krisztus ama szavaiban, amelyeket keresztútján mondott: „Semmi hatalmad sem volna rajtam, ha felülről nem adatott volna néked”. (János XIX. 11.) Ez a titka a Krisztusok türelmének; ők ismerik a törvényt és szerinte élnek. Ez a törvénybe vetett tántoríthatatlan hit, és a belőle eredő kötelességtudás a leendő fajnak egy másik, igen jellegzetes vonása. Önök között mindazok, akik már ebben az életben eszerint élnek, akik látszólagos sérelemmel szemben nyugodtak és higgadtak maradnak, akik az igazságtalanságot csupán lerótt, letörlesztett adósságnak tekintik, az ilyen férfiak vagy nők a következő alfaj és az alfajból keletkező gyökérfaj jelöltjeinek mondhatók. Mert a hatodik gyökérfaj a most keletkező hatodik alfajból létesül, és mind a keltőbe való jelöltségük a most fejlesztett tulajdonságoktól függ.

Tekintsük ezek után a fejlődő alfajt egy másik oldalról is. A fősúlyt a tulajdonságokra vettem, mert tulajdonságok alakítják a testet; de igaz, hogy ennek az alfajnak a testei is egészen más jellegűek lesznek, mint a jelenlegi alfaj testei; finomabb összetételüknél fogva sokkal érzékenyebbek lesznek az anyag finomabb rezgéseire. A tökéletesebb és finomabb idegzetű fizikai test fejlődésével párhuzamosan elkerülhetetlenül együtt jár a következő testnek, vagyis az asztrális testnek és megfelelő érzékeinek szervezése. Láthatjuk, hogy a negyedik és ötödik gyökérfaj közti különbségek között a legnagyobb fizikai különbség az idegrendszerben rejlik. Hasonlítsuk össze a kínaiak vagy a japánok idegrendszerét az árja faj idegrendszerével, és azonnal észrevesszük azt az óriási különbséget, amely a

két fajt egymástól elválasztja. A negyedik fajból való ember a legrettenetesebb kínzásokat is gyorsan kiheveri, míg az ötödik fajbeli hasonló kínzásoktól idegsokkot kapna és belehalna. Az ötödik és a hatodik gyökérfaj közötti legnagyobb különbség ugyancsak az idegrendszerben lesz, és ez a változás már a hatodik alfajban mutatkozik. A legnehezebb fizikai feladatok egyikét kell megoldanunk: fogékony, érzékeny idegrendszerünk kell, hogy legyen, teljes fizikai egészség mellett. Könnyű az idegrendszert addig feszíteni, amíg érzékennyé válik, de ez egészen más, mint tökéletesítés által érzékennyé és a legfinomabb vibrációk iránt fogékonytá tenni, a józanész és a tökéletes egészség épségben tartása mellett. Ezen is dolgozhatunk. Az agy tökéletesítését célzó elmélkedés okszerű gyakorlása által – ha túlzásba nem vesszük – lassanként végtelen érzékenységre tehetünk szert, anélkül, hogy veszélyeztetnénk egyensúlyunkat, ép elménket és egészségünket. Ne gondolják, hogy ötödik fajbeli testekkel rögtön hatodik fajbeli sajátságokat fejleszthetünk; ellenben az ötödik fajbeli testek képességének keretein belül folytonosan növekedő és az asztrális testre is kiható érzékenységet fejleszthetünk, amely egyúttal azt is szervezi és kifejleszti. Ha környezetünket megfigyeljük, azt tapasztaljuk, hogy egyre gyakrabban születnek mostanában olyan gyermekek, akikben ez a túlfinomodott érzékenység, mutatkozik, és akikben ez az érzékenység bőkezűséggel, gyöngédséggel, nagylelkűséggel és könnyű felfogással párosul. Ezek a gyermekek lassanként az új alfaj típusává alakulnak át, és amikor elszaporodnak, és rájuk kerül a sor, hogy szintén apákká és anyákká legyenek, születendő gyermekeik már a hatodik gyökérfaj előfutárai lesznek. Egyik fajból fakad a másik. Minden szülő tehát jó, és okosan teszi, ha a legbehatóbb tanulmány tárgyává teszi azoknak a gyermekeknek a jellemét és jellegét, akiket a Karma az ő gondjaira bízott. Ha gyermekeikben felfedezik a jövő alfaj ébredő képességeit, a fokozottabb érzékenységet és tisztább látóképességet, ne erőltessék esztelen csodálással, ne fojtsák el éppen olyan esztelen kételkedéssel. Neveljék a mai gyermekeket nemcsak a lehető legegészségesebb viszonyok között, hanem lehetően jó ízlésű, tiszta légkörben. Ne felejtsek el, hogy a magasabb rendű érzelmek kifejlesztésénél a szépség fontos tényező, és ha a mindennapi életből hiányzik, ezáltal késedelmet szenved a jövő alfaj keletkezése és fejlődése. Küzdjenek a mai civilizáció rútsága ellen. Támogassák az ébredni kezdő és a szépség felé törekvő hajlamokat. Értsék meg, hogy a szépség a hasznosnak elengedhetetlen kelléke, és hogy a lehető legkorlátoltabb gondolkodásra vall, ha valaki azt képzei, hogy a hasznos nélkülözheti a szépséget, s hogy a mindennapi élet rútsága nem késlelteti a finomabb és jobb ízlésű alfaj fejlődését, amely részben már közöttünk születik meg.

Gyakorlati dolgok ezek, amelyek mindennapi életünkre, mindannyiunk otthonára, az otthonnal járó kötelességekre vonatkoznak. Ne engedjék, hogy teozófiájuk mindennapi életükön kívül essék. Ha azt akarjuk, hogy a keletkező alfajalakító ereje a teozófia legyen, úgy már a mi életünket kell, hogy áthassa. A Teozófiai Társulat számára óriási kiváltság, hogy a jövő gyökérfaj középpontja lehet, és remélhető, hogy tagjai közül legalább néhányan eléggé előkészültek, hogy részt vehessenek a következő alfaj felépítésében. Önök nem lennének közöttünk, ha nem volna valami egyéniségükben, ami Önöket ehhez a rohamosabb fejlődéshez vonzotta volna. Nagyon kevésbé méltányolják a múlt kényszerítő hatalmát, amely Önöket a Társulat kötelékébe sodorta. Vannak olyanok, akik belépnek, majd ismét kilépnek. Ezek azok, akik most először kerültek vele összeköttetésbe. Mások belépnek, évekig kötelékében maradnak, azután ismét kilépnek. Ezek valamivel magasabb fejlettségi fokon állnak, nem először léptek tagjai sorába, és a következő életekben újra visszatérnek. Vannak azután olyanok, akiket első perctől kezdve hatalmába ejt, akik eszményei mellett tántoríthatatlanul kitartanak, akiket személyes kérdések el nem riaszthatnak, és akik inkább magukat vallják a teozófiához tartozónak, mint a teozófiát a sajátjuknak. Ezek azok, akik már sokszor voltak, és még sokszor lesznek kötelékében, hogy abban még igen sokszor éljenek és haljanak. Szerencse azokra nézve, akik ma itt vannak, hogy az utóbbi években nem engedték, hogy személyiségek elvakítsák elveikkel szemben, s hogy emberek meglevő vagy képzelet hibái megingassák a teozófiába vetett hitüket. Az emberek meghalnak, de az elvek tovább élnek. Férfiak és nők, erényeikkel és hibáikkal együtt elköltöznek, a Teozófiai Társulat ellenben nemzedékeken keresztül rendületlenül fennáll. Szerencse Önökre nézve, hogy szilárdan meg tudtak állani a viharban, nagy áldás száll Önökre, hogy a megpróbáltatás idejében nem tagadták meg a Mestert, hogy nem

pártoltak el, és nem menekültek el a szenvedések napján.

II. ELŐADÁS.

A közvetlen jövő

Bizonyára emlékeznek, hogy legutóbbi összejevetelünk alkalmával a hatodik alfajról beszéltem. Ma esti előadásom hasonló tárgyat ölel fel, noha más szempontból nem annyira általános, mint inkább a Teozófiai Társulat szempontjából. Ebben az előadásban inkább a Teozófiai Társulat lényegéről táplált felfogással foglalkozom, amelyet fennállása kezdetén vallottak, később kissé szem elől tévesztettek, s mely most újra általánosan elterjed, hogy a Teozófiai Társulat a kínálkozó alkalom magaslatára emelkedve, megfelelhessen a közvetlen jövőben reá várakozó feladatoknak. H. P. Blavatsky indiai napjaira visszatekintve azt találjuk, hogy előszeretettel utalt bizonyos kapcsolatra, amelyet két Mester létesített, elsősorban a Társulattal, másodsorban a jövő civilizációjával, amelynek előhírnöke a Teozófiai Társulat. Hindu barátait saját Puránáik állításaira figyelmeztette, amelyek azt mondják, hogy a korszak végén majd eljön két király, és a kezdődő új korszak birodalmát e két királynak adják. Ezek a gyakran ismétlődő állítások hallgatóságában azt a kérdést támasztották: „Ki e két király?” Mire Mme Blavatsky arra célozott, hogy a Puránákban említett két király az a két Mester, aki a Teozófiai Társulat voltaképpen alapítója. Ez az állítás nem hagyta nyugodni a tanítványok éles eszét. Azonnal hozzáláttak a két király nevének felderítéséhez. Az egyik tanítvány felfedezte, értekezést írt, és H. P. Blavatsky engedelmével kiadta. A két király nevét Moru és Devápinak mondja – két név, amely a hinduk ősrégi történelmével kapcsolatban gyakran szerepel a Puránákban. Ezek közül az egyik – Moru – a Nap-dinasztiához tartozik, Rámának, a Shri Krishna előtti Avatárnak egyenes leszármazottja; nagy király, aki, mint mondják, lemondott trónjáról, és Shamballába ment, hogy ott bevárja, míg az emberfaj vezetésére újra visszahívják. A másik, aki Devápi néven szerepel, bátyja volt a Hold-dinasztia hírneves királyának, amely dinasztiához a következő Avatár tartozott. Bátyja volt Bhishma atyjának; ő is lemondott királyi jogairól, ő is ugyanoda vonult vissza, és őreá vonatkozóan szintén azt mondják, hogy ott kell bevárnia a jövő korszakot. H. P. Blavatskyt rendkívül megörvendeztette tanítványainak leleményessége, s a vázlatot, amelyet helyesnek talált, ki is adták. H. P. Blavatsky gyakran utalt a Társulat alapításáért felelős két Mesternek erre a működésére. Mivel az utóbbi időben kétségbe vonták azt a felfogást, hogy a Mesterek a Társulat tulajdonképpen alapítói, megemlíthetem, hogy e tényt „M.” Mester kézírásában megerősítve láttam. Olvastam azt a levelet, amelyben írja, hogy Ő és adeptus társa: „K. H.” magukra vállalták a világ egy új szellemi mozgalmának felelősségét, hogy a Páholyanban a mozgalom időszerűségét illetően kételyek merültek fel, és hogy e lépést csakis azzal a feltétellel engedték meg, ha a Társulatot másokkal alapítatják és kormányoztatják, olyanokkal, akiket irányítani és ellenőrizni tudnak. Elmondja az után, hogy erre egy saját tanítványát választotta ki, H. P. Blavatskyt, akit Amerikába küldött egy másik tanítvány, H. S. Olcott felkeresésére, és hogy ezek a Társulat látható alapítói. A Társulat eredetének természetét tehát sem én, sem mások, akik hiszünk e levelek hamisítatlan voltában, nem vonhatjuk többé kétségbe. Ebből az álláspontból kiindulva, azt tapasztaljuk, hogy bizonyos, a Társulat lényegére vonatkozó dolgokat részben H. P. Blavatsky, részben pedig a Mesterek hoztak tudomásunkra. Tekintettel a közvetlen jövőre, reánk nézve mind a kettő rendkívül fontos. Ezek közül az előbbiek inkább célzások voltak, figyelmeztetések, amelyeket az előrehaladottabb tanítványok megérthettek – hogy a Társulat tulajdonképpen célja, hogy a világot előkészítse egy új faj keletkezésére, és hogy e fajnak a magva legyen; hogy az egyik Mester a faj Manuja, a másik pedig Bodhisattvája lesz. Ezeket a pontos adatokat azonban nem hozták annak idején nyilvánosságra, hanem az akkori előrehaladottabb tanítványok egymásnak szájról-szájra adták. Bár a Társulatba 1889-ben léptem be, ez a bizonyos körülmény csak 1895-ben jutott tudomásomra. A Coulomb-eset után a Teozófiai Társulat ideiglenesen letért arról az okkult ösvényről, amelyen H. P. Blavatsky eleinte vezette, úgyhogy ezek az eszmék idővel háttérbe szorultak, feledésbe mentek, és csak kevesen tartották meg emlékezetükben. 1895-ben velem közölte újra saját Mesterem, és az óta a Teozófiai Társulat régebbi tagjai között elterjedt.

Álljunk meg egy pillanatra annál a megállapításnál, amely a Manura és a Bodhisattvára vonatkozik. Minden gyökérfaj élén egy hatalmas adeptus áll, aki még azoknál a hatalmas lényeknél is magasabb rendű, akiket Mestereknek nevezünk, és ezen egy hatalmas lény betöltötte tisztségnek neve egyszerűen az embert, a gondolkodót jelenti, az eszményi tipikus embert, és a hangsúly inkább a névelőn van. E név különösen jellemző, mert a gyökérfaj élén álló minden egyes Manu a felügyeletére bízott gyökérfajnak a típusa. A hét faj típusa a planetáris Logosz tervének egyik részlete, és e tervet az egyes fajok Manui fokról-fokra kidolgozzák. Az eljárást illetően a Manunak teljesen szabad keze van. Az általa választott módszerért minden felelősség egyedül őt terheli. Amikor az új faj tervezésének ideje elérkezik, a soron levő Manu hivatalába lép, még pedig mindenkor egy vele egyenrangú hatalmas Testvérrel együtt, akit Bodhisattvának neveznek. Az ötödik faj Manuja tudvalevően a negyedik gyökérfaj ötödik alfajából gyűjtötte embereit, hírnökei útján összehívta, összegyűjtötte, nemzedékről-nemzedékre átalakította, míg végül az óhajtott fizikai típusú fejlesztette őket. A Manu ugyanis kettős munkásságot fejt ki: elsősorban kiválogatja azokat, akiknek öntudatában már ébredezni kezdenek az új fejlődési fokozat képességei, amelyeknek a következő fajban teljesen ki kell bontakozniuk; miután pedig kiválogatta, és ébredező képességeik fejlődését elősegítette, a megfelelő testek alakításához kezd. A mi Manunk, vagyis az ötödik faj Manuja annak idején az ötödik alfajból volt kénytelen az anyagot kiválasztani, és választása korántsem azokra esett, akik az akkori felfogás szerint a legkiválóbbak voltak. Ne feledjük, hogy a negyedik alfajban, mint az egész negyedik gyökérfajban általában, az érzelmi sajátságok és az ezekkel járó pszichikai tulajdonságok fejlődtek ki legerőteljesebben. A negyedik alfaj, a tolték faj volt, az, amely hatalmas császárságot alapított, az Aranykapu-város székhellyel, amelynek győzelmes seregei az egész világot elárasztották, és ebben az alfajban a pszichikai tulajdonságok természetesen fontos szerepet játszottak. Tudjuk, hogy a pszichikai tulajdonságok az érzelem és szenvedély nyilvánulásának alacsonyabb fokain, még mielőtt az alsóbbrendű értelem kifejlődne, rendkívül fejlettek. Ez a fejlődési folyamat általában az asztrális testhez tartozik, azonban nem az asztrális csakrákon, hanem a fizikai szervekkel összefüggő asztrális központokon keresztül működik. A negyedik alfaj mindezeket a legnagyobb tökélyre fejlesztette. A gyermekeket az iskolákban tisztánlátás (clairvoyance) útján választották ki a különféle életpályákra, minden politikai és kormányügyben stb. tisztánlátókat hallgattak meg, hogy a pszichikai tulajdonságok útján az akkor elérhető legmagasabb tudás birtokába juthassanak. Az ötödik alfaj jellegzetes sajátsága a pszichikai tulajdonságok csökkenése és az értelem kifejlesztése volt, és e kettő szükségképpen együtt járt, úgyhogy amikor az ötödik alfaj kifejlődött, a megelőző, nagy pszichikai fejlettségű alfaj meglehetősen lenézte azt. Ezek az emberek alsóbbrendűeknek látszottak, nem tudták használni azokat az erőket, amelyek elődeiket a civilizáció élére állították, és e világot az asztrális világgal szinte egyesítették. A gyermekekről, akikben igen csekély ilyen veleszületett pszichikai tulajdonság mutatkozott, a férfiakról és nőkről, akik még kevesebb ilyen fogékonysággal rendelkeztek, egyáltalán nem gondolták, hogy a jövő ígérete rejlik bennük. A Manu mégis ezekből választotta anyagát, mert az ébredező értelem mutatkozott bennük, erre pedig, mint a jövő faj sajátságára, különösen szüksége volt. Hogy értelmük még fejletlen, hogy nem olyan kiválóak, mint az a hatalmas civilizáció, amelyben megjelentek, nem volt fontos. A Manu előtt a jövő lebegett, tehát ezek az emberek korántsem voltak azok, akiket az akkori atlantisziak választottak volna, ha tanácsukat erre vonatkozóan kikérik. A nagyok azonban nem igen szoktak a kis emberektől tanácsot kérni, noha ezek rendszerint annyira bizonyosak ítéletük helyességében. A nagy emberek saját belátásukat követik és miként egyszer „M.” Mester némelyekre vonatkozóan megjegyezte, akik azt találták mondani, hogy Ő nem felel meg annak az eszményképnek, amelyet maguknak egy adeptusról alkottak: „Nem Simlában tartják nyilván az adeptus ismertetőjelét”. E kijelentést jó lesz megszívlelni. Így a tanítvány ismertetőjelét sem Londonban vagy Chicagóban tartják nyilván, hanem a világnak egészen más részében, és akik ezt tudják, ehhez igyekeznek alkalmazkodni. Az akkori bölcsek tehát a Manu választását igen silánynak találták volna. Ő azonban mindamellet elvezette népét, és hatalmas fajt alkotott belőle.

Nagyon tanulságos, ha a Manunak ennél a kiválasztásnál követett eljárását a múlt eseményeinek megvilágításában és az elvek rokonsága révén igyekezzünk megérteni. Mert láthatjuk, hogyha a Manunak a hatodik alfaj magvát, amelyből idővel a hatodik gyökérfaj keletkezik, az ötödik alfajban rendelkezésre álló anyagból kell kiválasztania, választása bizonyára nagyon eltérő lesz attól az eljárástól, amelyet az ötödik alfajvezető elemei követnének. Az ő feladatuk, hogy fejlettségének tetőpontjára juttassák a konkrét tudományos elmét, amely alfajuk dicsőségét alkotja. A teozófusok gyakran fölvetik azt a kérdést: „Vajon miért nem lépnek be a tudomány hírneves emberei a Társulatba?” Egyszerűen azért nem lépnek be, mert más feladatot kell teljesíteniük, és feladatuk ez idő szerint nem abból áll, hogy részt vegyenek a jövő civilizáció létesítésében, hanem hogy a mait fejlettségének legmagasabb fokára vezessék. A jövőben, amikor ezt a civilizációi fejlettségének legmagasabb fokára emelték, és e civilizáció a világ haladásának élén méltó helyét elfoglalta, akkor elérkezik az ideje annak is, hogy ezek a kiváló elmék egy más fajba szülessenek, és tovább építsenek azon a fényes értelmi bázison, amelynek alapját most megvetik. Ama hatalmas Lények a világ feladatát tartják szem előtt, a világnak pedig ma a fényes tudományos elmékre van szüksége, hogy a jelen civilizációt fejlettségének legmagasabb fokára emelhessék. Milyen célszerűtlen volna tehát elvonni őket attól a munkától, amelyet mások nem tudnának helyettük elvégezni, és őket olyan munkába állítani, amelyhez nem értenek, mert tehetségüket más irányban fejlesztették, és nem azoknak a képességeknek az elsajátítására fordították, amelyek ehhez a munkához szükségesek. Az ötödik gyökérfaj Manujának bölcs tervében tehát az ötödik, illetve teuton alfaj színe javának rendeltetése, hogy ennek a manaszikus civilizációnak legmagasabb fokára emelkedjék, és elérje a tudományos ismeret zenitjét. Ám eközben kötelessége, hogy más típusok létesítésénél közreműködjék, a hatodik alfaj tudvalevően még az ő gyökérfajához tartozik, és hogy szövetkezzék utódjával, a hatodik gyökérfaj Manujával. Mert ne feledjük, hogy minden egyes gyökérfaj valamennyi alfajának egyazon Manuja van. Ő az egész faj Manuja, amikor pedig az új faj létesítésének ideje elérkezik, az uralmon lévő faj Manuja szövetkezik a jövő faj Manujával. Eszerint Ő, aki majdan a hatodik gyökérfaj Manuja lesz – „M.K Mester, akit a Puránák Morunak hívnak – már megkezdte munkáját. Szerényen, igénytelenül kezdte meg – mondaná a világ – a testvériség jelszavát hirdelve, és egyetlen táborba gyűjtve mindazokat, akiknek szívében visszhangra talál ez a jelszó. És vajon miért talál visszhangra? Azért, mert az a felsőbbrendű érzélem, amely az általános testvériségre válaszol, vagyis a faj-, szín-, nem-, állás- és valláskülönbség nélkül mindenkire egyaránt kiterjedő szeretetre, az emberiség buddhikus tehetségének csírája, annak a tehetségnek, amely egyesít, amely az elkülönített elemeket összevonja, a különböző egyéniségeket egybeolvasztja, és annak a szellemi közösségnek tudatára ébreszti, amely valamennyire kiterjed, és valamennyinek alapja. Ennél fogva a Teozófiai Társulat tagjaira csakis az általános testvériség elismerése kötelező, semmi más. A Karmáról, reinkarnációról vagy a Mesterekről szóló teozófiai tanítások elfogadása egyetlen tagra nézve sem kötelező, ha ellenkeznek az illető ítélőképességével vagy lelkiismeretével. Ez a pont rendkívül fontos. Nemcsak azért, mert az olyan értelem, amely nincsen béklyóba verve, sokkal világosabban látja az igazságot, mint az, amelyre dogmákat kényszerítünk, ha még oly fontosak is, hanem azért is, mert csupán olyan anyag alakítható a következő fajjává, amely fel tudja ismerni az általános testvériség szükségességét és szépségét. Ha ezt felismerték, egyéb egyelőre nem is szükséges. Ezért tehát ez az egyetlen kötelező tétel, innen erednek a sötét hatalmak sugalmazta kísérletek a testvériség érzésének csökkentésére. E hatalmak azt óhajtják, hogy a Társulat még évezredek múlva se fejlődjék, és virágozzék, s kísérleteikkel itt egy kis késedelmet, ott egy kis akadályt akarnak okozni, hogy az emberek a jelenre gondoljanak a jövő helyett. Ez a tulajdonképpeni jelentősége annak, hogy miért ez az egyetlen összekötő kapcsunk. A Manu tehát ezt a jelszót adta meg, hogy mindazok figyelmét fölhívja, akikben erre a visszhangra talál: „Igen, épen ez az, amihez csatlakozni, amiben részt venni szeretnék”, s ezzel megkezdődött a hatalmas hatodik gyökérfaj középpontjának kialakulása. Ez azonban, noha megkezdődött, még nem a közvetlen jövő. A közvetlen jövő a hatodik alfaj, még az ötödik gyökérfaj Manujának uralma alatt ugyan, de a hatodik faj Manujával közösen, hogy mindazok, akik megfelelő anyagnak ígérkeznek a jövő faj számára, már eleve gyakorolhassák annak erényeit. Ezért vetett olyan nagy súlyt H. P. Blavatsky a Társulatnak erre a belső működésére, ezért, és mert az idő oly rohamosan múlik, kell nyilvánosságra hozni azt, amit belső

céljáról a múltban eltítkoltak, ami a Társulatot belülről vezette, noha külsőleg nem volt észlelhető.

Lássuk most, hogyan lehet ezt a közvetlen jövőt sajátásaiban felismerni, és ezáltal arra előkészülni. Elsősorban értenünk kell azokat a múltban mondott szavakat, amelyeket a leendő Bodhisattva sugalmazott, s melyek szerint a Teozófiai Társulat az emberiség jövő vallásának alapja lesz. Tudjuk, hogy minden alfajnak megvan a maga, hogy úgy mondjam, jellegzetes vallása. Az ötödik alfaj vallása a keresztény vallás. Ilyen értelemben vajon mi lesz az emberiség jövő vallása? Nem lesz többé elkülönítő külön elvű hit, hanem annak elismerése, hogy minden vallás ugyanazokat az igazságokat foglalja magában, hogy csak egyetlen igazi vallás van, még pedig az „Isteni Bölcsesség”, és hogy minden vallás csak annyiban igaz, amennyiben az „Isteni Bölcsesség” sarkalatos tanításait foglalja magában. Az egyedüli és legfőbb vallás: Isten megismerése, ehhez képest minden egyéb mellékes. Minden egyes vallás csakis abban a mértékben tölti be hivatását, amilyen mértékben hozzáférhetővé teszi hívei számára azokat az eszközöket, amelyek ehhez a legfőbb tudáshoz segíthetik őket. Amikor azonban már nem állja meg ezt a legfőbb próbát, amikor dogmák, szertartások fontosabbak annál az alapigazságnál, amely szerint a Legmagasztosabbról személyes tudomást lehet szerezni, akkor a vallás egyre korlátozottabb lesz. Mindinkább hiányzik belőle az erő, a szellem, míg végre elérkezik az idő, amikor vagy kihal, vagy új életet kell beléje önteni, hogy visszanyerje eredeti hivatását, és ismét az az út legyen, amely Isten megismeréséhez vezet. A múltban igen sok vallás betöltötte hivatását, majd letűnt, így eljutunk a jelenkorig, amelyben bizonyos nagy vallások élnek. Amikor az új szellemi impulzus elkövetkezett, feladata nem egy új vallás alapítása volt, hanem ezeknek a meglévő nagy vallásoknak új életre való keltése, hogy ekképpen felismerhessék sarkalatos alaptanításaikat. Új életre keltek, hogy tanításaikat átszellemültebb és misztikusabb alakban tolmácsolhassák, ennek megtörténtével pedig közös vallás-testvériségbe tömörüljenek, s hogy valamennyien elismerjék az „Isteni Bölcsesség”-et, mint közös forrásukat. Ez volt a Teozófiai Társulat első feladata, melyet az egész világon mindenütt teljesített. Láthatják, mint kelt új életre Indiában a hinduizmus, Ceylonban a buddhizmus. Ha az ott megforduló, és rendszerint meglehetősen korlátolt, hittérítőket kikérdezik, azok majd elmondják, hogy keleten a kereszténység leghatalmasabb ellenfele a Teozófiai Társulat, és ha sarokba szorítva, azt kérdik tőlük: „De hát ellenséges indulattal viseltetnek Önök iránt a teozófusok?” azt válaszolják: „Ő nem, hanem megerősítik a többi vallást, és ezzel megzavarják térítési munkánkat”. Ez csakugyan igaz. Feladatunk nem abból áll, hogy az embereket egyik vallásról a másikra térítsük, hanem hogy mindenkivel felismertessük saját vallásának szépségét. Indiában Travancore kivételével, ahol a keresztény egyház fennállásának első századai óta római katolikus kolónia van, a kereszténység természetesen idegen vallás, és ezért csakis az ország ősi vallásainak rovására terjedhet. Nem csoda tehát, ha a hittérítők ellenfélnek tekintik a Teozófiai Társulatot, amelynek oly jelentős szerepe volt a hindu, buddhista és zoroaszteri vallások új életre keltésében, manapság pedig a mohamedán vallás újraébredésénél. Ha ezt látjuk, és azután nyugatra jövünk, és tapasztaljuk, hogy ugyanezen befolyás következtében mennyire bővült a keresztény egyház látóköre, mint terjed minden irányban a misztikus kereszténység, oly rohamosan, hogy még három évvel ezelőtt hihetetlennek tartottuk volna. Emlékezzenek csak, milyen korlátolt volt, és nézzék, hogyan terjed most minden irányban a misztikus gondolkodás, és lássák, hogy e szellem terjedése a római katolikus egyházban olyan óriási arányokat öltött, hogy a pápa kénytelen ellene átokkal védekezni, és az általa elítélt modernizmusban a teozófiát, mint annak egyik alakját említi, akkor meggyőződhetünk, hogy feladatának ezt a részét a Társulat már csaknem teljesítette. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy ne folytassuk továbbé a spirituális eszmék terjesztését, hanem azt, hogy ebbeli feladatunkat olyan alaposan elvégeztük, hogy a vallások most már szinte magukévá teszik. A papság most annyi teozófiát prédikál, hogy a már elfogadott tételek hirdetését szinte felesleges volna folytatnunk. Milyen általánosan elfogadott tantétel most valamennyi nyugati egyházban a Krisztus lényegére vonatkozó teozófiai tanítás, emberi testben való születését és Isten- Emberré való kifejlődését illetően. Az újrászületés tényét is mindinkább elismerik, már oly tantétel, amelyen nem nevetnek, hanem komolyan vitatkoznak, és amely fontos tényező a keresztény világfelfogásban. Mialatt tehát feladatunknak ezt a részét folytatnunk kell, újabb feladatok is várnak reánk, amelyekre készen kellene

lennünk. A jövő vallása, amely minden vallást felekezetek gyanánt úgy ölel fel, hogy valamennyi fennáll a jövőben is, de egyetlen testvériségnek vallja magát, ez lesz a hatalmas hatodik gyökérfaj uralkodó vallásos felfogása, amely már a hatodik alfajban minden irányban elterjed. Milyen óriási előny származik majd ebből, mert mihelyt valamennyi vallás egyetlen törzs ágaiként szerepel, abban a pillanatban minden egyes vallás megoszthatja a többivel azokat az egyéni sajátságokat, amelyeket kötelessége volt kifejleszteni a világon. Ha tehát manapság valaki a keresztények közül Indiába utazik, ahelyett hogy a hindukat téríteni igyekeznék, ami úgy sem sikerülhet soha, igyekezzék inkább megosztani velük a kereszténység magasztos sajátságát, az önfeláldozás tényét és azt a gondolatot, hogy erősek a gyöngébbeket segíteni kötelesek, a kereszténységnek ezt a főjellemvonását. Ez a kereszt tantétele, az önfeláldozás jelképe, a gyöngékhez való leereszkedés, hogy felemelhessük őket, és hogy oldalunk mellett tovább vezessük. Ez a kereszténység legnemesebb gondolata, amelyet a misztikus Krisztus jelképez, ezt valóban megoszthatnánk a hindukkal, mert az ő magasztos hitük ezt a gondolatot nem fejezi ki ilyen világosan. Ők viszont Isten mindenben való jelenlétének tantételét adhatják cserébe. A hinduizmus, dr. Miller szerint, két dolgot ad a világnak: Istennek mindenben való jelenlétét és az emberek összetartozandóságát. Amikor a vallások egymással megosztják azt, ami mindegyikében a legszebb, ahelyett, hogy mindig csak egymás gyöngéit keressék, akkor a jövő vallása kialakulóban van. Feladatunk a jövőben, hogy tovább folytassuk az olyan jól indult munkát, és hogy minden vallásban terjesszük ezt a szabadelvű, mély, vallásos eszményképet, hogy egyetlen vallást se semmisítsünk meg, hanem hogy mindegyiket áthassuk.

Következő teendők, hogy megfontolás tárgyává tegyük, mit kell tennünk a jövő nemzedékének nevelése terén, mert nagyon szükséges, hogy a nevelés teozófiai eszményképe nyugaton, de különösen Britanniában és a britt birodalomban elterjedjen. A vallásos nevelés ez idő szerint veszélyben forog, hogy e veszedelem milyen nagy, azt legvilágosabban az Erkölcsei Nevelés Kongresszusa mutatja, amelyet tavaly rendeztek Londonban, hogy olyan erkölcsi alapot állapítsanak meg, amelyre a nevelést, a vallás minden szentesítését mellőzve, fektetni lehetne. Ez teljesen reménytelen kísérlet, de mindazonáltal az idők jele. Indiában a nevelési rendszer világi volt. Ott a kormány az angol nevelési rendszert honosította meg. Tekintettel az ország vegyes vallású lakosságára, nem is adhatott mást, mint világi nevelést, ha nem akarta az egyik vallást a másik rovására előtérbe helyezni. Ennek az eljárásnak az erkölcsi következménye rettenetes volt; önzést, a haza iránti közönyösséget és a közszellem teljes hiányát szülte. Olyan emberfajt nevelt, amely elsajátította a nyugatiak felületes tulajdonságait, de a bennük rejlő erőt és tehetséget nem. Azokat a zavarokat, amelyek a mai Indiában támadnak, főleg a vallásellenes nevelés okozta, amely a legértékesebb indiai típust hitetlenné tette, amit csak a Teozófiai Társulatnak egész Indiában való megerősödése tudott enyhíteni. Ezt a vallásellenes áramlatot olyan sikeresen hántottuk el, hogy az indiai kormány ma a Teozófiai Társulatot tekinti a legalkalmasabb eszköznek arra, hogy India ifjúságát a szabadság szellemében és a rend keretein belül nevelje. Érzik a kormány, hogy megláttuk rendszere gyöngé oldalát, és hogy felfogásunk, mely szerint a gyermeknek a szülők vallását kell követnie, az egyedüli célravezető megoldás India vallási kérdésének rendezése. Itt viszont az a kérdés vetődik fel, hogyan óvhatjuk meg a vallást, ha elejtjük a dogmákat, hogyan találhatnánk közös alapot, néhány közös és az egész kereszténységbe beoltott elvet, míg a felekezeti részleteket, amelyeket a fiatal ember vagy nő a későbbi életben tetszése szerint elfogadhat, egyelőre félretesszük. Ebben a kérdésben tehát a Teozófiai Társulatnak valóban fontos szerepe lehet a közeljövőben, támogatva minden befolyást, amely odairányul, hogy a vallás ezen túl is a nevelés lényeges része legyen, enyhíteni igyekezve az elkeseredett felekezeti torzsalkodásokat, és rávéve a különböző felekezeteiket, hogy gondoljanak arra, hogy valamennyien elsősorban keresztények, és csak másodsorban tartoznak ebbe, abba vagy amabba a felekezetbe. Ha ez nekünk sikerül, akkor óriási szolgálatot tettünk a birodalom nevelésügyének.

Más téren fogékonyabbá akarjuk tenni a közfelfogást új eszmék iránt, lehetőleg rávenni, hogy kissé engedjen önhietségéből, és némi alázatosságot tanuljon. Ha csak nem vagyunk meggyőződve, hogy

az emberi fejlődés tetőpontján állunk, és hogy utánuk már semmi sem következhetik, ami nálunknál tökéletesebb lehetne, célszerű lenne belátni, hogy a következő faj jellege, vagyis a jövő típusa nem is lehet olyan, mint a mai típus, és hogy fejlődésének kezdetén természetesen új és szokatlan lesz. Emlékezhetnek, hogy J. S. Mill, a szabadságról beszélve milyen nagy súlyt vetett az eredetiségre, és mennyire panaszkodott, hogy az újabb módszerek mindenkinek ugyanarra az egy színvonalra való állítását, minden szertelenség, sőt eredetiség kiküszöbölését célozzák. Márpedig a fejlődéshez sokféleség kell. Ahol a típusokban nincsen önkéntelen változás, ott pangás áll be. Mégis valamennyien annyira ragaszkodunk a magunk sajátos gondolatirányzatához, hogy szinte megsértődünk, ha valaki olyan új gondolatot vet fel, amelyet nem tudunk azonnal beleilleszteni gondolatmenetünkbe. Márpedig ezen változtatnunk kell, először saját magunkban, azután az emberekben általában, különösen a hatalmas Tanító eljövételére való tekintettel, akiről beszéltem. Ha eljön, mint a hatodik gyökérfaj típusa, más kell, hogy legyen, mint mi mindnyájan, különben nem volna az új kor típusa. Hogyan kerülhetjük el, hogy ne úgy bánjunk el vele, mint negyedik alfajbeli elődeink, amikor legutóbb megjelent, hogy az ötödiket életbe léptesse? Milyen-könnyű nekünk most, Krisztus fenséges alakjára visszapillantva, az Ő nagyságát némileg felfogni, mi azonban a vallás bűvös fátyolán keresztül látjuk Őt, amely nevét fenségessé tette oly sokak szívében. Kíséreljék meg, helyezkedjenek vissza gondolatban abba az időbe, milyen idegenszerűnek találták volna azt a típust akkor, és mennyi előítélettel fogadták volna! Annyira különb volt Ő a többinél, és ez oly keserű gyűlöletet szült, hogy jelenlétét nem bírták három évnél tovább elviselni, és megölték. Nehezen tudjuk ezt megérteni. Inkább így gondolkodunk: „Ha ott vagyok, melléje állok, nem lettem volna azok között, akik megölték.” Pedig semmi különösebb okunk sincsen azt képzelni, hogy másként cselekedtünk volna. Nagy tanulság ez a közeljövő számára. Mert ha Ő ismét eljön, hogy megáldja ennek a hatodik alfajnak, a buddhikus fajnak a keletkezését, akkor kimagasló tulajdonságai a buddhikus tulajdonságok lesznek, és ezek a mai világban nem éppen népszerűek. Vizsgáljuk meg saját lelkületünket, és ha igazságosak vagyunk önmagunk iránt, látnunk kell, mennyire követeljük a magunk igazát. Ez a kor szelleme. Ha nincsen birtokukban valami, amire jogot tartanak, akkor lázadoznak. A manaszikus civilizáció számára ez a helyes, ám azoknak, akik át akarnak menni a felvirradó új jövőbe, ilyesmiről le kell tenniük, le kell mondaniuk jogaikról. Ha valaki bántalmaz, letipor, meg kell értenünk, hogy csupán egykori énünk gázolt mai énünkre, mert csakis az bántalmazhat, aki egykori igazságtalanságainkat testesíti meg, és kidolgozza azt, amit mi megteremtettünk. Ez igen népszerűtlen felfogás, ugyanolyan népszerűtlen, mint a „Hegyi Beszéd”. Vannak azután még más dolgok is, amelyek népszerűség szempontjából bámulatra méltók, az erő, uralom, az a szellem, amely minden ellenálláson keresztülgázol. Milyen kevésbé hasonlít mindez a bölcsesség hatalmához, mely belső hatalmánál fogva uralkodik: „minden dolgot hatalmasan és szelíden igazgatva”. Ha gondolkodunk ezen, és meg akarjuk valósítani, azt tapasztaljuk, hogy nem tarthatjuk többé csodálatraméltónak azt, amit eddig annak tartottunk, és hogy eddigi eszményképeink helyébe olyan eszményképet kell állítanunk, melynek alapja – jogok és követelések helyett – a Szellem és az egység. Ez az egyik oka annak, hogy miért utasítja vissza olyan sokszor a külvilág a teozófiai eszményeket. Ezek a tulajdonságok azok, amelyek a leendő világ számára szükségesek, és ha a közvetlen jövő munkásai óhajtunk lenni, ezeket kell magunkban kifejlesztenünk. Azt mondhatják erre: „Vajon nem túlságosan merész-e az az állítás, hogy a Teozófiai Társulat tulajdonképpen egy hatalmas gyökérfaj középpontja, egy fejlődő alfaj? Milyen jogon állítják ezt?” A felelet az, hogy a legutóbbi kiválasztásból kiindulva, az új faj és új alfaj előhírnökeit nem azok között kell keresnünk, akik a jelenben vezető szerepet játszanak, hanem azok között, akikben a jövő ígérete rejlik. Ez az oka annak, hogy embereink miért nem kerülnek ki a vezető elemek és nagy gondolkodók táborából, hanem a szeretettől, könyörületességtől és testvériségtől áthatott emberek sorából. Milyen jelentéktelen dolognak látszik a testvériség ereje, és mégis a leghatalmasabb erő a világon. Igaz, hogy nem várhatjuk, hogy magunk között fényes elméket, kimagasló gondolat-erővel rendelkező embereket találjunk, a könyörületeseket, a gyöngédek, a szeretetteljeseket ellenben megtalálhatjuk, és ezek szolgáltatják azt a plasztikus anyagot, amely a Manu keze alatt új faji jelleggé, a fejlődésnek magasabb fokozatává alakul. Ennek következtében történnek az időről-időre megismétlődő nagy rázkódtatások, amelyek kirostálják a mozgalmából azokat, akikben túlsúlyban van a fényes értelmi

tehetség, és akik feleslegesnek tartják a „testvériség” hangoztatását. A Mesterek ismertetőjelünk gyanánt a testvériséget választották, és hogyan haladhatnánk zászlajuk alatt, ha nem akarjuk viselni jelvényüket. Ha tehát elménk túlságosan tolakodóvá, túlságosan fölényessé tesz, akkor nem maradhatunk tovább a mozgalomban. Ne nyugtalankodjanak tehát ebben a közvetlen jövőben, ha ezen túl is csendes ösvényünkön haladunk, inkább a szeretetteljeseket és gyöngédeket vonzva, mint azokat, akik fényes értelmi tehetséggel rendelkeznek. Ami ránk nézve életbevágóan fontos, az a testvériség szelleme, és ehhez mindig ragaszkodnunk kell. Jusson eszükbe a jövő valamennyi küzdelmében, hogy a harcok, miként a múltban, úgy a jövőben is, mindig személyek körül dúlnak, és hogy elkerülhetetlenül elejtik azokat, akik nagyobb súlyt vetnek az egyénekre, mint az elvekre. Ha valakinek ottlététől vagy ott nem lététől teszik függővé, hogy belépjenek-e a Társulatba, vagy sem, ezzel azt mutatják, hogy Önökben az elkülönülés szelleme lakozik, mely nem tudja felfogni az elvet, és csakis a változó, mulandó személyiség lebeg szeme előtt. Ugyan mit határoz, hogy valamelyikük egyezik-e Mr. Leadbeater vagy Mr. Mead vagy bárkinek a felfogásával? Ezek mind személyek. A Társulat elvei nem változnak. Elnököket választanak, elnökök meghalnak, de a Társulat azon túl is fennáll. Milyen balgaság tehát, ha valaki elhagyja helyét, amelyet valamely hatalmas mozgalomban betölt, csak azért, mert az, aki ideiglenesen az élén áll, nem felel meg egészen annak a mintaképnek, amelyet magának alkotott. Ez egyáltalán nem határoz. Az elnök épp oly kevésbé köti a Társulatot, mint bárki más. Hatalmas alapelvén, a testvériségen kívül semmi egyéb nem köti. Mindazok tehát, akik a lezajlott rázkódtatás folyamán szilárdan megálltak helyüket, megmutatták, hogy előttük az elv a fontos, nem pedig a személy, és mit sem határoz, hogy az elnökkel hogy úgy mondjam egyetértenek-e vagy sem, amíg szilárdan megállnak a Társulatban, mert az elv a Társulatban rejlik, és a másik csupán személyiség. Ragaszkodjunk tehát ehhez az elvhez, amelyhez az elmúlt vihar alatt ragaszkodtunk, lássuk be, hogy nem az a fontos, vajon igaza van-e valakinek, vagy sem, hogy nemeslelkű-e, avagy alávaló, jelentékeny-e avagy jelentéktelen. A jövő feladata a mozgalomban rejlik, és nincsen bizonyos egyén kezébe letéve, aki véletlenül éppen itt van. Hogy Önök, avagy én más életekben visszatérünk-e a mozgalomba, az tisztán rajtunk, és nem másoknak rólunk táplált véleményén múlik. A Társulattól senki sem zárhat ki minket, ha méltók vagyunk arra, hogy ott maradjunk, viszont senki sem tarthat benne, ha nem vagyunk arra méltók, hogy a Társulathoz tartozzunk. Átérezve a Karma törvényét, átérezve a mozgalom nagyságát és a jövőben való feladatát, fogjunk kezét egymással, akár egyetértünk, akár nem, mindenben eltérhetünk, csak a testvériségben legyünk egyek, és menjünk előre a jövőbe, mely előttünk feltárul fényesebben, mint valaha, menjünk előre a hatodik alfaj alapításához, amelyből majdan a hatodik gyökérfaj keletkezik, menjünk előre Manunk és Bodhisattvánk, jövőendő évek és évezredek Nagyjainak zászlaja alatt.

III. ELŐADÁS

A katolikus és puritán szellem a Teozófiai Társulatban

Ezek értéke és veszedelme.

Megkísérlem, hogy kissé megvilágítsam azt a meglehetősen nehéz kérdést, vajon milyen helyet foglal el Társulatunkban a katolikus és a puritán szellem. Be akarom bizonyítani, hogy minden nagy mozgalomban mindkét típus szükséges, hogy mindegyiknek megvan a maga helye, a maga értéke, viszont a maga veszélye is. Ha belátjuk, hogy mindegyik szükséges, ez mind a két típusnak megkönnyítheti, hogy a másikkal szemben türelmesebb legyen, és a mindkettőben rejlő veszedelmet kölcsönösen felismerje.

Ez a két jelleg az egész világon mindenütt megtalálható, és voltaképpen két határozott temperamentum szellemi és érzelmi, amelybe nagyjából csaknem minden művelt, gondolkodó ember osztályozható; sőt minden műveletlen, üresfejű és tudatlan ember is, mert e két típus ezek között is megtalálható, noha kevésbé vonzó alakban, mert ezeknél túlzottabb mértékben nyilvánul meg, mint abban az osztályban, amelyben legalább megvan a jóakarát az önmegismerésre és valamelyes lelki egyensúly elsajátítására. A katolikus típus külsőleg határozottan vonzóbb, és éppen ezért akarom Önöket a puritán típus értékéről meggyőzni, mely típus nem oly vonzó, s ezért értéke is kevésbé szembetűnő. Ha a puritán típus teljesen kiveszne, az emberiség elveszítené a szabad gondolkodásra és megítélésre való hajlandóságot, erőt és kitartást, amelyek annyira nélkülözhetetlenek az emberiség fejlődési folyamatára nézve. Ez a típus, sajnos, gyakran rideg, és visszataszító külsővel járt, és ha ezt a két típust I. Károly uralkodásának idejéből ítéljük meg, a puritán külsejét igazán nem mondhatjuk vonzónak, szigorú, igen komor, zárkózott és rideg. Nem egészen méltányos azonban, ha a puritánokat a Stuartok uralkodásának idején élő típusról ítéljük meg. Nem igazságos valamely típust oly időben bírálat tárgyává tenni, mikor e két nehézség, az őt érintő veszély és az ellenkező típus határtalan gonoszsága fenyegeti. Nem igazságos, ha éppen ezt az időpontot választjuk valamely temperamentum megítélésére. De még ha a Cromwell és I. Károly idejében élő puritánokat is tekintjük, és nem ítélünk pusztán a látszat után, lehetetlen, hogy az olyan nehéz körülmények és veszedelmes környezet közepette fel ne ismerjük e típus rendkívüli erkölcsi értékét. Rideg volt, de ez a ridegség inkább a bemocskoltatás örökös veszedelmétől való óvakodás, és mint minden reakció, természetesen szélsőségekbe csapott át, ami viszont újabb reakciót szült, II. Károly udvarának könnyelmű, romlott típusát eredményezve. Külön akarom választani a típusokat ezektől az egyes megnyilvánulásoktól, és ki akarom ragadni azokból a viszonyokból, amelyek esetleg jobban kiélelhetik az egyik vagy a másik sajátosságát.

Mit fejez ki voltaképpen a puritán típus? Úgy látszik, mintha a kor uralkodó felfogásának készséges elfogadása helyett inkább az ellenmondó és bíráló szellemet fejezné ki. A puritán szellem lényegében bíráló, mégpedig a szónak újabb értelmében, amely a bírálót bíró helyett ellenfélle és ítélkezővé teszi. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a bíráló szellem feltétlenül szükséges az emberiség haladására nézve, feltétlenül szükséges, még akkor is, ha néha cinizmussá és ítélkezéssé is fajul. A puritán mindig intellektuális (a nemesebb típusról beszélek), akinél az elme van túlsúlyban, Olyan típus, amely inkább elkülönülésre, mint egyesülésre törekszik, egyedül áll, a saját társasága kielégíti (nem akarom mondani, hogy „önelégült”, mert ez igen kellemetlen tulajdonságot jelent). E típus erélyességét meg kell értenünk. Erélye ugyan könnyen ridegséggé fajulhat, de ezt főleg a vallás okozza, amelybe történetesen tartozik. Ebben a támadó alakjában azonban csakis akkor észlelhető, amikor olyan dolog ellen tiltakozik, amelyet veszedelmesnek és károsnak gondol. Ilyen feltevések hatása alatt harcias sajátossága természetesen fellobban, és ez által legellenzenvesebb és legridegebb tulajdonságai elkerülhetetlenül felszínre kerülnek. Azonban ez korántsem nélkülözhetetlen kelléke a puritán szellemnek. Ha olyan embernek tekintjük, akiben ebben az életében főleg az értelmi képességek fejlődtek ki, ellenben az érzelmi képességek csak elnyomva. Ha látjuk, hogy benne a mentális

képességek azok, amelyeket ebben az inkarnációban fejleszteni igyekszik, és belátjuk, hogy az elme csakis ott fejlődhetik, ahol az elemző-, összehasonlító- és ítélőképesség tevékeny, akkor könnyen érthetővé válik, hogy ellenállással találkozva, ezek a sajátságok ellenségeskedéssé, tiltakozássá fajulhatnak. Nem gondolom azonban, hogy az ellenségeskedés és tiltakozás nélkülözhetetlen kelléke a puritán szellemnek. Békés időben ez a puritán típus inkább értelmi és elemző képességével tűnne ki, és végtelenül értékes volna bármely testület számára, amelybe ilyenkor kerül. Az elme ugyanis nem fejlődhetik az elemző tulajdonság kifejlesztése nélkül, az egybevetés később jön, mert előbbi az alsó manaszhoz, utóbbi a felső manaszhoz tartozik. Mind a kettőt ki kell fejleszteni. Az alsó manasz fejlődése alatt ezek az elemző-, összehasonlító- és ítélőképességek feltétlenül szükségesek, mert nélkülük semmilyen hit nem fektethető szilárd alapra. El kell ismernünk, hogy a kihívó, kutató, sőt még a gyanakvó hitetlen szellem is feltétlenül szükséges. Csak ezek útján fedezhetjük fel a tévedéseket, és rostálhatjuk meg a múltból származó hagyományokat, megszabadítva őket azoktól a sallangoktól, amelyek az elvakultság és tudatlanság korszakában tapadtak rájuk. Ha valaki nem hiszékeny, ez nem bűn, sőt inkább erény. Ha haladást kívánunk, kételkedve kell fogadnunk mindent, ami a múltból reánk maradt, hogy kellőképpen megvizsgálva, elemezve és megbírálva, kihámozhassuk az igazságot a tévedések közül. A vallás nem válhatnék egyre spirituálisabbá, ha az emberek mindent örökség gyanánt vennének át, anélkül hogy megvizsgálják, anélkül hogy megértenék. Mivel minden valláshoz és más, távoli századokból hozzánk jutott gondolatirányhoz hosszú útjában elkerülhetetlenül temérdek tévedés tapad, ha hiányoznék a kételkedő, bíráló szellem, minden vallás babonává süllyedne, és az, ami benne a fajra nézve legbecesebb, lassanként eltűnne a tudatlan tévedések halmaza alatt. Ezért a faj történetének bizonyos időszakában szükséges a puritán szellemnek egy-egy fellobbanása. Egyedül ez hozhat létre alapos változásokat a vallásban, erkölcsben és társadalomban, egyedül ez elég bátor, még kisebbségben is, hogy fellépjen, és az értelem mérlegére tegyen minden hitet, minden hagyományt. Nem szabad tehát elvakultaknak lennünk e szellemnek az emberiség értelmi fejlődésére való rendkívüli értékével szemben. Mert mivel a vallás és a társadalmi rend valamely hatalmas Tanítótól származik, aki felülmúlja korának mind vallásos, mind erkölcsi és társadalmi fejlődését, nemzedéktől nemzedékre szálló tanításait idővel elkerülhetetlenül babonák homályosítják el.

Álljunk meg itt egy pillanatra, és lássuk, mit jelent e szó: „babona”. Régi meghatározásomnál jobbat, azt hiszem, nem találhatnék, vagyis: „Babona, ha lényegesnek tartják azt, ami lényegtelen”. Ez a meghatározás, úgy hiszem, fedi mindazokat az eseteket, amelyeket babonának nevezhetünk, amelyek azonban eredetileg igazságok voltak. Ám minden igazság lényeges és mellékes részekből áll. Mikor az igazság értelmezése homályossá válik, a mellékes dolgok túlságosan előtérbe lépnek az emberek felfogásában, míg végre a mellékes a fő, míg a lényegest semmibe sem veszik.

Egyszer egy indiai történetet beszéltem el, amelyből világosan kitűnik, hogy mi a babona. Volt valamikor egy igen szent életű ember, aki vaját öntött a tűzbe, és ezt az áldozatot ajánlotta fel – ez az egyik legáltalánosabb hindu szertartás. Ezt a szertartást napról-napra, minden reggel hűségesen elvégezte. Szomszédjai rendkívül csodálták, és vallásos kötelességeinek pontos lerovása miatt követésre méltó példának tekintették. A jó embernek történetesen volt egy macskája. A macska szerette a gyöngéd, jószívű embert, mindenhová követte és ezzel zavarta ájtatosságában. A szent, hogy véget vessen ezeknek a megzavartatásoknak, gallért tett a macska nyakára, és az ágy lábához kötötte. Múltak az évek, egyik nemzedék a másikat követte és ekkor mindazok, akik a csodálatraméltó szent embert utánozták, már nemcsak az áldozatot ajánlották fel, hanem egy macskát is kötöttek az ágyhoz abban a hitben, hogy ez is a szertartáshoz tartozik. Ismét múltak az évek, míg végre az eredeti szertartásból nem maradt egyéb, mint az ágyhoz kötött macska. Íme, ez a babona, az ártatlan, mellékes dolog fődologgá vált, míg azután teljesen betöltötte a hívó lelkét. Ez igen gyakori eset olyan vallásokban, amelyek hosszú ideig fennálltak, és sok tudatlan követőjük volt. Ezek nem tudják megkülönböztetni a külső formát a belső jelentőségtől, és lassanként a külső forma lép előtérbe, míg a belső jelentőség eltűnik. Amikor a babona az igazságot teljesen kiszorította, elérkezett az idő, hogy az emberben fölébredjen a bíráló szellem, hogy az egész

megtámadja, és tekintélyét kétségbe vonja. Ámde a bíraskodás sokszor nem eléggé fejlett ahhoz, hogy a tévedések elleni küzdelmében egyúttal az igazságot is felismerje. Többnyire az egészet babonának tekinti, és teljes megsemmisítésére törekszik. Ez a legtöbb reformációnak a története. Ott van például a tizenhatodik század hatalmas reformációja.

Ha visszatekintünk reá, láthatjuk, mennyi értékes igazság esett áldozatul annak a törekvésnek, hogy a vallást megszabadítsák a felületes tévedésektől. Ha figyelemmel kísérjük a puritán szellem fejlődését Luther idejétől kezdve a kálvinista Svájcban keresztül, a skót John Knoxig, majd Angliában és látjuk, milyen óriási hatalomra tett szert I. Jakab és I. Károly uralkodása alatt, akkor meggyőződhetünk, hogy mindez semmi más, mint fokozatos kiküszöbölése mindennek, amit az elme fölfogni és megérteni nem tudott, és következésképpen óriási veszteség a dolgok spirituális részében. Ennek eredménye a történelem bizonyossága szerint az, hogy a tévedések elleni küzdelemben kiküszöbölt igazság később újra visszatért. Ugyanez történt bizonyos emberi alap-hajlandóságokkal is, amelyeket a puritánok annak idején semmiképpen sem tűrtek meg. A szentképek, az istentisztelethez tartozó zene, a szokásos öltözetektől eltérő ruházat és a többi, mindazok a szokások, amelyeket akkor, mint gyűlöletes pápai intézményeket elvetettek, újra visszatértek, és egymásután lassanként ismét elterjedtek az egész anglikán egyházban. Ebben nagy tanulság rejlik, és jó volna, ha minden puritán lelkületű ember megszívlné. A székesegyházak előtt ott látjuk azokat a szobrokat, amelyeket Cromwell katonái zúztak össze, bent a főoltár és szószék körül pedig azokat az új szobrokat, amelyeket később azért állítottak oda, hogy fokozzák a hívők szívében a vallásos érzületet.

Szándékosan hívtam fel figyelmüket a Teozófiai Társulaton kívül álló puritán szellemre, hogy a Társulatot közelebből érintő kérdésektől függetlenül bírálhassuk meg. Láthatják, mennyire szükséges ez a szellem mindannak az egyensúlyozására és féken tartására, ami különben a katolikus szellem szertelenségévé válnék. Láthatják, hogy bíráló embertársaink milyen végtelen nagy szolgálatot tesznek nekünk, és hogy bírálgatásuk csakis abban az esetben lehet kártékony, ha a bíráló szellem ellenségeskedéssé, ellenszenvvé fajul, ezek a sajátságok azonban nem elválaszthatatlan kísérői, sőt fegyelmezett, meggondolt embereknél nem is volna szabad, hogy kísérői legyenek. Erre a szellemre szükségünk van, anélkül a lelkesek túl gyorsan rohannának előre, és tévedésekbe esnének. Az a lehűtés, melyet néha-néha okoz, a szellemi fejlődés igen becses tényezője. Állandó lehűtésre nincs szükségünk, ez teljesen meggátolná a fejlődést, de ha türelmesek volnánk egymással szemben, akkor ez a lehűtés csak javunkra szolgálhat, és az értelmi légkör tisztaságát biztosítaná anélkül, hogy a bírálgatás elkészerítené életünket.

Most lássuk, mit értünk katolikus szellem alatt. Azt a szellemet értem alatta, amely a hagyományokat tiszteletben tartja, amely hajlandó, hogy meghajoljon valamely észszerű és elismert tekintély előtt, hogy elfogadjon valamely hatalmas nagy tervet, és közreműködjék benne. Amely belátja, hogy a tervezőnek jelenléte – feltéve, hogy magas színvonalon álló lény, teszem azt egy Mester – elegendő arra, hogy tekintélyt adjon a tervnek, amely elismeri, hogy egy nálunknál tökéletesebb lény tervét elfogadni és legjobb tudásunk szerint végrehajtani nem megszegyenítő, és korántsem jelenti az egyéni szabadság megnyirbálását. Ez a szellem az, amely – mivel túlnyomórészt érzelmi természetű – rokon vibrációkat kelt a buddhikus síkon, és ez által elősegíti az értelem fölött álló Szellem fölébredését. A katolikus szellem továbbá mindig a szép iránti szeretettel párosul. Művészi hajlamai vannak. Gondolatait tetszetős alakban igyekszik kifejezésre juttatni. Szereti a szertartásokat, és kedve telik a gondolatok harmonikus kifejezésében, arra törekszik, hogy körülötte minden kielégítse az érzelmeket, s amellet mindennek értelme legyen. Felfogása rendkívül fogékony, míg a puritáné nem az. Ezért sokkal hajlandóbb rálépni arra az ösvényre, amelyet okkultizmusnak nevezünk. A katolikus szellem készségesen elismeri, hogy azok, akik fejlődésben fölötte állnak, irányítással és tanítással olyan tudáshoz segíthetik, amelyet saját erejéből nem tudott volna elérni. A puritán inkább magában jár, a katolikus szívesen megragad minden lehetőséget, amely a fejlődési folyamatban nyújtható, mind a fejlettebb

emberek, mind a szellemi intelligenciák segítségével, ilyenformán oly légkör veszi körül, amely rendkívül érzékeny a spirituális világból származó behatások iránt, és tapasztalhatjuk is, hogy ezzel a szellemmel mindig az okkultizmus különböző ágai iránti hajlandóság párosul. Nem hiszem, hogy ezt a hajlandóságot a puritán szellemmel párosultan valaha tapasztalhatták volna. A puritán szellemben találhatunk olykor magasabb rendű miszticizmust, a Szellemmel, mint a világegyetem Életének elismerését, és törekvést e Szellemmel saját magunkban való megvalósítására. Ez azonban legnagyobb részt értelem útján érhető el, és nincsen feltétlenül az érzelmekhez kötve. Az egységet felfoghatjuk az értelem útján, és innen eljuthatunk a misztikus ideál, vagyis az Egynek a sokféleségben való fogalmáig, hogy azt mindenben felismerjük. A múltnak nagy puritánjaiban megtalálhatjuk a misztikus hitnek olykor igen magasatos, noha kissé hideg és rideg megnyilatkozásait, míg a katolikus miszticizmusban csupa érzéssel találkozunk. A katolikus misztikust érzelmeinek óriási áradata ragadja magával, és emeli szeretete tárgyához, a puritán misztikus nyugodtan, szinte hidegen hajlik meg imádata tárgyának magasatossága előtt, értelmével igyekszik felfogni, és ily módon bizonyos fokig egyesül vele. A puritán misztikusnak tipikus példája Cromwell. Olvassák el leveleit, annak az embernek kétség és fájdalomtól gyötört szívből fakadó leveleit, minden kísértés ellenére is hű maradt abba az Isteni Erőbe vetett rendületlen hitéhez, amelynek eszköze volt. Ha olvasnák ezeket a leveleket, egészen más véleményük lesz ennek az embernek a hatalmáról, és meggyőződnek, hogy minden hatalma mellett elismerte maga fölött Isten hatalmát, és azt tartotta, hogy saját hatalma csak eszköz Isten kezében. Azt azonban soha nem tapasztalhatjuk, hogy a puritán misztikus a szeretetet vagy a szenvedélyes rajongást testesíti meg, ami a katolikus misztikusok között olyan gyakori eset, de a kettő közötti különbség legélesebben az okkultizmus terén tűnik ki. Állapodjunk meg kissé ennél a pontnál, amely Társulatunkra is vonatkozik. Közöttünk a katolikus típusairól ismerhető fel, hogy a Mesterek létének gondolatát minden nehézség nélkül elfogadja, a puritán ellenben már nehezebben. A katolikus felfogású teozófus nemcsak hogy felismeri a Mester eszményképét, hanem ellenállhatatlan vágy ébred benne, hogy rálépjen arra az ösvényre, amelyen Ők haladtak. Hódoló tisztelettel tekint fel rájuk, vezetésért esedezve nyújtja feléjük kezét, belátja, hogy ilyen odaadás útján sokkal gyorsabb fejlődést érhet el, mint bármely más úton. Minden, ami láthatatlan, mindig nagy hatással van rá, igyekszik tudomást szerezni a láthatatlan világokról és lakóikról, azon van, hogy elérje ezeket a láthatatlan világokat, és hogy tudatát annyira bővítse, hogy összeköttetést létesíthessen velük. Ilyen irányú fejlődésre tanúsít hajlandóságot, és benne minden lehetőséget megtalálnak arra, hogy okkultistává legyen, míg a puritánban nem. Mert az okkult tudásnak ezt a részét nem lehet tisztán az értelem útján elsajátítani. Az értelem útján kifejtett törekvés azonnal megakasztja a többi test fejlődését. Mihelyt arra gondolunk: „Tulajdonképpen mit csinállok? Képzelmű-e? Hallucinállok-e?” – abban a pillanatban megakadályozzuk a felsőbbrendű emberi képességek fejlődését. Eleinte kérdezősködés nélkül kell haladnunk, érezve, észlelve, tapogatózva, nem engedve, hogy elemző sajátosságával beleavatkozzék az értelem, amely mindent annyira lehűt, hogy ezek a fejlődő képességek szinte megdermednek a fagyos érintéstől, és kibontakozni vonakodnak. Sokakban az álgondolat támad: „Jó, de ebben veszedelem rejlik. Az embert túlságosan hiszékennyé teheti, és teljesen félrevezetheti.” Úgy van. Minden irányú kutatás elkerülhetetlenül ezzel a veszedelemmel jár. Csak lépésről-lépésre, tapasztalatok útján tanulunk különbséget tenni a valótlan és való, a magunk alkotta gondolatformák és ama világok lakói között, ahová félig lehunytt szemmel hatolunk be. Ám ne feledjék, hogy a megkülönböztetni tudás nincsen befolyással a gondolatformák valóságára. Saját gondolatformáink, melyek körülvesznek, mikor legelőször lépünk az asztrális síkra, asztrális anyagból való tényleges alakok. Megtévesztenek, mert tulajdon alkotásaink, és csak visszaadják nekünk azt, amire gondolunk. Saját gondolatainkat ismétlik meg, és ebben, rejlik a veszedelem. Ezen csak a tapasztalat segíthet. A gyermek is csak idővel tanulja meg, hogy a szoba túlsó végében levő tárgyat nem foghatja meg, hanem ha el akarja érni, oda kell mennie. Senki sem esik kétségbe a gyermek tévedése fölött. Mindenki belenyugszik, hogy tanulnia kell. Miért ne tanúsíthatnánk ilyen józan felfogást saját magunk irányában is? Tudjuk, hogy a gyermek idővel okosabb lesz, mi szintén azok leszünk. Akik azt akarják, hogy mindig igazuk legyen, azokból sohasem lesznek okkultisták. Az okkultistának, mindig előtörésre készen, számolnia kell azzal, hogy hínárba kerül, s készen kell állania arra, hogy újból felvegye a harcot,

saját kárán okulva és tanulva. Akik visszariadnak ettől, azokban nincsen elegendő katolikus szellem ahhoz, hogy okkultistákká legyenek, és okosabban teszik, ha egy másik inkarnációra halasztják.

Van még egy veszedelem, amellyel különösen itt találkozunk, — az a függő viszony, amelyben másokkal szemben vagyunk. Gyakran azt kérdik tőlem: „Hogyan fejlesztheti ki önállóságát és ítélőképességét, ha mindig arra törekszik, hogy végrehajtsa annak az akaratát, akit Ön Mesterének nevez?” A válasz nagyon egyszerű. Mesterünkhöz utasításért fordulunk, és Ő esetleg valamely teljesítendő munkára figyelmeztet. Mi pedig elvállaljuk, mert Ő ajánlotta. Ebben a tekintetben az ember valóban csak engedelmes szolga, de a feladat végrehajtásában ítélőképessége, belátása, egész gondolatereje és leleményessége a legnagyobb mértékben próbára van téve. Az értelmes okkultista soha sem szalad Mesteréhez azzal a kérdéssel: „Hogyan tegyem ezt?” Tudja, hogy ez nem a Mester dolga. A Mester megtette a magáét azzal, hogy azt mondta: „Tedd ezt”. Értékünket az árulja el, hogy miként hajtjuk végre a feladatot, mert képességeink és gyarlóságaink akkor derülnek ki. A Mester sokkal bölcsebb, semhogy a ránk bízott feladatot helyettünk elvégezze, és ezzel meggátolja képességeink kifejlését. Az okkultista tehát azzal, hogy Mestere akaratát végrehajtani igyekszik, valamennyi képességét fejleszti. Ez a két körülmény együttvéve eredményre vezet, és mikor a tanítvány belátja, hogy a Mester nálánál tökéletesebb, és munkatervét jobban ismeri, ezzel nem lesz gyöngébb, sőt ellenkezőleg: erősebb. Miközben elvégzi a maga feladatát, az agy és a szív minden képessége számára bőséges munkaalkalmat talál. Szinte lehetetlen, hogy a jellegzetes puritán okkultistává legyen abban az életében, amelyben ez a vonás olyan erősen kifejlődött. Amikor az ember ismeretlen világokba lép, lehetetlen, hogy mindent megértsen, csakis akkor tehet szert újabb tudásra, ha eleinte hajlandó tudatlannak lenni. A tudomány minden úttörője — azt hiszem Faraday mondta — „szimatolva szalad ide-oda, mint a kutya, amikor nyomot keres”. Ugyanez áll a kísérletezőre is. Saját magunknak kell a nyomot felkutatnunk, amely minket a kívánt tudáshoz vezet, ha ezt nem akarjuk, akkor kénytelenek vagyunk elfogadnia mások vívmányait, és ebben az életben be kell érünk az ő eredményeikkel.

De vajon hogyan járna el e két különböző típus olyan kérdésekben, mint teszem azt, Mr. Leadbeater esete? A bíráló szellem, amely a hibákat könnyebben felfedezi, mint az erényeket, a gonosz szándékokat előbb, mint a jókat, azonnal jelentkezik. Ez jellemének fogyatékosága, de értékes oldala is van, amennyiben felhívja a figyelmet bizonyos olyan veszedelmekre, amelyekbe a Társulat belesodródhatnék. A katolikus típusúak sokkal hajlandóbbak arra a feltevésre, hogy valakinek, akitől sokat tanultak, akiről tudják, hogy náluknál összehasonlíthatatlanul többet tud, lehet más, előttük ismeretlen indítóoka, amellyel igazolni tudja cselekedeteit. Ezekben nincs meg az a különös érzés, hogy felebarátjuk lelkét, még akarata ellenére is, minden áron meg kell menteniük. Mennyivel felvilágosodottabb, mennyivel nagylelkűbb szellem, amely így gondolkodik: „Ez itt az én ösvényem, amaz az övé”. Nézetem szerint azonban nem ártana, ha belátnák, hogy az ilyen bíráló, sőt gáncsoskodó szellem néha igen értékes a Társulatban. De azért korántsem olyan alap, amelyre építeni lehetne, és erről sokszor megfélekednek. Olyan alapon, amely pusztán tiltakozásból áll, nem lehet maradandó alkotást létesíteni, mert ezen az alapon nem állhat meg. Érdekes, hogy olyankor, amikor a személyeskedés szeretetből vagy tiszteletből fakadt, éppen azok támadják legjobban, akik ellenségeskedésből legerélyesebben személyeskednek. Kétségkívül az elv a mérvadó és nem a személy, ezt feltétlenül elismerem, de azt nem vagyok hajlandó elismerni, hogy valamely személyt szeretni helytelen, míg gyűlölni helyes és bámulatra méltó. Mindkettőnél lehetséges, hogy ellentét esetén a személyt helyezi előtérbe. A személyiséget helyezik előtérbe azok is, akik megfélekedve a Teozófiai Társulatot vezérlő elvekről, protestálva elhagyják azért, mert egy-két ember olyan elveket vall, amelyekkel nem tudnak egyetérteni. Ez a személyeskedés netovábbja. Mind Mr. Leadbeater, mind Mrs. Besant aránylag öreg emberek, akik, ha sokat mondunk, sem élhetnek már sokáig. Milyen szörnyű balgaság volna tehát cserbenhagyni azokat a nagy elveket, amelyeket a Társulat képvisel, két halandó személy iránt táplált ellenszenv miatt. Ha becses nekünk a teozófia, akkor mindenünk az életben, és nincsen az a szent vagy gonosztevő, aki miatt lemondanánk róla. Tegyük fel, hogy a Társulat tagjai

között száz gyilkos van, vajon elég ok lenne-e ez arra, hogy Önök vagy én kilépjünk kötelékéből? Nézetem szerint éppen az a tény, amelyet annyira helytelenítünk, egy okkal több arra, hogy a Társulatban maradjunk, hogy megpróbáltatása idején támogassuk és átsegítsük a nehézségeken.

Az egész ügyből kifolyólag elsősorban saját természetünket kell tanulmányoznunk, saját gyöngéinket felderítenünk, hogy a harcok és a visszavonások idején óvakodhassunk tőlük. Ez azonban nem elegendő, be kell látnunk továbbá, hogy az emberek gyakran nem hibáik, hanem éppen erényeik következtében kerülnek velünk ellentétbe. Vagyis mindazok, akik jelenleg a legelkeseredettebb ellenfeleim, nem hibáik, hanem erényeik folytán azok. A nézőpont, amelyből ítélnék, hibás, felfogásuk helytelen, ez nem fontos. Ellenkezésüknek alapja az a meggyőződés, hogy helytelen dolgot pártolok. Ez jó és dicséretes érzés. Helytelen, ha gyűlöletté és rágalmazássá fajul, ha az emberek teljesen alaptalan, alávaló rágalmakat kürtölnek világgá, és ezzel fegyvert kovácsolnak ellenünk. A kiindulási pont mindamelllett erényben rejtett, abban az óhajlásban, hogy a Társulaton csorba ne essék, és ezt még akkor is el kell ismernünk, ha túlzásba csapott át. Ha képesek vagyunk erre, akkor még küzdelmek közepette is felismerjük az igazi teozófiai szellemet, amely elsősorban a jót látja, és csak azután veszi észre a túlzásokat. Indítványom tehát a következő: „Szoktassák gondolataikat arra, hogy valakiben vagy valamiben először csak jót lássanak, és csak azután vegyék észre a fogyatékoságot vagy a rosszat”. Ekképpen a bíráló szellemnek minden előnyét kihasználhatják, míg saját magukat sok bajtól kímélik meg. De ha először a rosszat látják, akkor a jót minden valószínűség szerint egyáltalán nem veszik észre. Ezek a dolgok teszik próbára a Teozófiai Társulat tagjait, és ezek mutatják meg, vajon méltók vagyunk-e arra, hogy ezen a magasztos ösvényen haladjunk, hogy képesek vagyunk-e arra, hogy a jövőendő hatalmas hatodik fajhoz tartozzunk, vagy pedig hogy annyira rabjai vagyunk saját véleményünknek, hogy kívül semmit sem találunk jónak.

A kellemetlenségeken már csaknem túl vagyunk, de tanulságait jó lesz megszívlelni. Nagyobb türelmet, szigorúbb önbírálatot és embertársaink iránt több könyörületességet kell tanúsítanunk. Saját magunk irányában nem lehetünk eléggé szigorúak, és embertársaink irányában nem lehetünk eléggé türelmesek és könyörületesek. Ne feledjék, hogy felsőbb Énünk mindannyiunkban azon van, hogy magát némileg kifejezésre juttassa. A magunk esetében jogunkban áll, hogy a megnyilvánulásának útjában álló akadályokat mind megbíráljuk, az önbírálatban lehetünk szigorúak, minden hibánk és fogyatékoságunk elítélésében könyörtelenek. Másokban azonban nem irányíthatjuk a felsőbb Én megnyilvánulását, bírálgatásunk ennél fogva haszontalan és arcátlan, ahelyett hogy használnánk, inkább ártunk vele. Ha ugyanis feltevésük helyes volt, és az illető valóban tévedett, akkor szigorú ítélkezésükkel újabb akadályt gördítenek eléje, amikor felsőbb Énje a jó útra igyekszik visszatéríteni, míg könyörületességgel és türelmes kíméléssel elősegíthetik, hogy kifejezésre juttassa legnemesebb tulajdonságait. Ebből a nagy rázkódtatásból merített tanulságunk tehát szigorú önbírálat és mások iránt való könyörületesség legyen, saját típusunk felismerése, a legszigorúbb önbírálat, hogy a helyes úton haladhassunk, és másokon lehetőleg segíthessünk, de főként, hogy jellemünket annyira megtisztítsuk, hogy a Társulatban lüktető élet számára mintegy csatornául szolgáljunk, és be ne szennyezzük, mialatt rajtunk keresztülárad. A Társulat külső támadások vagy belső elpártolások folytán soha sem pusztulhat el, csakis tagjainak könnyelműsége következtében, ha nem törődnek saját gondolataikkal, saját jellemükkel, saját eszméikkel. Ez, csakis ez teheti a Társulatot méltatlanná, Mestereinek vezetésére. Amíg a Társulatban három olyan ember van, aki méltó az Úr áldására, addig nem pusztulhat el – mondta egyszer az egyik Mester, amikor a Társulat még gyöngé volt, küzdelmes napokat élt át, és néhányan, akik akkor tagjai voltak, attól féltek, hogy nem képes megküzdeni a Coulomb-támadás alatt dúló viharral. Jusson eszünkbe ez, ha netalán ismét vihar fenyegetne, bár nem valószínű, hogy a következő tizenkét év folyamán megismétlődik. De ha megint vihar keletkezik, jusson eszünkbe az a biztató gondolat, hogy amíg a Társulatban hárman maradnak, addig nem pusztulhat el, és fűzzék hozzá felsőbb Énjüknek tett fogadalmukat. Ha mások el is pártolnak, én a három között leszek.

IV. ELŐADÁS

A szakramentális élet

Ma esti előadásom olyan tárgyra vonatkozik, amely rendkívül érdeklí mindazokat, akik a vallást az okkultizmus teréről szemlélik. Minden nagy vallásban, a nyugati elnevezést használva, úgynevezett „szentségeket” találunk. Céljuk minden vallásban ugyanaz: az ember hétköznapi életének spirituálissá tétele. Céljuk, hogy lehetővé tegyék a világban élő, a test által elvakított és az anyagi korlátozottságon felülemelkedni nem tudó nőknek és férfiaknak, hogy magasabb rendű világokkal és magasabb rendű lényekkel közvetlen összeköttetésbe léphessenek, hogy eképpen a szentség tényleges gyakorlása által, a spirituális életnek az anyagi burkon való kisugárzása következtében lassanként egész életük szentséggé válják.

A szentségek száma a különböző vallások szerint változik, noha lényegük mindig ugyanaz. A hinduizmusban számtalan szentséget találunk. Mint általánosán alkalmazhatót, tízet ismernek el, de számuk harmincra, sőt negyvenre emelkedik, ha hozzászámítjuk azt a sok szertartást, amelynek az ortodox hinduk között szentség jellege van. A szám elvégre mellékes, csak az alapeszme a fontos. Amint a szentségek belső jelentőségének ismerete elterjed, különösen nyugaton azt tapasztalhatjuk, hogy sok olyan dolog, amit babonának tartottak, és kiküszöböltek, új erővel és megvilágításban ismét visszatér. Bizonyos eszméket a reformáció idejében inkább csak ellenkezésből vetettek el, nem pedig más elfogadható okból. Az eljárás, amellyel a római katolikus egyház egynémely dogmáját és felfogását az emberekre erőszakolták, benső jelentőségük ismeretének általánosan elterjedt hiánya, kapcsolatban a formák szigorú betartásával, mindez természetesen hatalmas visszahatással járt, mikor az értelem boncolgatni kezdte a szertartásokat. Mivel a római katolikus papság zöménél az okkult tudás csaknem egészen háttérbe szorult, kiküszöböltek mindent, amit józanésszel nem tudtak megfejteni. Bár sok dologra vonatkozóan belátjuk, hogy kiküszöbölésük akkor indokolt volt, mégis meg vagyunk róla győződve, hogy nagyrésztük visszatér. Ha megfontoljuk, ez nem is olyan meglepő. Ha visszapillantunk a vallás kezdetére (a kereszténységet értem, noha minden nagy vallásnál ugyanezt tapasztaljuk), ott látjuk a vallás alapítóját és közvetlen tanítványait, akik a vallásnak alakot adnak. Mivel ezek jól ismerték a spirituális világot, s mivel feladatuk az volt, hogy a vallás nagy spirituális igazságait hozzáférhetővé tegyék a közönséges halandók számára, elkerülhetetlen, hogy az általuk meghatározott istentiszteletek háttérében ne legyenek okkult igazságok. Ezért találjuk az ősi egyházban a misztériumok hatalmas intézményét, amelyre később még visszatérek, hogy megmutassam az összefüggést a misztériumok, a szentségek és a szent Grál nagyszerű legendája között.

Most lássuk, mi tulajdonképpen a szentség. Jobb és világosabb meghatározást, azt hiszem, sehol sem találhatnánk, mint az anglikán egyház katekizmusában. „A szentség: benső spirituális kegyelemnek külső és látható jele”, valami, ami külső, kézzelfogható, amit az érzékek felfoghatnak, valami anyagi tárgy, továbbá ezzel elválaszthatatlan kapcsolatban: a láthatatlan világ bizonyos tényei úgy, hogy a külső jel mintegy vezető csatornája a benső valóságnak. Ámde a „külső és látható jel” meghatározásban az anyagi tárgyon kívül még más egyéb is szükséges: az anyagi mozdulat és az anyagi szavak. Ez a három tényező mindig jelen van a szentségben: valamely anyagi tárgy, amely a közvetlen vezeték, határozott hangok, vagy szavak, amelyek a tárgy durvább anyagával vegyes finomabb anyagban változást hoznak létre, és egy mozdulat, amelyet gyakran „hatalmi jelnek” neveznek, miként a szavakat „hatalmi szavaknak” mondják. A mozdulatnak természetesen oly természetűnek kell lennie, hogy általa delejesség áradjon a szavak útján befolyásolt tárgyra.

Lássuk, hogyan fűződnek egymáshoz ezek a tények magában a szertartásban, és milyen viszonyban állnak az ember szervezetéhez és azokhoz a világokhoz, amelyekben él. Azok a világok,

amelyekkel az ember ebben az esetben összeköttetésben áll, a fizikai, az asztrális és a mentális világ, az a három világ, amelyben a születés és halál kereke forog. Ebben a háromban él, a fizikai síkon mind a háromban egyszerre, az asztrális síkon kettőben, a mentális síkon pedig csak egyben. Hiszen tudjuk, hogy az ember csak a fizikai síkon használhatja mind a három testet, amely őt a három világgal egyszerre összeköti. Az ember tehát állandóan e három világban él. Fizikai, asztrális és mentális teste útján összeköttetésben áll velük, és ezért olyan élő intelligencia, olyan spirituális lény, aki annak az anyagnak a segítségével, amelyet mindhárom világból kisajátított, e világok bármelyikével érintkezésbe léphet. Most az a kérdés vetődik fel, ha elfogadjuk azt a tényt, hogy az ember e hármasság anyagi burkolatban lévő spirituális intelligencia, aki az anyagi burkolat útján három világgal érintkezhetik, hogyan képes idővel mindegyikkel öntudatos összeköttetésbe lépni úgy, hogy a spirituális világból leáradó spirituális élet egyszerre megtisztítsa testeinek anyagát, és mindhárom fokozatban megvilágosíthassa az öntudatot, megkezdve az egész ember spirituálissá tételének nagy munkáját? Ezt a feladatot kellett megoldania a vallásnak. Ami az általános protestáns felfogást illeti, a testet semmibe sem vették, szerintük a spirituális intelligencia csupán egy rövid földi életben használja, tehát nem érdemes vele foglalkozni. Következésképpen a testet teljesen elhanyagolták, ami viszont a materializmus alakjában váltott ki éles reakciót, amelynek hatása alatt az emberek, elvetve a test értéktelenségének elvét, olyan nagyfokú materializmusba estek, amelyben a legfontosabb helyét a test foglalja el. Ezzel ellentétben a nagy vallások legelső korszakában a testet értékes kincsnek tekintették, amelyet meg kellett szentelni, és szentélyre kellett avatni, hogy a benne lakozó spirituális intelligenciához illő eszköz legyen.

Így tehát a vallásoknak első korszakában szakadatlan kapcsolatot létesítettek először a spirituális világ és az alsóbbrendű világok, azután a megtestesült intelligencia és ama testek között, amelyeket ez az intelligencia visel. Eképpen a szentségnek az a hivatása, hogy az öntudatra hasson, megszentelje az anyagi burkolatot, és egyszersmind megvilágosítsa a spirituális intelligenciát, hogy ily módon megvalósulhasson az újraszületés célja, hogy az anyag mind a három világban a szellem engedelmessé szolgáljává legyen. Ez volt a szentségek célja. Ezért szükséges az anyagi tárgy, hogy a szentség és a durva fizikai test között összeköttetés létesüljön. Ezért szükségesek a jelek, hogy a megindított és a felsőbb síkokra ható rezgések viszontrezgéseket keltsenek a finomabb testekben, s hogy ezek befogadhatják a leáradó spirituális életet. Ezért szükséges a mozdulat is, hogy a beszentelés útján kiáradó delejes erő e delejes kapcsolat segítségével összeköthesse a durvább anyagot a finomabbal, ilyenformán az anyagi tárgyat a magasabb rendű élet eszközévé tegye, és egyszersmind előkészítse a testeket e leáradó spirituális élet befogadására.

Hogy behatóbban tanulmányozhassuk ezeket az elveket, vegyük a keresztség szentségét. Ebben tudvalevően a szentségnek mind a három feltétele jelen van: a víz, vagyis az anyagi tárgy, a hatalmi szavak, a víz beszentelése. Jelen vannak a beszentelő szavak, az Istenhez intézett könyörgés, hogy szentelje meg a vizet a bűnök misztikus lemosására. Jelen van továbbá a hatalmi jel – a víz fölé vetett kereszt – avégből, hogy a pap ujjából kisugárzó delejesség delejessé tegye, és összekötő kapcsolatot létesítsen a fizikai víz és az azt átjáró asztrális anyag között.

Állapodjunk meg egy pillanatra a „hatalmi szavak” jelentőségénél. Az ilyen szavak egész értelme és haszna abban a tényben rejlik, hogy minden hang bizonyos határozott rezgéseket vált ki. Egy mantra vagy hatalmi szó olyan hangsorozat, amelyet bizonyos határozott következmények létrehozására állított össze valamely okkultista. Ez épp olyan tudományos tény, mint az, hogy zenei hang segítségével érzékeny üvegen, pálcában vagy húron rezgéseket hozhatunk létre. Emlékezzenek Tyndall kísérleteire, mint zúzott szét bizonyos hangok segítségével egy darab üveget. Mi történt valójában? Az üveg rezegni kezd. Megismétli a hang okozta rezgéseket, ha a rezgések erősebbek, mint amilyenek kiváltására az üveg képes, akkor az üvegrészecskék elszakadnak egymástól és az üveg összetörik. Ennek a gondolatmenetnek az útján megérthetjük a mantra hasznát is. Az okkultista kipróbál bizonyos hangokat, kikeresi azokat, amelyek az óhajtott rezgéseket eredményezik. Miután ezt kísérletei alapján

megállapította, e hangokat meghatározott sorrendbe szedi, és megfelelő mondatba foglalja, amely valahányszor kiejtik, újból megismétli az egész hangsorozatot. Ez a hangsorozat rezgéseket kelt, amelyek viszont a finomabb testekben váltana ki rezgéseket. Minél gyakrabban ismétljük a mantrát, annál nagyobb hatást érünk el. Ezért találkozunk az egyházi formulákban a gyakori ismétlésekkel. Ezért használják a rózsafüzért, hogy a számolás által ne keletkezzenek hézagok az óhajtott vibrációk létrehozásában. Világos tehát, hogy mantrát nem lehet lefordítani anélkül, hogy hatását legalább részben el ne veszítse. A benne foglalt gondolat következtében némi hatást megőrizhet ugyan, a hangok sorrendje azonban megbomlik. Ebben rejlik tehát a mantra különös értéke, eltekintve a gondolat értékétől, attól, amit a szavak tartalmaznak. Ezért járnak el bölcsen a római és görög katolikus egyházak, amikor hatalmi szavaikat változatlanul használják, úgy ahogy az okkultisták előírták. Sajnos, a reformáció idejében, amikor úgyszólván leszámoltak az okkult tudással, azt hitték, hogy a hatalmi szavakat lefordíthatják anélkül, hogy hatásuk elveszne. A gondolat hatását megőrizhetik, de a szavak gépies hatásának legnagyobb része elvész. Az elveszített közönséges gépies hatást ájtatossággal vagy akaraterővel kell felkelteni, míg ha a rezgéseket gépiesen hozzuk létre, ez esetben teljes ájtatosságunkat és akaraterőnket magasabbrendű eredmények létesítésére fordíthatjuk. Ez itt a testekkel való tudományos eljárásnak értéke. Itt most nem az öntudatról, hanem a testekről van szó, és csak másodsorban a testi vibrációknak az öntudatra gyakorolt hatásáról, de ezt sem hagyhatjuk figyelmen kívül. Miként az öntudatban történő változás határozott rezgést vált ki, úgy viszont valamely rezgés az öntudatban okoz megfelelő változást. Megfelelő rezgések megindításával tehát elősegíthetjük, hogy az öntudat bizonyos állapotban maradjon, és természetesen azt tapasztaljuk, hogy a görög és a római katolikus egyházakban a szentség szavai nagyobb hatást keltenek, mint azokban az egyházakban, ahol a hatalmi szavakat lefordították. De van egy másik előny is. Az első esetben, amikor a pap azokat a szavakat használja, amelyek a rezgéseket maguk keltik fel, az egyén jellege, ájtatossága, tudása nem olyan fontos, mint abban az esetben, ha a gépies hatás elveszett, és magának a papnak kell ájtatosságával és akaraterőjével helyettesítenie azt, amit a mantra segítségével sokkal könnyebben elérhetett volna. Innen ered az a megállapítás, hogy a pap érdemtelenége nem semmisíti meg a szentség értékét. Természetesen kevésbé hatásos ott, ahol a pap méltatlan, de ahol a gépezet tökéletes, ott a munkás tökéletlensége nem sokat határoz.

Ha mármost tisztánlátó kíséri figyelemmel, hogy mi történik a szentség kiszolgáltatása folyamán, azt látja, hogy a beszentelő szavak kiejtése és a hatalmi jel vetése közben a beszentelt tárgyban észrevehető változás áll be. Legszembetűnőbb ez a szentmisénél vagy a szentáldozásnál. Itt az áldozati színek – a kenyér és a bor – az oltáron vannak. A római katolikus egyház tanítása szerint a hatalmi szavak elhangzásával bekövetkezik a „transsubstantiatio”. Ezt a tanítást a protestánsok általában igen félreértették. Nem tudják, hogy minden látható tárgyban láthatatlan alkotógondolat rejlik, hogy ez a gondolat – rendes működésében – a körülöttünk látható közönséges tárgyak valamelyikét eredményezi, de ha a gondolatot hatalmi szó vagy mantra segítségével megváltoztatjuk, akkor e gondolat megváltoztatása változást okoz az asztrális anyagban, és az éterikus, sőt a nehézkes fizikai anyag vibrációiban is változás áll be. Noha a legdurvább anyagban a rezgések nem olyan erősek, hogy a részecskék elhelyezkedését megváltoztathatnák, de a tárgy valamennyi legfontosabb részében mégis változás jön létre, és e szó „transsubstantiatio” ezt a változást jelöli. A felvilágosodott római katolikus hívő talán csak nem lesz olyan balga, hogy ez alatt mást képzeljen, mint amit most itt Önöknek elmagyaráztam. De ha ezt a felfogást némelyek mégis különösnek találják, engedjék meg, hogy fölhívjam figyelmüket egy igen egyszerű tényre, amely az egészre világosságot derít. Mindazok, akik szerves vegytannal foglalkoznak, jól ismerik az egyenértékű (izomer) vegyületeket. Ezek a vegyületek teljesen egyenlő arányú, egyforma elemekből állnak. A vegyész azonban megmagyarázná Önöknek, hogy a vegyületek tulajdonságait ezeknek az elemeknek a belső elhelyezkedése adja meg. Egynémely magasabbrendű szénvegyületben (egészen kis arányú összetételekben is, ahol az alapban csak négy szénatom szerepel) ezek az elemek olyan különböző módon csoportosulhatnak, vagy csoportosulhatnak át, hogy teljesen eltérő tulajdonságokat kapunk, ami az egyik esetben méreg, a másik esetben

ártalmatlan. Olyan megfoghatatlan-e tehát, hogy ha a belső elrendezést megváltoztatjuk, megváltoznak a tulajdonságok is? A láthatatlan világokban ezek a dolgok láthatók, úgy hogy az át nem tetsző darab kenyér az elhangzó szavak hatása alatt külsejében teljesen megváltozik, világítóvá és minden irányban sugárzóvá válik. Abban a pillanatban, amikor ezt látjuk, érteni kezdjük, hogy mit jelent a szentség anyagi szempontból. Olyan testtel van dolgunk, amelynek tulajdonságai megváltoztathatók, amelynek finomabb részeit a reá alkalmazott erők útján újraszervezzük. Még pedig abból a célból, hogy a mentális sík fölötti síkokról leáradó spirituális erő megfelelő közvetítő eszközt találjon, amely be tudja fogadni, és le tudja hozni az anyag legdurvább síkjára, hogy e közvetítő eszköz segítségével azokhoz juthasson, akik a szentségekben részesülnek. De nemcsak az alkotórészek megváltozását észleljük, hanem azt is, hogy ez a változás lényeket vonz az oltár köré, lényeket, akiket a hinduk déváknak, a keresztények angyaloknak neveznek, akik megváltoztatják az egész helyiség légkörét, és fokozzák a hívők ájtatosságát.

Ha az ember ezt látja, azonnal megérti, mi mindennek kell egynémely nyugati vallásfelekezetbe visszatérnie, hogy azzá legyen, aminek lennie kellene. A keresztény szertartások, egyházi szokások és formulák mellőzésének eredménye, hogy a materializmusra való hajlandóság egyre fokozódott, úgy hogy ma a legtöbb protestáns senkit sem ismer el Isten és saját maga között, és hallani sem akar a spirituális intelligenciák ama hatalmas hierarchiájának óriási tevékenységéről, amely az ég és a föld közötti lépcsőfokozatokat alkotja. Ez az oka, hogy az angyalokról szóló tanítás lassanként teljesen elmosódott a modern elmében. Mennyivel szegényebb a tudás, milyen sok szépséget veszített az élet e kapocs elvesztésével, amely összekötötte a felsőbb régiókat a földdel! Amikor valaki a szentségben részesül, valóságos fizikai kapcsolat létesül az anyag minden vonalán, a test valóban megtisztul, az értelem pedig megvilágosodik. Erre talán azt kérdik: „Vajon minden csupán a külső szertartáson, e szavakon és jeleken múlik?” Nem. Hozzájárul a hívő öntudatában rejlő hatalmas erő, amely befogadja a magasabb rendű világokból leáradó erőt. Ezt az erőt mindenesetre sokkal könnyebben fogadja be, ha erre valamennyi anyagi burkolatát előre elkészítették, de a szentség ott is, ahol hiányzik ez a része, valóságos malaszt mindazok számára, akik értik belső jelentőségét, még ha nem is ismerik fel a külső forma fontosságát. Azt hiszem kétségtelen, hogy az okkultizmus terjedésével mindez újra visszatér az egyházakba, mert a teozófia küldetésének egyik része, hogy visszaadja, ami előveszett, és emlékezetbe idézze azt, ami feledésbe ment.

Ezzel kapcsolatban más dolgok is vannak, amelyek visszatérnek a mai életbe, mihelyt felismertük a szentségekben rejlő igazságot. Sok vita esik az apostoli utódlásról, vagyis az erőnek egy olyan szentség útján való átruházásáról, amelyet az anglikán egyház egy része nem ismer el szentségnek, ellenben a római katolikus egyház, mint az egyházi rend szentségét elismeri. Ez újból a delejesség fizikai átruházása, ismét meghatározott sorrend, hierarchia, amely a magasabbrendű világok hierarchiájának képmása. Mert a vallásokban mindig megtaláljuk a felsőbbrendű világok valóságának visszatükröződéseit, és e visszatükröződéseknek határozott hatalmuk és rendeltetésük van. A protestáns felekezetekben általában, sőt magában a hatalmas anglikán egyházban is rendszerint csak két szentséget ismernek el, az úrvacsorát és a keresztségét. A görög és római katolikus egyházakban az említett egyházi renden kívül tudvalevőleg más szentségek is vannak, és a szakramentális élet szempontjából valamennyi fontos. Szentségeik egyike a bérmálás, ezt azonban mindenütt szentségnek kellene tekinteni, mert megtalálhatjuk benne mind a szentség lényeges részeit, mind a spirituális erő átruházását. Elismerik továbbá a bűnbocsánat szentségét, amelyben szintén átruházzák a spirituális erőt, és ez lehetővé teszi, hogy a bűnbánó a bűn következtében elvesztett spirituális erőt a bűnbánat és igyekezet útján újra visszanyerje. Elismerik a házasság szentségét is. Hogy protestáns országokban olyan alacsony színvonalra süllyedt a házasság intézményének tekintélye, azt leginkább a házasság szentség jellegének eltörlése okozta. Az utolsó kenet szentségét szintén elismerik, s ez csodálatosképpen a protestánsok között újra elterjed. Figyeljék meg az egyház kebelében létesített gyógyító egyesületek jelentéseit, csak magában az anglikán egyházban nem kevesebb, mint három működik. Az olajnak szentség gyanánt való

alkalmazását újból felelevenítették az Újszövetség szavaira hivatkozva: „Beteg-e valaki köztetek? Hívja magához a gyülekezet vénéit, és imádkozzanak felette, megkenvén őt olajjal az Úrnak nevében.” (Jakab 5. 14.), ami szakramentális cselekedet. Az olaj a delejesség közvetítő eszköze, az Úr neve a hatalmi szó, az olaj felkenésénél pedig mindenkor a kereszt jelét alkalmazzák. Mély jelentőségű, hogy ezt manapság épen az anglikán egyház hívei, papok és laikusok állították véglegesen vissza, és az ember csodálkozik, hogy a római katolikus egyház – vezetőinek okkult tudása mellett – miért alkalmazza a kenetet csak a halálos ágyon, amikor tulajdonképpen értéke már nem érvényesülhet. Ez is egy olyan pont, amelyet a római katolikus szertartások tanulmányozása közben nem tudtam teljesen megérteni.¹ Egy római katolikus barátomtól hallom, hogy halálos veszedelem idején is alkalmazzák, és hogy egyik ismerőse ennek következtében három ízben gyógyult fel olyan betegségből, amely végzetesnek látszott. A hindu reggeli imádságában azt kéri, hogy miként szeme megnyílt a világosságnak, úgy nyíljék meg lelke a belső világosságnak. Rendes napi fürdőjében magára locsolva a vizet, kéri, hogy miként a víz lemossa a testet, úgy tisztuljon meg szíve és elméje. Minden testi cselekedetet úgy ajánl fel, mint a spirituális élet visszatükröződését, hogy ily módon fegyelmezett, önmagán uralkodni tudó, egyensúlyozott jellemet fejlesszen. Ilyen rendszeres napi gyakorlatok lassanként rendszeressé teszik egész életét, s nem minden jelentőség nélkül való, hogy azt a jellemet, amelyet mindenki szentnek mond, azt az embert, aki a felsőbbrendű világok valóságának él, aki a szellemben él – noha testben is lakozik –, azok tanait a vallásokban találjuk, amelyekben a szakramentális élet megvalósult.

Említettem, hogy ez a gondolat összefüggésben volt a misztériumokkal és a szent Grállal. Meg szeretném mutatni, hogyan. Ebből a célból Schuré-nek, a nagy francia írónak gondolataiból meríték, aki Wagner zenéjének misztikus értelméről írva rámutat azokra a nagy hasonlatosságokra és ellentétekre, a szentmiseáldozat és a Grál-monda között találunk. Történelmi ténynek látszik, hogy a misztériumoknak Európából és a keresztény egyházakból való eltűnésével ez a monda lassanként tért hódított az európai nemzetek körében. Voltak egykor Jézus-misztériumok, és ezek ugyanazt a szerepet töltötték be a keresztény egyházban, mint teszem azt, a jóga iskola a hinduizmusban vagy buddhizmusban. Volt továbbá általános szentségek szerinti élet az átlaghívók számára. Ezek voltak azok az eszközök, amelyekkel az igaz hívő összeköttetést létesíthetett a magasabbrendű világokkal. Ma aztán az ember már mindent megtanult, amit a külső egyházban tanulni lehetett, ha a szakramentális eszközök malasztjában részesült, ha nyugodt lélekkel mondhatta, hogy élete tiszta, hogy: „már régóta nincsen semminemű ballépésnek tudatában”, akkor engedélyt kapott arra, hogy a Jézus-misztériumok jelöltjeként jelentkezék. Ezekben a misztériumokban a szentség külső automatizmusát valóságok váltották fel. Ott a spirituális élet látomását már nem, mint a szentségben, külső adomány útján, hanem igyekezet és küzdelem árán érték el. Amikor ezek a misztériumok eltűntek, nem mintha nem lettek volna tanítók, hanem mert nem voltak tanítványok, akik készek lettek volna a tanulásra, akkor kapta a nyugati világ a Grál-legendát, mintegy kijelentésül, ha még oly burkolt formában is, hogy az ősi ösvény még mindig nyitva áll a méltó pályázó számára. Mert mi a Grál rejtett értelme, és milyen összefüggésben vannak főbb pontjai a keresztény szentséggel? Minden más, és mégis hasonló. Az egyikben a kenyér és bor külső alakja jelképezi Krisztus testét és véré, a másikban a szent kehely, amelyben – mint mondják – Krisztus vére évenként egyszer tündökölni kezdett, ragyogó és tisztító tüsszel. Mind a kettőben van külső szimbólum. A szentségben azonban a hívő megkapja ezt a külső jelképet és benső, gyöngébb éne a saját részéről minden erőfeszítés nélkül részesül a hatalmasabb Én adományában. A Grálban ellenben csak erőfeszítés és küzdelem, kísértés és ellenállás árán lehet a látomásban részesülni. A jelölt arra az ösvényre lépett, amelyen megvonják a külső támaszt, amely ösvényen a külső segítséget belső erővel kell helyettesíteni. Az egyházi szentségben a hit az igazsághoz vivő út. A belsőben a hitet látomás és

¹ Tegyük fel, hogy elismerik a szentség tényét, vajon milyen hatással volna hétköznapi életükre? Elméjüket lassanként fegyelmezné, míg tudatára ébrednének annak, hogy helyesen felfogva az egész élet nem más, mint szentség, hogy minden külső cselekedetnek valamely spirituális igazsággal kell összefüggésben lennie. Cselekedeteik ekképpen megszűnnének akadályok lenni, és idővel segítő eszközökké válnának. A hinduk nagy része elismeri ezt, mert náluk a fontosabb napi cselekmények szentség számba mennek.

tudás helyettesíti, mert a szerencsés lovag látja a Grál látomást, a szent kehely teljes dicsőségében megnyilvánul előtte. A külsőben dogmát tanítanak, a belsőben tudás rejlik. De vajon mi a dogma? Valamely felsőbbség által másokra erőszakolt tudás. A Grálban pedig a tudás benső megnyilatkozás, a misztériumokba való tényleges beavatás, a dogma helyébe ez a benső megnyilatkozás lép, amelynek forrása nem valamely egyház külső fejének tanítása, hanem a belső megvilágosodás. Ezért látjuk, hogy a Grál-látomásban galamb jelenik meg, ami az ihlet jelképe. A belső megnyilatkozás ihlete mindenkor ott van, és ez a belső megnyilatkozás a beavatottak testületének, az emberiség kiválasztottainak kiváltsága. Ők továbbadják a külvilágnak, és az, ami számukra tudás, a külvilág számára dogma lesz. Láthatják tehát, hogy a misztériumok tanításait jelképesen közölték a Grál-mondában, és mindazok, akik felismerték a monda belső értelmét, ráléptek az Ösvényre, ahol a jelképek valóra váltak. A vezető gondolat tehát ugyanaz volt. A tanítás úgy szólt, hogy mindazok, akik saját erejükből még nem tudnak hidat verni a magasabbrendű világokba, a külső szentségben részesülnek, hogy segítségével egyesíthessék a két világot, de amikor az ember már hidat építhet magának, akkor a szentségre már nincsen szüksége. A felsőbb világokat segítség nélkül is eléri, és ekkor Grál-lovaggá lesz. Ez még ma is való igaz. Még mindig szükséges, hogy az egyházak kiszolgáltassák a szentségeket, mert legtöbb hívük még nem eléggé fejlett ahhoz, hogy hidat építhessen magának. Azokra nézve, akik már elérték a spirituális érettséget, amikor a többi világ ismertté vált, és állandóan jelen van az öntudatban, azokra nézve a szentség már értéktelenné vált, és a belső élet valósága nem szorul a szentség közvetítette malasztra.

Ha megértették az előadott tényeket, ha jól felfogták a szentség jelentőségét és értékét, akkor nem emlegetik többé könnyelműen, megvetéssel, mert eszükbe jut, hogy mindazok, akik szükségét érzik, valóságos erőt nyernek benne. Azok, akik már föléje emelkedtek, mindig a leggyöngédebbek azokkal szemben, akik még nem nélkülözhetik, és szerfölött óvatosak, nehogy a kegyelem eszközét kisebbség azok szemében, akik a tudást még nem érhetik el saját maguk. Mivel a Teozófiai Társulat tagjainak ismerniük kell a különböző világoknak e tényeit, és mások javára kell fordítaniuk, kötelességük mindent elkövetni, hogy újra megértésre találjon az egyházi szertartásokban rejlő óriási érték, amely a kételkedőbb felekezetekben manapság úgyszólván ismeretlen. Ez küldetésük és kiváltságuk. Hogy támaszt találnak-e még saját vallásfelekezetükben, a spirituális dolgok e külső alakjában, vagy sem, az aránylag nem fontos. Amíg segítséget nyújt, éljenek vele a lehetőségig, ha pedig már nélkülözhetik, kezeljék illő tisztelettel, és magyarázzák meg azoknak, akik nem értik. Nem telik bele sok idő, és mindaz, amit elmondtam, sőt még több is, köztudomású lesz az egyházakban. Önök kiváltságosak, hogy valamivel korábban jutott tudomásukra, mint a külvilágnak, nem azért, mintha különös kegyelemben részesülnének, hanem hogy tudásukat megoszthassák a külvilággal. Mert egytől-egyig szakramentális életet kellene élniük, ami azt jelenti, hogy legyenek vezetőkei a spirituális erőnek, hogy Önökön át környezetükre áradhasson, és új spirituális életre keltse a világot. Ez kiváltságuk, amelyben tudásuk révén részesültek, ez kötelességük, mert a tudás kötelességekkel jár. Amilyen arányban fel tudják fogni az okkult igazságokat, amelyekből az ezoterikus vallások keletkeztek, olyan arányban törekedjenek majd fokozni e vallások mélységét, életerejét és spiritualitását mindazok előtt, akik e vallások kötelékébe tartoznak, hogy Önök így valóban a Vallás szolgálóihoz méltóan cselekedjenek, mert az Isteni Bölcsesség minden hívének ilyen szolgának kell lennie.

V. ELŐADÁS

Fehér Lótusz napi beszéd 1909. május 8-án

„A felkelő nap ma világszerte nagy embertömegek gyülekezését látta, férfiak és nők sereglettek össze, hogy megemlékezzenek mindazokról, akik már eltávoztak körükből, és átlépték a halál küszöbét, akikben azonban több élet van a halál küszöbén túl, mint volt azelőtt, amikor még a test bilincseit viselték. Olyan férfiokról és nőkről emlékeztek meg, akik nevüket, mint az új alakba öntött Ősi Bölcsesség munkásai örökítették meg, akiknek emléke kedves és becses marad munkájuk miatt, és amiatt az üzenet miatt, amelyet terjesztettek.”

Mi ma este a Bhavagad-Gitából hallottunk néhány versszakot és az „Ázsia Világossága” egyes sorait. Indiában, a hajnali órákban ugyanabból a keleti szentírásból olvastak fel, ott azonban ősi szanszkrit nyelven. Városról-városra, faluról-falura, mindenütt ugyanezen életek emlékének áldoztak. Ott is az „Ázsia Világosságát” olvasták, és Buddha szent emlékét elevenítették fel. Egész Indiában, az északi Himalájától le egészen délig, ezer meg ezer szegény embert vendégelt meg Társulatunk azoknak az emlékére, akik éltek, és elköltöztek, akik részben már vissza is tértek a földre. Amint a nap pályáján nyugat felé halad, fénysugaraival más országokat is eláraszt, amelyek ugyanazokat az emlékeket őrizték meg. Ugyanazokat a könyveket használták, ugyanazokat a neveket emlegették, és így Itálián, Oroszországon, Németországon végig, majd Franciaországban, s most itt, néhány órával később pedig az óceánon túl, Amerikában ugyanazokat az emlékeket elevenítik fel, ugyanazokat a könyveket olvassák, ugyanazokat a gondolatokat hirdetik, és minden szív szeretettel és hálával telik meg. Mert ezt a napot az egész földtekén azok emlékének szenteljük, akik – mint mondani szokás – meghaltak, de akik ma is annak a magasztos munkának élnek, melyet a halandó élet egyik rövid napján megkezdtek. Halottainkról, az igazi élőkről azonban nem szomorúsággal, nem gyásszal emlékezünk meg, hanem örömtelt szívvel, hálát rebegő ajakkal, mert tudjuk, hogy a halál nem egyéb, mint átköltözés egyik világból a másikba, a régi testnek alkalmasabb testtel való felcserélése, még könnyedebb, finomabb, hatalmasabb, mint az a kopott, amelyet az ember levet. Mert tanultuk, sőt egyesek közülünk tapasztalatból is tudják, hogy való igaz, amit az a keleti szentírás mond, amelyből ma néhány versszakot hallottunk. Vagyis ahogyan az ember elnyűtt ruháját, úgy veti le a test lakója is elnyűtt testét, s miként az ember mindig újabb és újabb ruhákat ölt, úgy ölt a test lakója is új testeket, hogy viselje őket egy halhatatlan, soha véget nem érő élet új napjain.

Ha ma azokra gondolunk, akik előre mentek – nem a legnagyobbakra csupán, hanem mindazokra, akik ugyanazért a magasztos célért küzdöttek –, talán illő, hogy a hosszabb sorban elsőnek dr. Pascalt keressük fel szeretetteljes gondolatainkkal, őt, aki mint vezértitkár olyan sokáig, olyan fáradhatatlanul működött Franciaországban, és aki csak néhány hét előtt tért az annyira kiérdemelt nyugalomra. Keserves időket élt át, míg végre megpihent, egyre fogyó élete mellett, gyöngéldéssel, szenvedéssel terhes esztendőket. Ilyen hosszadalmas betegség, annyi szenvedés, egy derűs, hasznos, önfeláldozó élet ilyen szomorú, fájdalmas elmúlásának láttára sokan azt kérdeik: „Miért kell éppen annak, aki olyan hűségesen szolgált, ilyen nehéz és fájdalmas módon a másvilágra költöznie”? Mert az emberek nem igen értik, miért előnyös, ha az, aki jó és hasznos életet élt, mielőtt kissé pihenni térne a másvilágra, előbb leróhatja adósságait, amelyek különben akadályok lennének az új életben. Amikor majd visszatér a földre, és hogy jobb Karma el sem képzelhető – ha még olyan szomorú benyomást tesz is a távoli szemlélőn –, mint amikor az ember még az elköltözés előtt teljesen lerázhatja magáról a múltnak ezeket a bilincseit, nehogy a múlt sötét árnyéka a születendő új életet is elhomályosítsa, mint amikor tartozása ki van egyenlítve, nehogy a születendő új életet terhelje. Ha tehát olyan életet látunk, amely, mint mondani szokás, szomorú véget ért, beteg testtel, elborult elmével, mélyebbre ható tekintettel szemlélve, új és jobb születésre, nagyobb szolgálatokra való készülődést látunk benne, és tudjuk, hogy jó, ha

tartozását letörlesztette, s így a múlt szomorú hagyatéka nem nehezedik a következő új életre. Szeretettel köszöntjük tehát barátunkat, örvendünk, hogy a tartozás kiegyenlítést nyert, hálásak vagyunk, hogy elköltözött, és ez által jobb, nemesebb, kecsgetetőbb viszonyok közé térhet vissza dolgozni, mint voltak azok, amelyek között olyan bátran és hősiesen élt a nemrég végetért földi életben.

Amikor így visszapillantunk, sok meghitt arcot látunk, amelyekről mind megemlékezünk. Egyesek hazánkból, mások idegen országokból valók, közvetlen környezetünkben és messze idegenből, akik mind azért költöztek el, hogy ismét visszatérjenek. Hiszen emlékeznek az írásra: „Akik születnek, biztosan meghalnak, és akik meghalnak, egészen biztosan újraszületnek.” Sokan azok közül, akik már elköltöztek, ismét a föld felé fordították tekintetüket, mert olyan időket élünk, mikor sok új munkaerő szükséges, és a következő esztendőben sok a tennivaló.

Egy férfi határozottan kimagaslik valamennyiünk emlékezetében: elnökünk, az alapító elnök, aki csak rövid két esztendővel ezelőtt költözött el körünkből, és most pihenni tért Mestere hajlékába. De ne gondoljanak a szó szoros értelmében vett pihenésre, arra, amit az emberek pihenésnek neveznek, mert most is tevékenyen részt vesz abban a mozgalomban, melyet annyira szeretett, és szeret, és vágyódással várja azt a napot, amikor újra testet ölthet, és folytathatja azt a munkát, amelynek már olyan sokszor szentelte életét.

Ott tündöklik H. P. Blavatsky neve is, akinek neve valamennyi név között a legdicsőbb, aki testét május 8-án vetette le. Az ő áldott emlékére választottuk a mai napot, hogy ezen az emléknapon valamennyi elköltözött munkatársunkról megemlékezzünk. Ez a név a legkedvesebb nekünk, ez áll szívünkhöz legközelebb. Ő a Páholy küldöttje, a kiválasztott, hogy a sötétségben tespedő világnak visszahozza a világosságot, aki e küldetését olyan hősiesen és tántoríthatatlanul teljesítette egy szenvedéssel és küzdelemmel terhes életen át. A sors különös jutalma, hogy ő, akinek személye annyi viszálykodás középpontja volt, akinek neve hosszú küzdelmes életének folyamán valóságos harci riadó volt, aki Társulatunkat a Coulomb-eset napjaiban összeomlani látta. Amikor a teozófia már-már az egész világ gúnytárgya lett, és csaknem kivétel nélkül mindazok cserbenhagyták, akik egykor örömmel üdvözölték, hogy ő, aki bárhova ment, ellenségeskedéssel és kellemetlenséggel találkozott, akit talán jobban szerettek, és jobban gyűlöltek, mint bárkit e világon, hogy Ő most abban a jutalomban részesül, hogy neve az egyetlen név, amelyet általános szeretet övez nemcsak a társával közösen alapított hatalmas Társulatban, hanem azok között is, akik az utóbbi években, a Judge-féle szakítás idejében és később kiléptek a Társulattól. Az ő neve az egyesítő kapocs, őreá valamennyien úgy tekintenek fel, mint tanítóra és jó barátira. Ebből gyönyörű tanulságot vonhatunk le: ha az élet el is választ, a halál ismét egyesít, és azok, akik az életben látszólag elpártoltak attól a mozgalomtól, amelyet ő alapított, most mégis őbenne látják megalapítóját, és az ő neve körül ma mind a Társulatban, mind azon kívül, a számottevő egyének között teljes egyetértés és a legzavartatlanabb békesség uralkodik.

Gyönyörű dolognak találom, hogy az a név, amely egykor harc és háborúság okozója volt, ma mindenütt mint a mozgalom alapja szerepel, tekintet nélkül a múltó változásokra, amelyek a mozgalmat valaha érintették. Ebből becses tanulságot meríthetünk. Ezek az olyan sokra tartott változások nem fontosak, a viharok, kellemetlenségek mit sem számítanak, az igazságnak és világosságnak ezen az előretörő hatalmas hullámán mit sem változtatnak látszólagos viharok, az útját álló sziklák, az ellenszegülő és megtörő hullámok, az ellenséges indulatok. Mindez teljesen elsimul a halál, a hatalmas kiegyenlítő színe előtt, és azok, akik egymástól elszakadtak, mert nagyobb súlyt tulajdonítottak az egyénnek, mint az elvnek, ismét megpillantják az elvet, mikor a halál elsimította azzal a személlyel kapcsolatos nehézségeiket, akinek egyénisége körül a viszálykodás folyt. Ha így tekintünk ma vissza Blavatsky alakjára, életéből és halálából a jövőre következtethetünk. A viharok nem számítanak, a szakítások, visszavonások nem határoznak ebben a hatalmas munkában. Mindez csak mulandó napoknak mellékes, lényegtelen eseménye. A nagy Élet változatlanul folyik tovább, sőt a sokféleségek

gazdagabbá, a különbségek teljesebbé teszik, mikor magába fogadja, és egybeolvasztja őket.

Midőn ma így visszatekintünk azokra, akik már túl vannak a halál küszöbén, ne tekintsünk-e azok felé is, akik a születés küszöbén állnak, s visszatérni készülnek, hogy részt vegyenek a mozgalom munkájában, amelyben már azelőtt is dolgoztak? Gondoltak-e arra a harcok és viharok idején, hogy azok számára, akik hisznek az újraszületésben és karmában, nincs meg az igazi elszakadás és folytonos viszálykodás lehetősége? Mert mindazok, akik látszólag teljesen elszakadtak a mozgalomtól, vagy akiket csak a halál szakított el, a túlvilágon tisztán látják az alapegységet, még ha ebben az életben pillanatnyira el is vakították őket a látszólagos különbségek, és ott összefognak a nagy munkában, amelyből itt, talán egészen lényegtelen egyenetlenségek, múló nézeteltérések miatt elfordultak. Példa erre az a nagy emberünk, akinek személye a mai, már befejezéséhez közeledő küzdelem előtti nagy harcnak középpontja volt – W. Q. Judge –, aki mozgalmunk egyik legnagyobb és legkiválóbb munkása, noha élete alkonyán ő okozta a Teozófiai Társulatban azt az óriási szakadást, amely akkor, a Társulat amerikai részének csaknem teljes elvesztését eredményezte. A túlvilágon azonban, miután tisztább látóképességre tett szert, némi nehézség és küzdelem után (mert határozott egyénisége még akkor is nehezen volt megingatható és befolyásolható, amikor fizikai testét már levetette), lassanként belátta tévedését, és egész életerejét, óriási energiáját újra beleöntötte abba a mozgalomba, amelynek külső, részleges megnyilvánulása a Teozófia Társulat, de beleöntötte magába a Teozófiai Társulatba is. Mert ne feledjük, hogy a Teozófiai Társulat csak részleges, külső megnyilvánulása a többi világban hömpölygő nagy Életáramnak. Ez a nagy teozófiai áramlat olyan, mint a rejtett folyom, amely hol a föld alatt folyik, hol előbukkan, és akkor mindenki láthatja. Az Ősi Bölcsesség folyama a Mesterek hatalmas Páholyából ered, és nagyobbrészt láthatatlan, a miénknél hatalmasabb, magasabbrendű világokban halad, majd a föld felszínére térve, részben megnyilvánul abban a mozgalomban, amelyet Teozófiai Társulatnak nevezünk. Ebbe a korszakokon át ömlő folyamba vetik a túlvilágról minden energiájukat azok, akik már elköltöztek, tehát ők is ugyanazt a mozgalmat szolgálják, ugyanazt az áramlatot gazdagítják, amelyet mi, és nincsenek tőlünk elválasztva, hanem folyton velünk dolgoznak.

Vannak azután mások, akiknek körünkbe való visszatérését jogosan várhatjuk. Az egyik, akire figyelmüket felhívhatom: Damodar, H. P. Blavatsky hűséges chelája, akit azonban, noha olyan sokáig marad távol, nem a halál választott el tőlünk. A Coulomb-féle zavarok idején elhagyta Indiát, és a Himalája tájékára vonult, ahol, a távoli Shigatze közelében megtalálta a Mestere hajlékához vivő utat. Azóta ott él, és dolgozik, és most élete delén van, de rövid időn belül visszavárhatjuk, visszatér hozzánk mindazzal a tudással, amelyet annyi esztendő folyamán a Mesterek közvetlen felügyelete alatt sajátított el. Már jelentkezett is Indiában, de nem fizikai testben, visszatér, mihelyt a mozgalom megérett az ő munkájára. Ennek előkészítése pedig a mi feladatunk az előttünk álló néhány esztendőben. Mert már nincsen messze az idő, amikor mint tanítót és vezetőt visszavárhatjuk.

Az elköltözőitek közül többen már visszatértek, köztük H. P. Blavatsky is. A következő években tehát sokan ismét észlelni fogják körünkben, mint nyilvánul meg újra ennek a hatalmas egyéniségnek az ereje, hogy részt vegyen annak a Társulatnak vezetésében, melynek szolgálatában most is, csak úgy, mint valaha, fáradhatatlanul tevékenykedik. Emlékeznek-e, mint mondotta róla az egyik Mester: „Az a testvér, akit ti H. P. Blavatsky néven ismertek, mi azonban másként”. Valaki, akiről M. Mester így nyilatkozott, az nem hagyja cserben a megkezdett munkát, mert egyelőre levetette a kiszolgált testet. Az a testvér, akit mi H. P. Blavatsky néven ismerünk, ők azonban másként, a hatalmas, kiváló tanítvány, ismét eljön közénk, hogy nagyobb munkaképességgel dolgozzék, mint abban a női testben, melyet legutóbb viselt. Mások is visszatértek, akikkel régen együtt dolgozott, így Subba Raw, akinek nevét még sokan ismerik. Jelenleg tizenöt éves fiú, ismét hindu testben, sőt ugyanabban a családban él, amelyben ezelőtt volt (a „család” szót tágabb, indiai értelemben kell vennünk), és nemsokára készen áll, hogy megkezdje a ráváró munkát.

Vannak még mások is, nem olyan közismertek, akik újrászülettek, és előkészültek, hogy részt vehessenek a haladás nagy mozgalmában, amely nemsokára megindul. De mielőtt ez a munka megindulhatna, szükség volt arra a nagy rázkódtatásra, amelyen az utóbbi három esztendő folyamán átestünk. Több ízben említettem, hogy ezek a rázkódtatások időről-időre ismétlődni szoktak, és hogy egy-egy nagy előmenetel előtt szükségesek is. Bizonyára kevesen emlékeznek Önök közül arra a nagy haladásra, amely a Coulomb-estet követte, de annál élelkebben emlékeztükben lehet még, mennyire fellendült a Társulat az amerikai szakadás után. A történelem hosszabb-rövidebb időközökben mindig megismétlődik, és a nagy haladás bekövetkezése előtt ismét újabb rázkódtatás vált szükségessé, hogy azok, akik még nem értek meg az előmenetelre, egyelőre kirostálódjanak.

Miben rejlik az a nagy nehézség, amely előtt a világ most áll? Amikor azok, akik tudnak, és tanítani képesek, eljönnek, hogy kortársaik között éljenek, s megosszák velük az Ősi Bölcsességből merített kincseiket, egyetlen dolog áll fogadtatásuk útjában. Az a szellem, amely a nagyságot nem tudja elismerni, és kételkedéssel, gúnnyal, rágalommal fogadja, amely mindig alantas célokat keres, amikor nem ismeri a cselekvés indítóokait, és ezzel nemcsak, hogy megbénítja a bölcsőbbek munkáját, hanem olyan akadályokat támaszt, amelyeket még ők sem tudnak elhárítani. Láthatták ezt H. P. Blavatsky életében. Tekintsenek vissza életére, láthatják, mint hiúsult meg minden arra irányuló törekvése, hogy tanítsa és terjessze a Bölcsességet, és átadja a világnak azt az üzenetet, amellyel megbízták. Ez századok óta mindig így volt, még akkor is, mikor a legnagyobb, a leghatalmasabb Tanító jött el, akit keleten Boddhisattvának, nyugaton Krisztusnak nevezünk. Ő, a leghatalmasabb spirituális Tanító, maga a Bölcsesség szelleme és a szeretet megtestelése, Ő is csak alig három évig élhetett a földön, népének máris annyira elviselhetetlenné vált, hogy megölte. Az Atya iránti szeretetét pedig istenkáromlásnak és tanítását a gonosztól eredőnek nyilvánította. Ez a szellem uralkodik azóta is. A nagy Tanítókat ősi idők óta ez fogadta, és ezen változtatnunk kell.

Társulatunk legfontosabb küldetése ez idő szerint: az Úr útjának egyengetése, és ennek egyetlen módja a gyűlölködést és kételkedést a nagyság iránti szeretettel és tisztelettel helyettesíteni. Minthogy ma ez a legelső feladatunk, a Társulatot meg kellett tisztítani mindazoktól, akik a nagyságot inkább gyanakvó, mint szerető szemmel nézik. Legsürgősebb feladatunk tehát, hogy a világot hatalmasabb Lények eljövételére készítsük elő, hogy az új alfaj és gyökérfaj keletkezésekor megkaphassa az új szellemi impulzust.

Első dolgunk tehát, hogy előkészítsük azoknak az eljövételét, akik közül néhányat felsoroltam – Damodar, Subbá Raw, H. P. Blavatsky eljövételét, de nehogy azt higgyék, hogy dob- vagy harsonaszóval jönnek, vagy hogy valaki majd kijelenti: „Ez itt ez meg ez, az meg amaz.” Talán csak az első (Damodar) lesz kivétel, aki mint ifjú ment el Mesteréhez, és mint meglett ember tér vissza, őt majd régi indiai barátai még felismerik. A többiek új, ismeretlen testben jönnek, és kilétüket semmivel sem igazolhatják, ezeknek utat kell törniük maguknak, hogy apostoli voltukat bebizonyíthassák, és nézeteik valószínűleg sok tekintetben eltérnek majd a Teozófiai Társulat zömének nézeteitől. Ez természetes is, mert akinek látóképessége több világra terjed, az másként látja a dolgokat, mint az, akiben csak egy világra szorítkozik. A szélesebb látókörűek másként gondolkodnak, mint azok, akik rabjai a hétköznapi életnek és koruk szokásainak. Ezért ismerik mindig félre a hatalmas Lényeket, mert hiszen Ők nem is lehetnek olyanok, mint azok, akikhez eljönnek, különben hogyan taníthatnának? Nagyon helyesen világította meg ezt az Önök vezértikára, mikor azt mondta, hogy elménk igen gyakran félrevezet minket, s hogy az, amit „gondolunk”, gyakran eltakarja azt, amit „tudunk”. Azt, amit tudunk, a bennünk lakozó Szellem világánál fogva tudjuk, azon intuíciónál fogva, mely nem a homályos értelem, hanem a tiszta ész szava, mely az elme fölött és az elmén át nyilvánul meg, de sokszor annak ellentmondóan. Hogy az intuíció hangját felismerjék, arra szerintem csak egy mód van. Ha látják, hogy valakiben megnyilvánul ez a világosság, tartsanak ki az illető mellett, bármit mondjon is értelmük. Ezt az eljárást biztos siker koronázza, amint ezt H. P. Blavatsky esete világosan mutatja, mert aligha találkozhatnánk

valakivel, aki zavaróbb hatással lehetne az átlaggondolkodású emberre: szögletes volt, beszédmodorában, viselkedésében és szokásaiban megvetett minden társadalmi szabályt – teljes ellentétben mindazzal, amit tőle vártunk. És mégis első találkozásunk óta, amikor felismertem benne a Mester hatalmát, mind a mai napig sohasem bírálgtam cselekedeteit, sohasem kételkedtem szavaiban, és főleg ennek köszönhetem azt a tudást és hatalmat, amellyel ma rendelkezem. Nem okoskodással és vitatkozással – „Vajon igaza volt-e, vagy sem?” „Vajon nem lett volna-e jobb, ha más, nem olyan, mint amilyen volt?” – jutottam mai tudásomhoz, hanem úgy, hogy attól a perctől kezdve, amikor felismertem benne az igazság Fényét, nem akartam benne más látni a Mester Hírnökénél. Erre lesz szükségünk az elkövetkező napokban és ezt a tanulságot merítették sokan a letűnt három esztendő viharából. Vagyis ha valakiben egyszer felismertük az igazi Tanítót, akkor ragaszkodnunk kell meggyőződésünkhöz, még akkor is, ha tornyosuló felhők olykor elhomályosítják, s a dühöngő vihar ideig-óráig eltakarja, mert ez a konkrét elme fölött álló intuíciónak a megnyilatkozása, a bennünk lakozó Istennek bizonyágtétele a kívülünk levő Istenről, és ez nem téveszthet meg. Terjesszük ezt az egész Társulatban, hogy ezzel utat egyengessünk azok számára, akik a következő években közénk jönnek, és ama hatalmas Lények számára, akik később és csakis akkor jönnek, ha hírnökeik illő fogadtatásban részesültek. Az okkult világ hatalmas ciklusaiban az időt nem a halandó élet időszámításával mérik. Igaz, hogy azt mondjuk: „mintegy harminc-negyven év múlva visszajön a Tanító, a legnagyobb Tanító, aki emberek és istenek Tanítója.” Az olyan időpont azonban, amelyet a föld keringése alapján határozunk meg, okkult szempontból sohasem megbízható, mert ott időpont tekintetében nem a nap körüli keringés, hanem az öntudat a döntő. Ezt az időpontot siettethetjük, vagy késleltethetjük aszerint, hogy igyekeznünk-e avagy hibákat követünk el, és ezért csakis hozzávetőlegesen lehet megállapítani. Ha tehát nem tudjuk kellőképpen fogadni a kevésbé nagyokat, ha visszariadunk a külső megjelenéstől, és intuíciónk segítségével nem tudjuk felismerni a Hírnököket, akkor feltétlenül késleltetjük a nagyobb Lények eljövételét.

Minden korszak más és más erényeket kíván, és bölcs dolog ismerni és kifejleszteni a megkívánt erényt. Van idő, amikor főként bátorságot kívánnak tőlünk, máskor – pl. éppen manapság – a spirituális nagyság felismerését és a hozzá való ragaszkodást. Nem azért, hogy egyénileg vehessünk részt ebben a nagyszerű munkában, hanem azért, hogy a világot előkészíthessük, és az Úr útját egyengethessük, hogy majdan eljöhessen. Mert addig nem jöhet el, amíg eljövedele áldás helyett átkot jelentene a világnak, és ez feltétlenül bekövetkeznék, ha a világot teljesen készületlenül találná. Tehát egyre hatalmasabb lények jönnek majd egymás után, hogy méltóan fogadhassuk a Leghatalmasabbat, amikor eljön.

Sokan igen tévesen azt képzelik, hogy ha megjelennék a Mester vagy maga Krisztus, azonnal felismernék. Annyira bizonyosak ebben? Kortársaik, elenyésző kisebbség kivételével, soha sem ismerték fel őket, miért volnánk éppen mi különbek? Krisztust sem ismerték fel, amikor utoljára eljött, és azóta Hírnökeit is csak néhányan. Ők annyira különböznek kortársaiktól, hogy nagyon sok leküzdési való van még, mielőtt felismerhetnék Őket. Képzeljük el magunkat Júdeában, abban az időben, amikor az Ember Fia a földön járt. Képzeljük el, vajon milyennek láttuk volna Őt akkor, nem olyannak, amilyenek ma látjuk, évszázadok fátyolán és száz meg százezer követőjének imádatán keresztül. Mit gondoltunk volna a vándorról akkor, amikor műveletlen emberek társaságában gyalogszerrel járta be a vidéket, veszélyeztetve a társadalom nyugalomát, Őróla, akit tekintélyesebb kortársai ellenséges szemmel néztek, és a nemesek megvetettek? Képzeljük magunkat az ő helyükbe, és vizsgáljuk meg magunkat: „Vajon felismertem volna-e Krisztust?” Ezen a próbán kellett átesniük az elmúlt három esztendő alatt, és újból csak ezen kell átesniük, ha majd újra közénk jönnek azok, akikről beszéltem. Ha fel akarják őket ismerni, igyekezzenek szintén nagyokká lenni, mert csak ha kifejlesztették magukban a nagyságot, csak akkor tudják másokban is felismerni. A spirituális felismerés: a velünk rokon lelkek felismerése. Ha megvan Önökben a spirituális ember erénye, akkor felismerik a spirituális embert, amikor vele találkoznak, de ha nincsen Önökben rokon vonás, akkor ismeretlenül halad el Önök mellett, sőt az is lehetséges, hogy gyűlöletet éreznek iránta. Feladatunkat most már világosan láthatjuk: meg kell

változtatnunk a világ közvéleményét, és rá kell vezetnünk arra, amit megvetően a „hősök kultuszának” szokás nevezni. Erre van ez idő szerint tulajdonképpen szükségünk – vagyis arra a képességre, melynél fogva felismerjük a hőst, amikor látjuk. „Senki sem hős – mondják – szolgálja szemében”. Az emberek ezt úgy magyarázzák, hogy közelebbről megismerve, ő is eltölpül. Ez a felfogás különben helytelen, a valóság az, hogy az egyszerű gyermekded lélek, akit itt a „szolga” elnevezés jelképez, nem tudja méltányolni az előtte álló hős nagyságát. A szolgálélek nem ismeri fel a hős nagyságát, tehát az ő szemében a hős – nem hős. Csakis az ismerheti fel a hőst, aki maga is hősi. Ha tehát eljön valamelyik Mester, akkor, de csakis akkor, ismerhetik fel, ha hozzá hasonló tulajdonságokat fejlesztettek ki saját magukban. Legjobb lenne, ha egyelőre félretennék a bírálgatást, mely az embereket oly fölényessé teszi környezetükkel szemben, fejlesszék ki helyette inkább a csodálás képességét. Ha valakivel találkoznak, vagy könyvet olvasnak, ne igyekezzenek az illető személyben vagy könyvben mindig a rosszat felfedezni, hanem keressék a jót. Mások hibái nem tartoznak rájuk, és az élet könnyebb volna, ha ezt végre belátnák, és eszerint cselekednének. A legtöbben abban merülnek ki, hogy másokat igyekeznek hibáikról leszoktatni, de saját hibáikkal nem törődnek. Mások hibáihoz semmi közünk sincsen, ezek a karma útján amúgy is kiegyenlítést nyernek, ami nehéz, de igazi lecke. Persze ha valaki nevelő vagy tanító, és életeinkben még sokkal nagyobbak várnak reánk. Miért zavarjanak meg tehát a jelen kellemetlenségei? Azoknak, akik életüket az örökkévalóságba helyezték, nem érdemes kellemetlenségekkel törődniük, ha a világi ember szemében még oly nagyoknak tetszenek is. Azt tanácsolom tehát Önöknek: Gyűljenek össze a visszaemlékezés napján, de fordítsák tekintetüket ezen túl inkább a jövő felé. Hagyják a múltat, megtette kötelességét – elmúlt. Irányítsák tekintetüket a jövő feladataira, amelyek szebbek a múlt legnagyobb feladatainál. Ne feledjék el, hogy a Társulat ereje nem a történetesen élén álló Hírnökökben rejlik, hogy a benne lüktető élet a Mesterektől és az erő a Páholyból ered. Ezt tudva, ne törődjenek azzal, ha közülünk, még a legismertebbek közül is, egyesek tévednek, ha megtámadják, vagy megszólják őket. Soha még nem volt arra eset, hogy a Páholy Hírnöke megrágalmaztatás nélkül élhette volna le életét. Ne sajnálják hát tőlünk apostoli voltunknak ezt a jelét, mert ősidőktől fogva mindig ez volt a Hírnökök ismertető jele. Örüljenek inkább mivelünk, hogy a nehézségek egyelőre elsimultak, és a haladás napjai közelednek, ne engedjék, hogy a hátralevő nehézségek megingassák Önöket, hanem véssék emlékezetükbe, hogy a Mesterek velünk vannak, és ahol Ők vannak, ott nincsen balsiker.

VI. ELŐADÁS

Krisztus lényege

Most is, mint mindig valahányszor körükben lehetek, őszinte öröm fog el. Az én tagságom a Teozófiai Társulatban és az Önök Társulata, azt hiszem, körülbelül egykorú. Pályafutásunkat úgyszólván egyszerre, ugyanabban az évben kezdtük.

Tárgyam sok tekintetben nehéz, és természetesen különböző érzelmeket válthat ki Önökben. Mindamellet azonban oly kérdés, melyen manapság igen sokat vitatkoznak a keresztény egyházakban. Ezért azt gondoltam, hogy talán célszerű lesz, ha ezt a rendkívül fontos kérdést mi is megvitátjuk. Továbbá fel szeretném hívni a figyelmet egy olyan indiai felfogásra, amely itt talán nem olyan közismert, de úgy hiszem, visszhangra talál, és amely nagyobb és mélyebb egyesülést ígér, mint aminőt bármilyen más úton elérhetnének. Természetesen én csak saját egyéni véleményemet nyilvánítom, amelyért senki más nem felelős. Azoknak, akik az emberek testvériségét elismerik, mindig a legnagyobb tisztelettel kell foglalkozniuk ezekkel a kérdésekkel, amelyek a szívet és az elmét egyaránt érintik, és olyan nagy befolyással vannak a jövő vallására és civilizációjára.

E tárgygal, melyet mai megbeszélésünkre választottam, a Hibbert Journal január havi száma már részletesen foglalkozott, oly ember szempontjából, aki valószínűleg igen liberálisan gondolkodó keresztény hírében áll. A cikk szerzője R. Roberts, bradfordi kongregacionalista pap. Neve a kongregacionalisták évkönyvében még mindig szerepel, noha, mint hallom, egyházi hivatalt ez idő szerint nem tölt be. Mai előadásom az ő felfogásából indul ki. Tanulmányának címe – „Jézus vagy Krisztus?” – általános keresztény felfogás szerint első pillanatra kissé meglepő, álláspontját azonban igen ügyesen védelmezve határozottan kijelenti, hogy itt egyrészt Sir Richard és Lady Slapley meghívására, a Christ-teozófiai Társulatban 1909. május 25-én tartott előadás állítólag történelmi alakkal, másrészt azonban szerinte csak misztikus eszményképpel állunk szemben.

Amennyire fejtegetéseiből következtethetem, Krisztust nem tartja történelmi alaknak, de nem jelöli meg elég világosan, hogyan választaná el a történelemnek megfelelően az evangéliumok Jézusát attól az eszményi alaktól, amelynek „A Krisztus” nevet adja. Azt mondja, hogy másokhoz hasonlóan bizonyos nehézségekkel szemben tanácstalanul áll: „Vajon azok a követelmények, amelyeket alább kifejték, a spirituális „ideálnak” tulajdoníthatók-e, kinek egyelőre a „Krisztus” nevet adhatjuk, avagy Jézusnak”? Azután arról ír, hogy véges tudás, korlátolt előrelátás, a reményeknek gyakori megghiúsulása és a tapasztalatokban való csalatkozás a történelmi Jézussal teljesen összeegyeztethető, de nem fér össze a spirituális „Krisztus ideállal”, mely évszázadok alatt gazdagodva, az „eljövendő Krisztus” fogalmává fejlődött. Kifejti továbbá, hogy mindez még kevésbé tehető fel arról, akiről azt tartják, hogy az „Istenség Teljessége”, „Valóságos Isten a Valóságos Istentől”. Körülbelül ez a tantétele, és cikkében azt igyekszik bebizonyítani, hogy igen sok nehézséget lehetne elkerülni, ha a keresztények hajlandók lennének a történelmi Jézussal párhuzamosan egy eszményi Krisztus elismerésére. Ily módon részben el lehetne hártani azokat a nehézségeket, amelyek igen sok ember felfogásában Krisztusról, mint Jézusról támadnak. Idézi dr. Fairbarin-t, aki Krisztus a modern teológiában, című munkájában a következőket írja: „Ha isteni tudása mellett úgy beszél, mint ember, akkor szavai nem felelnek meg tudásának, és belsejében állandó ellentétes küzdelmeknek kell folyniuk, hogy ne a valóságnak, hanem a látszatnak megfelelően beszéljen. Ha ilyen tudása volt, hogyan nézhette szótlannul az emberek tudatlanságát és az értelem csüggedését, érthetetlen rejtélyeinek súlya alatt? Ha az emberiség hinni tudná, hogy élt valamikor e földön egy Lény, akinek isteni tudása volt, de nem akarta tudásának még egy részét sem, mint tudományt, az emberek javára fordítani, vajon ez nem ingatná-e meg az Ő jóságába vetett hitüket”? Ezt a felfogást (melyet Mr. Roberts, úgy látszik, magáévá tett), korántsem találom ésszerűnek, és nem valószínű, hogy valaki, aki bizonyos korban igen korlátolt tudású emberekhez szól. Határozott cél felé

törekedve – nem a tudomány gyarapítására, hanem a spiritualitás kifejlesztésére és az erkölcsök biztos alapra való fektetésére – nem valószínű, hogy az ilyen Tanító, ha még olyan magas ihletettség is, ha még annyira is úgy beszélne, mint magának Istennek a Szelleme, mindent közölné, amit külső tényekről és külső jelenségekről tud. Nem tenné ezt abban a biztos tudatban, hogy ezáltal igen megnehezítené rendkívül fontos üzenetének elfogadását oly kérdésekre vonatkozóan, amelyek az emberiség magasabbrendű spirituális fejlődésére nézve szinte életbevágó fontosságúak. Dr. Fairbairn következtetéseit ennél fogva egyáltalán nem helyeslem. Minden hatalmas Tanító – Krisztus vagy Jézus isteni voltától egyelőre eltekintve –, aki nálánál tudatlanabb emberekhez szól, hasonló nehézségekkel áll szemben. Ha csak általános tudományos kérdésekben felvilágosodottabb nálunknál, már maga az a tény, hogy tudását reájuk akarja erőszakolni, megzavarná és megtévesztené őket. Az emberi értelmet nem lehet, hogy úgy mondjam, természetfeletti gyorsasággal fejleszteni. Fejlődésre és sokszor igen rohamos fejlődésre képes, de ha a természetes gyors fejlődésen felül erőszakosan akarnánk fejleszteni, ezzel csak megdöbbenést, megtévesztést, zavart okoznánk. Ha pedig kitűzött célunk nem a tudományos ismeret általános gyarapítása, amit az ember idővel magától is feltétlenül elér, hanem az embereknek oly dolgok való segítése, amelyek csak spirituális megvilágosodáshoz útján érhetők el, akkor az említett nehézség, a benső küzdelem, melyet a szónoknak éreznie kell, amikor a látszatnak, és nem a valóságnak megfelelően beszél, nem is volna küzdelem, csupán szavainak önkéntes korlátozása, tekintettel munkájának eredményességére, és arra, amit kora emberiségének nyújtani kíván. Ugyanezt tapasztaljuk természetszerűen minden nagy próféta és minden magas ihletségű ember esetében, az ihletség fokát pedig nem az esetleg nyújtható tudományos anyag mennyisége, hanem főleg bizonyos nehézségek elkerülése mutatja, amelyek a faj tudományos fejlődésével, idővel amúgy is eléje kerülnek, és eszmekörét kiegészítik. Vagyis azon igyekeznek, hogy a tudományos nehézségeket a lehetőséghez képest elkerülje, tudva, hogy az ő feladata nem ez, és hogy tulajdonképpen feladatát csak akkor teljesítheti, ha ilyen irányban nem kalandozik el. Saját egyéni felfogásom szerint tehát a teozófus és az okkultista szempontjából ítélve, ebben nem látok nehézséget. Elismerem, hogy mindig jelentkezik, valahányszor emberfeletti lény – a természetfeletti elnevezést nem helyeslem – tehát emberfeletti lény lép fel a világtörténelem valamelyik korszakában, hogy új vallási felfogást tanítson, és hogy azt, amit nyújt, azokra a civilizációkra alkalmazza, amelyeket befolyásolni kíván.

Egészen természetesnek, sőt szükségesnek találom, hogy az általános értelemben vett ismeretszerzésnek szabad folyást kell engedni az értelmi fejlődés útján. Minden más eljárásra, amely ezt nem biztosítja, feltétlenül megakadályozná az értelmi fejlődést, mert értelmi fejlődés csak a legnagyobb gondolatszabadság és a legkorlátlanabb szólásszabadság útján lehetséges, a legteljesebb szabadság útján, mely megengedi mindennek a kétségbevonását, mindennek a megcáfolását, ami ésszerűtlennek látszik. Az értelmi fejlődés alapfeltétele: teljes szabadság. Mindennemű korlátozás, amelyet valamely hatalmas Tanító tudásával okozna, csak bénító hatással lenne az értelmi fejlődésre, amely olyan lényeges az emberiség jövő fejlődésére nézve. Hasonló nehézségeket okozhatnak természetesen az inspirált szentírások is, és ezért igen helyesnek tartom, ha a spirituális tanító spirituális munkáját határozottan megkülönböztetjük a tudományos kutatónak tudományos munkájától, ha megértjük, hogy az emberi tevékenységnek e két ága különböző törvények alapján működik, és hogy azt, amit spirituális úton tudunk, értelmi képességeink előtt mindaddig nem tudjuk igazolni, amíg értelmünk szellemileg meg nem világosodott. Az ember alapjában spirituális lény, akiben az isteni Szellem testet ölt, megtestesül, ez az isteni Szellem azonban három hatalmas irányban bontakozik ki, és e hármas kibontakozást minden ember öntudatában megtaláljuk, és magában az istenség lényegében is látjuk. A kibontakozás egyik iránya a rendszeres tevékenység, melynek teljesen összhangban kell lennie a természeti törvényekkel, mert ebben az alakjában a megnyilvánult istenség a természeti törvényekben jut kifejezésre. Ki kell továbbá bontakoznia intellektuális irányban, és ennek a fejlődésnek szabad folyást kell engedni. Végül ki kell bontakoznia abban az irányban, amely legalacsonyabb fejlődési fokán érzélem, felsőbb fejlődési fokán vallás. Ez a spirituális kibontakozás a Szellem legfőbb sajátossága, amely akaratban nyilvánul, és fejlődésének inkább felülről, mint alulról kell megindulnia, inkább az ihlet útján, mint okoskodás által.

Csak ha megértjük ezt a rendkívül szövevényes emberi természetet, amelyben az istenség fokozatosan kibontakozik, és kibontakozásának minden egyes fokán legyőzi, megtisztítja, és végül átszellemesíti az anyagot – miközben eleinte korlátozza az anyag, amelyen diadalmaskodni még nem sikerült, később azonban alakíthatóvá és engedékennyé teszi azt –, csak ha megértjük, hogy az ember fejlődési folyamatának története nagy körvonalakban körülbelül ez, csak akkor tudunk majd különbséget tenni az intellektuális és a spirituális kibontakozás között. Valahányszor tehát olyan ember jelenik meg a földön, akiben az istenség sokkal nyilvánvalóbban bontakozik ki, mint embertársaiban, csakis a spirituális régiókból tud rájuk hatni, és törekvéseiket serkenteni, de értelmi képességeiket nem befolyásolhatja. Ha ezt belátjuk, akkor teljesen eloszlanak mindazok a nehézségek, amelyek ez idő szerint a legfőbb keresztény Tanító tudásának nyilvánvaló külső korlátoltsága tekintetében felmerültek, és látjuk, hogy Ő úgy szólt kortársaihoz, ahogyan rájuk leginkább hathatott, és fejlődésüket az ő szempontjukból leginkább befolyásolhatta, végül, hogy határtalan tudását nem is akarta előttük felfedni, mert fejlődés helyett összeroskadtak volna óriási súlya alatt.

Tegyük fel most, hogy egyelőre elfogadják ezt a felfogást, mely az emberi fejlődést illetően nézetem szerint a legjózanabb. Ezzel eljutottunk fejtegetéseinkben a Tanítónak ehhez a bizonyos megnyilvánulásához, amelyben Ő a kereszténység megalapítója, héber, aki héberekhez beszélt, és szavait, amelyek kortársainak szóltak, évszázadok, sőt talán évezredek nemzedékeinek felfogásával kellett összeegyeztetnie. Minden további nélkül megérthetjük, hogy itt a legfőbb isteni megnyilatkozások egyike van előttünk, és tanulmányozásánál különbséget kell tennünk a vallás Tanítója és a kortársaihoz beszélő ember között, aki elfogadta az ő szűk korlátaikat azért, hogy Őt könnyebben megérthessék. De fejtegetésemben tovább megyek, mert az eddigieket minden értelmes, józan gondolkodású keresztény minden további nélkül elfogadhatja, különösen ha belátja hogy mindaz, amit Jézus istenségéről mondanak, sokkal alacsonyabb fokozaton az Ő valamennyi testvérére is vonatkozik. Vagyis, hogy lényegében minden ember isteni, s hogy szó szerint igaz, amit Szent Pál mondott: „Avagy nem tudjátok é, hogy a ti, testetek a bennetek lakozó Szent Léleknek temploma?” (I. Kor. 6. 19.) és amit Jézus felelt, amikor megtámadták, mert Isten Fiának mondotta magát: „Felele nékik Jézus: Nemde nem megvagyon-é írva a ti törvényiekben: Én mondom, Istenetek vagytok?” (János 10. 34.) Ha felfogjuk annak a kijelentésnek teljes horderejét, hogy a sok testvér között Ő legelső, akkor láthatjuk, hogy minden Ember Fiában megvan a lehetőség, hogy majdan valóban Isten Fia legyen, ami azt jelenti, hogy az istenség idővel kibontakozik benne, és hogy a fejlődés természetes végcélja egy isteni emberiség megnyilvánulása.

Ha figyelmesen tanulmányozzuk a cikket, rájövünk, hogy a szerző a misztikus Krisztus alatt – mert ez lebegett előtte – tulajdonképpen azt értette, hogy az episztolák felfogása nem egyezik az evangéliumok felfogásával, amennyiben az egyik történelmi alakkal, míg a másik a benne lakozó Szent Lélekkel foglalkozik. Elismeri, hogy amikor Pál apostol megtért híveinek azt mondta, hogy őket újonnan szüli, „míglen bennök Krisztus megábrázoltassék” (GaL 4. 19.) és amikor egy másik helyen azt mondja, hogy igyekezzenek fejlődni „teljes férfiakká, a megörökösödött Krisztus állapotának mértéke szerint” (Eph. 4. 13.), ezzel rá akar mutatni az isteni Szellemnek, vagyis Krisztusnak a lélekben való születésére és a tökéletességig, az emberfelettiig való fokozatos kibontakozására. A legmagasztosabb példakép, amelyet keresztények elé állítani lehet, talán az a felfogás, hogy Krisztus nemcsak rajtunk kívül van, hanem bennünk is, nemcsak kívülünk álló segítő, hanem bennünk lakozó Szellem, hogy Krisztusnak az emberben való eme kibontakozása a vallásos felfogás szerint tény és valóság, és hogy az ember tökéletessé válik, és befejezte az emberi fejlődési folyamatot, mely után már csak az emberfeletti van hátra.

Én azonban ezt a Jézus és Krisztus közti vonatkozást egészen más szempontból akarom megvilágítani. A misztikus eszménykép fontosságát magam is elismerem, ezzel szemben egyetlen ellenvető szavam sincsen, sőt keresztényekhez intézett beszédeimben a bennük lakozó Krisztus feltétlen

szükségességét magam is mindenkor hirdetem. De van erről a hatalmas Lényről egy más felfogás is, amelyet Önök valószínűleg kissé szokatlannak fognak találni, amelyet azok vallanak, akiket olykor – a szónak egészen különleges értelmében – okkultistáknak neveznek. Ezt a felfogást egyelőre egészen röviden és egyszerűen fogom vázolni, és csak azután fejtem ki bővebben. Felfogásunk szerint az a hatalmas Tanító, aki mintegy kétezer évvel ezelőtt jelent meg a földön, az a gyermek, aki született, és a megkeresztelés időpontjáig meglelt emberré serdült, bámulatos szeplőtelenességgel, rendkívüli spirituális intuícióval bíró ember – de csak ember, akit mi tanítványnak neveznénk. Feladata abból állt, hogy ezt a szeplőtelen testet ápolja, óvja, fejlessze, és előkészítse a majdan benne lakozó Krisztus eljövetelére, mely esemény az evangéliumokban leírt megkereszteléskor következett be. Emlékezhetnek az írásra: „Mikor azért megkereszteltetett volna Jézus, azonnal kijöve a vízből, és íme megnyilatkoznak az egek néki, és látá az Istennek lelkét eljöni, mintegy galambot és ő reá szállani. És imé az égből szózat adaték, mely ezt mondja vala: Ez amaz én szerelmes fiam, kiből én megengeszteltetem” (Máté 3. 16—17.) Világos tehát, hogy ez az evangéliumokban olyan határozottan kiemelt esemény rendkívüli fontosságú dolgot jelenthet. Mert, hogy úgy mondjam, semmi szükség sem volt arra, hogy Ő, a leendő Tanító megkereszteltessék, és Istennek Lelke eljöjjön és leszálljon Őreá, ha nem rejlene ebben a tényben mélységes spirituális igazság, és ha utána nem lett volna valami jelen, ami azelőtt nem volt. Okkult felfogás szerint ez az az időpont, amikor Jézus Krisztussá lett. Engedjék meg, hogy ezt kissé világosabban kifejthessem. Ám ezzel eljutunk ahhoz a ponthoz, amelyre vonatkozóan valószínűleg igen sokan más véleményen lesznek, mert lehetséges, hogy abban, amit mondok, valamennyien csupán az isteni életnek, egy hatalmas spirituális energiának leáradását látják. A mi felfogásunk szerint a héber Jézus, az egyén, a spirituális ember, saját testéből – amelyben mindeközéig lakozott, és amelyet Urának eljövetelére előkészített – ebből a testből kilépett, hogy azt, mintegy szentélyt, átadhassa a legfőbb Tanítónak. Eképpen ez a test a legfőbb Tanító hajléka lett arra a három esztendőre, amíg a földön pásztorkodott. Akik behatóbban tanulmányozták a kereszténység történetét, biztosan tudják, hogy az egyházban a kereszténység kezdetén általánosan vallották ezt a felfogást, bár később a gnosztikusok eretnokségének bélyegezve elítélték, a katolikus egyházból való formászerű kiközösítése idejéig mégis teljesen ortodoxnak tekintették. Megtaláljuk a keresztény hittudósok régi írásaiban, megtaláljuk ismét más egykorú keresztény hittudósok, doktorok és püspökök ellene írott támadásaiban, de mindamelllett e felfogásnak nagy elterjedtsége és befolyása volt az ősi egyházban, és igen sok nagy tudású ember elfogadta. Noha ebben a formában, mint eretnokséget végül elítélték, mindazonáltal még az ortodox hívó szempontjából sem lehetetlen, hogy általános értelme alatt ne rejlett volna valamely igazság, még ha azt a formát, amelyben az akkori egyház előadta, jogosan elvetették is. Részemről azt tartom, hogy igazuk volt, ugyan nem a beállítás módjának valamennyi részletében, hanem magában a tényben. Tegyük fel tehát egyelőre, hogy igazuk volt, de akkor természetesen felvetődik az a kérdés: ki hát Krisztus? A válasz az a felfogás, mely – mint már mondtam – nyugaton kissé szokatlan lesz, szerintem azonban minden keresztény számára csupa reményt és boldogságot kellene, hogy jelentsen. Van egy magas tisztség mindazok fölött, akiket mi teozófusok Mestereknek nevezünk, a Mesterek egyik Mesterének mondanám – az egyedüli, a legfőbb Tanító. A kereszténységben görög néven említik, mely név, mint ismeretes, a görög misztériumokból származik, a beavatottak egyik fokozatát jelentette és „az az adeptus, aki elérte ezt a fokozatot, a Christos elnevezést kapta. Az Apostolok cselekedetei szerint ez a név volt az, melyet az ősi egyház a világ számára eljött hatalmas Tanító elnevezésére elfogadott, és el kell ismernünk, hogy választása igen helyes volt. Példája ez egy nagy igazság spirituális felismerésének. Lássuk most azonban más népek vallásait, teszem azt, kelet ősi vallásait. Tegyük fel, hogy megkérdeznék a legrégebbnek, a hindu hitnek valamelyik követőjét, elismernek-e a hindu vallásban egy minden vallás fölött álló legfőbb Tanítót, akit egyik sem vall csakis a sajátjának, egy egyetemes Tanítót (a hindu azt mondaná: „Istenek és emberek Tanítóját”, Önök pedig „Angyalok és emberek Tanítóját”, mert Déva ott ugyanazt jelenti, amit nyugaton angyal). Kérdésükre azonnal azt felelné: „Hogyne, elismerünk egy legfőbb Tanítót, aki minden spirituális életnek és impulzusnak élén áll, akit mi – bocsássanak meg, hogy itt a hindu elnevezést használom – akit mi Yagat-Gurunak, Világtanítónak nevezünk”. Tegyük fel, hogy ezután egy másik nagy keleti valláshoz, a buddhizmushoz fordulnának és

megkérdeznék valamelyik követőjét: „Elismernek-e vallásukban egy legfőbb Tanítót?” A buddhista is azonnal így válaszolna: „Hogyne, elismerünk. Csak egy Tanító van istenek és emberek felett, csak egy, aki a világ tanítója, akit mi Bodhisattvának, Bölcs Igazságnak nevezünk”. Magasztosabb nevet nem is lehetne Neki adni, Ő a Bölcsesség és Igazság; nem a Buddha, mint talán várták. Hogy mondani fogom, nem, a Tanító nem Ő volt. Amikor Buddhává lett, végleg elhagyta a földet. Csakis addig, amíg eléri a Buddha fokot, csak addig nevezik Őt Bölcs Igazságnak, vagyis Bodhisattvának. Tanítása egész tartama alatt ez a név illeti meg, és amikor elérkezik legmagasabb fokú megvilágosodásának ideje, tisztsége is véget ér, és eltávozik a földről. Az utolsó Buddha ugyan tudvalevőleg még egy ideig testében maradt, és tovább tanított, mindamellett a Tanító tisztsége a buddhisták szerint nem Buddhát, hanem a leendő Buddhát illeti meg, Buddha a keresztények megdicsőült és mennyekbe szállt Krisztusa, nem pedig a földön tanító és szenvedő Krisztus. Érdekes megfigyelni, hogy a különböző vallásokban ugyanezek a pontok emelkednek ki, és ugyanezek a különbségek láthatók különböző nevek alatt, úgy hogy azt látjuk, hogy e két leg-hatalmasabb keleti vallás a legfőbb Tanítót egyaránt elismeri. Okkult szempontból tehát ez a Tanító Krisztussal azonos, és ha ezt a tényt az egész kereszténység elismerné, sokkal könnyebben felkelthetné a keleti népek rokonszenvét, mint mostani eljárásával. Nem azt kell nekik mondani, hogy Krisztust kell imádniuk, hanem azt: „Más név alatt máris imádjátok Őt”, ami a valóságnak teljesen megfelel, mert e tisztséget évezredek óta ugyanaz a Lény tölti be, ugyanaz a Tökéletesség. Csak azért jelenik meg Ő, hogy fiatalabb testvéreit segíthesse, és testét ismét leveti, amikor az rendeltetését teljesítette, amikor az emberek, akikhez jött, és akikhez képest oly igen nagy, az Ő jelenlétét már nem tudják elviselni.

Ez tehát az a felfogás, melyet Krisztus lényegéről az úgynevezett okkultisták, vagy helyes irányban képzett teozófusok között találhatunk. A kereszténység Krisztusában a Világ legfőbb Tanítóját ismerik el, de nem ismerik el, hogy még csak egyszer jön el a világra, most is mint a világnak ma is legfőbb Tanítóját tisztelik és becsülik, de nem azonosítják a nagy tanítvánnyal, aki a zsidó Jézus nevet vette fel, és aki mint a keresztény egyházat irányító és gyámolító Mester, most is közöttünk él. Ez a kérdés az, amelyben valószínűleg eltérünk. Az ortodox keresztény természetesen Őt tekintené valamennyi vallás fejének, de aligha ismerné el a különbséget a Mesterré lett tanítvány – akinek megbízatása csupán a keresztény egyházra terjed – és a legfőbb Tanító között, aki viszont áldását nemcsak a keresztény vallásra, hanem a világ minden vallására árasztja. E tekintetben, azt hiszem, sokan más véleményen lesznek. Szerintünk Jézus, a nagy Mester, aki tehát még mindig fizikai testben, és valósággal megtestesülve él, a felsőbb síkokon oly hatalommal rendelkezik, mint minden Mester, vagyis spirituális kapcsolatban áll mindazokkal, akik hozzá fordulnak, mindazokkal, akik Tőle várnak irányítást, de mindamellett fizikai teste van. Ez a pont végtelenül fontos (ha nem is annyira, mint a spirituális mindenütt jelenvalóság), mivel számunkra, valamint sok velünk egyformán gondolkodó és szintén teozófus keresztény számára közvetlen és személyes összeköttetést jelent tanítvány és Mester között, és ez jóval több annál a lelki közösségnél, mely minden igaz hívő keresztény és hatalmas Tanítója között fennáll. Hogyan magyarázhatom ezt meg elég világosan, hogy gondolataimat jól megérthessék? Talán ha általános szempontból indulok ki, mely nemcsak azokra a hatalmas Lényekre vonatkozik, akiket mi Mestereknek, isteni lényeknek, tökéletessé vált embereknek nevezünk, hanem az egész hatalmas Testvériségre. A Mesterek földi tevékenységének többféle iránya van, de azon a spirituális impulzuson és áldáson felül, amely állandóan hatalmas erővel árad mindazokra, akik megnyitják szívüket, közvetlenebb és egyénibb kapcsolat is van a testet öltött Szellem és azok között, akik még emberi testet viselnek. Ennek lehetőségéről a szentek is meggyőződtek, a Mesterrel való személyes egyéni érintkezés lehetőségéről, amikor Őt látták, amikor Őt hallották, amikor számunkra nemcsak spirituális személyiség volt, hanem egyéni Tanító, sőt jó barát lett, amikor igazán érezték, hogy Ő a Mester, ők pedig az Ő tanítványai. És ez tulajdon képen a szentek ismertetőjele. Ennek a közvetlen egyéni kapcsolatnak a létesítéséhez a test feltétlenül szükséges. Noha tehát a kételkedők és hitetlenkedők oly gyakran támadják, mégis elvitázhatatlan alapigazságot tartalmaz az anglikán egyháznak ama cikkelye, mely szerint „Ő valósággal ismét felvéve testét, hússal és csontokkal és mindennel, ami az

emberi szervezet tökéletességéhez tartozik”. A hatalmas Tanító nemcsak spirituális valóság, hanem isteni volta mellett emberi lény is, akit külön és személyesen megismerhetünk. Ha az Isteni Bölcsességnek e legújabb impulzusa, melyet teozófiának nevezünk, hasznára lesz a kereszténységnek, ez csakis a kereszténységnek e nagyrészt elfelejtett felfogásához való visszahódítása által lehetséges, mely szerint az Isteni Mesterhez való viszonynak a tanítvány és Mester közötti viszonynak kell lennie, mely sokkal közvetlenebb és az emberi szív és elme számára sokkal hozzáférhetőbb, mintha úgy gondolnak Őreá, mint Istenségre, mint a Szentháromság második Személyére. Hogy ezt a felfogást hányan teszik magukévá Önök közül, azt persze nem tudhatom, de szeretném, ha legalább az alapeszme tisztán állana Önök előtt, hogy végeredményében megérthessék. Azt a Krisztus-fogalmat, mely szerint Krisztusnak szeretett tanítványa testet készített elő, és a gyermekégen, ifjúkoron keresztül egészen fiatalember koráig óvta, ápolta és nevelte, testet, melyet a hatalmas Személyiség, a világ legfőbb Tanítója a megkeresztelés alkalmával foglalt el és haláláig viselt, úgy hogy az egész tanítás és lelkipásztorkodás alatt nem Jézus, hanem Krisztus volt az, aki tanított, és Ő volt a kereszténység alapítója. Ezt a testet levetette ugyan, de azért még mindig valamennyi vallásnak Ura, és szeretett tanítványának, aki azóta Mesterré lett, ezt a vallást adta, illetve az ő különös gondjaira bízta, mint feladatát ezen a földön. Más vallásoknak más Mesterük van, de legfőbb, valamennyi felett, csak egy van, más vallások más tökéletessé vált isten-embereket tekintenek fejüknek, de valamennyi felett a Mestereknek ez a Mestere áll. Eképpen minden vallás egy legfőbb Tanítóban találkozik, és ebben a leghatalmasabb, legfelségesebb Személyiségben egységessé válik, tehát a világ minden vallása, külön-külön a maga Mesterén keresztül, egy közös Tanítóra tekint fel. Ezt a felfogást vallja a Teozófiai Társulat tagjainak nagy része, bár elfogadni senki sem köteles, mert senkire sem kényszerítünk kötelező tantételeket. Ezt vallják azok, akik e tárgyban a legbehatóbb oktatásban részesültek, de szerintem a legmélyebb érdeklődés tárgya lehet minden komoly gondolkodású ember számára, még abban az esetben is, ha nem tudja elfogadni ezt a felfogást.

Ez tehát az a felfogás, amelyet Krisztus lényegét illetően Önök elé akartam tárni. Ha gondolkodnak rajta, láthatják, hogy az a kritika, amelyre utaltam, teljesen megdőlt, és nem kell, hogy nyugtalanítsa bárkinek a szívét vagy a lelkiismeretét. Felismerhetik ugyanis, hogy itt egy és ugyanazon hatalmas Lénynek a megnyilatkozása áll előttünk – ám nem egyetlen megnyilatkozása –, aki korának igényeihez alkalmazkodik, Aki annyi bölcsességet és igazságot oszt, amennyit az Ő belátása szerint az illető kor emberei elbírnak, s Aki azzal együtt ihlető Szellemet is ad, amely az utána következő nemzedékeket arra képesíti, hogy tanításaiban egyre többet fedezzenek fel, és spiritualításban való fejlődésük során egyre nagyobb mélységeket lássanak abban a tanításban, amelyet Krisztus hagyott rájuk.

Meglátják, milyen természetesen terjed el ez a felfogás a jövőben, és majd rájönnek, hogy miért hiszik sokan közülünk, akik egy új civilizáció hajnalhasadását várják, azt is, hogy ez a legfőbb Tanító újra megjelenik. Eljön, hogy újra a földön járjon, mint egykor Júdeában, hogy újra spirituális bölcsességet árásson a világra, hogy ismét megüsse, egy új civilizációnak alaphangját, és hogy a világ minden vallását az Ő legfőbb tanításában egyesítse. Mi tehát nemcsak visszapillantunk a földön legutóbb megnyilatkozott Krisztusra, hanem tekintetünket a jövőbe irányítva, az eljövendő Krisztust várjuk. Meglátják, milyen természetesen terjed el ez a felfogás a jövőben, és majd rájönnek, hogy miért hiszik sokan közülünk, akik egy új civilizáció hajnalhasadását várják, azt is, hogy ez a legfőbb Tanító újra megjelenik. Eljön, hogy újra a földön járjon, mint egykor Júdeában, hogy újra spirituális bölcsességet árásson a világra, hogy ismét megüsse egy új civilizációnak alaphangját, és hogy a világ minden vallását az Ő legfőbb tanításában egyesítse. Mi tehát nemcsak visszapillantunk a földön legutóbb megnyilatkozott Krisztusra, hanem tekintetünket a jövőbe irányítva, az eljövendő Krisztust várjuk.

VII. ELŐADÁS

A teozófus magatartása a kinyilatkoztatással, ihlettel és megfigyeléssel szemben

Mindazok, akik a teozófiát komolyan tanulmányozzák, ne elégedjenek meg csupán annak a terjedelmes teozófiai irodalomnak az olvasásával, amely évszázadok óta elárasztja a világot, és napjainkban is egyre gyarapszik. Elő kellene készülniük ezen felül ama képességek kifejlesztésére is – ha ugyan velük született hajlamuk van ilyen irányú kutatásokra – amelyeknek segítségével meggyőződhetnek mindannak a valóságáról, amit csak mások közléseiből tudnak. Mindenesetre sok elméleti tanulmány szükséges, mielőtt az ember áttérhetne a gyakorlatra, és a legtöbb esetben a finomabb érzékeket talán nem is lehet ebben az inkarnációban kifejleszteni, ellenben már most előkészületeket tehetünk a következő életben való kifejlesztésükre. Ezért tehát minden teozófus kiképzésének nagyrészt elméleti tanulmányokból kell állnia, és igen fontos, hogy milyen magatartást tanúsít az ilyen tanulmányokkal szemben. Különbséget kell tennie olvasmányai között, és magatartását a könyv jellegéhez kell alkalmaznia, igyekeznie kell, hogy felismerje a különbséget a kinyilatkoztatott írások és az ihletet írások között, és viszont e kettőt megkülönböztesse a megfigyeléseken alapuló feljegyzésektől.

Minden nagy vallás alapja valamely irányadónak ismert szentírás. Ilyen szentírások pl. a hinduizmusban a Védák. A Veda szótudást jelent, és e tudás az örök igazság tudása, a Logosznak, a világegyetem Urának tudása, annak, ami valóban van, és nem annak, ami látszik, vagyis a valóságnak, nem pedig a tüneményeknek az ismerete. Ez a tudás öröktől-örökké a Logoszban lakozik, mert Lényének egy része, és az emberiség gyámolítására kinyilatkoztatva, megnyilvánult alakjában a Védákká lesz. Ebben az alakjában sok átalakuláson megy át, míg végül eredeti értelméből nem sok marad. A Védák felsőbbségét valamennyi hindu filozófiai iskola elismeri, de miután ez az alaki elismerés megtörtént, teljes szabadságot enged a kutatás, megítélés és elmélkedés terén. Amilyen szigorú a hinduizmus társadalmi rendszerében, olyan szabadságot biztosít mindenkor az emberi értelem számára. Mind a filozófiában, mind a metafizikában mindig azt hirdette, hogy mindenkor az igazságot kell keresni, és hogy a tévedésekért nem jár büntetés, mert a tévedés már tényénél fogva büntetés, és már a természeti törvények alapján szerencsétlenséget szül. Ez az ősi szabadság még ma is fennáll, az ember gondolhat és tehet, amit akar, feltéve, hogy a gyakorlati életben ragaszkodik kasztjának társadalmi szokásaihoz. A hinduk minden tudást két osztályba, felső és alsó kategóriába osztanak. Az alsó kategóriába sorolják – az egyik Upanisad utasítását követve – minden szent könyvüket, valamint más irodalmi, tudományos és oktató munkájukat, a felső kategóriába egyedül „az Ő tudását” helyezik, az Övét, „Aki által minden egyéb tudva van”. Ez a hinduizmus dióhéjban. Ha egyszer elértük a legfőbb tudást, és lelkünk megvilágosodott, akkor feleslegessé válik minden szentírás. Ezt a Bhagavad Gita egyik jól ismert szakaszában igen kereken és világosan megerősíti: „Megvilágosodott Brahmána számára annyi a Védák haszna, mint víztartálynak vízlepte helyen.” (II. 46.) Mire való a víztartály, amikor mindenütt víz van? Mire valók a szentírások, amikor az ember megvilágosodott? A kinyilatkoztatások feleslegesek annak, akinek a Szellem megnyilatkozott.

A buddhizmus első napjaiban a Védáknak nagy tekintélyük volt, mert az Úr Buddha, mint dr. Rhys Davids mondja, „mint hindu született, nevelkedett, élt, és halt meg”. (Buddhism, 116. old.) A buddhisták szellemi szabadságukat Tanítójuk következő bölcs tanácsára építik: „Ne higgyetek valamiben csak azért, mert mások mondják, se a hagyományokban csak azért, mert ősidőkből származnak, se híresztelésekben, mint olyanokban, se a bölcsek írásaiban csupán azért, mert bölcsek írták... se tulajdon tanítók és Mesteretek pusztá tekintélyében. De hinnünk kell, ha az írást, tanítást vagy mondást józan eszünk és belátásunk is igazolja. Mert azt tanítottam néktek: ne higgyetek csak

azért, mert azt hallottátok, ha azonban saját meggyőződésekből hisztek, cselekedjete a szerint és korlátlanul”. (Kalama Suttá, a Anguttara Nikaya-ból). A buddhistáknak még a kinyilatkoztatást is a józanész és belátás ítélőszéke elé kell terjeszteniük, benső visszhangra kell, hogy találjon, a bensőnkben lakozó Énünk tanúbizonyosságára, mielőtt kötelezőnek lehet elfogadni. A keresztény és mohamedán hitben – mindkettőben nagyrészt zsidó befolyás alatt – a kinyilatkoztatások kötelező volta sokkal túlhajtottabb, mint minden más korábbi hitben. Napjainkban a kinyilatkoztatott szentírások járma a kereszténység számára sokkal elviselhetőbbé vált, a bíráló képesség fejlődése és a tudósok kutatásai folytán. A modern keresztény kutatót vallásának kinyilatkoztatásai épp oly kevéssé hátráltatják, mint a hindut. Szokásos térdhajtással hódol, megemeli kalapját, s azután szabadon mehet tovább.

Mi a kinyilatkoztatás? A kinyilatkoztatás valamely, az emberiségnél tökéletesebb Lénynek közlése bizonyos tényekről, amelyeket Ő ismer, de amelyek ismeretlenek azok előtt, akiknek kinyilatkoztatta, oly tényekről, amelyeket eddig kifejlesztett képességeik segítségével nem érthettek fel. Ezekről a tényekről bizonyosságot szerezhethet magának az, aki elérte, a kinyilatkozó – lehet Avarára, Rishi, vagy vallásalapító – fejlődési fokát. Az Ő szavaiknak „tekintélyük” van, a tudás tekintélye, és ez oly tekintély, mely előtt minden józanészű ember meghajlik. Azt tapasztaljuk, hogy e hatalmas Lények tanításait nem saját kezűleg írták le, Ők tisztán a tanításra szorítottak, de tanításait nem örökítették meg írásban. Valamely követőjük vagy tanítványuk azután, lehet, hogy csak évek, sőt évszázadok múltán leírta mindazt, amit ő maga vagy ősei hallottak. Ennek következtében a kinyilatkoztatás – és e szabály alól valószínűleg nincsen kivétel – a feljegyző révén más színezést nyer, és bizonyos fokig kicsinyessé, eltorzulttá válik. Mindaz, amit az isteni Tanító környezetében eredetileg hallottak, szó szerint megvan az Akasha-krónikában, és ott mindenkor újra megtalálhatják, akik kifejlesztették azokat a belső érzékeket, amelyeknek segítségével e feljegyzések olvashatók. Kiváló fejlettségű egyének annak idején bizonyosan sok esetben készítettek hű feljegyzéseket, de az ilyen becses könyveket biztonságban őrzik, titkos templomok és rejtett sziklaüregek könyvtáraiban, kiválasztott örök felügyelete alatt. Az ilyen feljegyzések kiváló okkultisták számára hozzáférhetőek, senki másnak.

A mohamedánok állítása szerint az ő szentkönyvük több biztosítékot nyújt abban a tekintetben, hogy a Próféta saját szavait híven megőrizték. Kétségtelenül ennek tulajdonítható a Korán feltétlen tekintélye az igazhitű mohamedán előtt.

Milyen magatartást tanúsítson a teozófus a kinyilatkoztatással szemben? A világ szentírásait, eredetük szembeállított tartása mellett, mindig tiszteletben kellene tartania, ám anélkül, hogy vakon alávetné magát, mert hiszen tudja, hogy különböző közvetítő közegek útján jutottak hozzánk. Használjon fel minden tudást, mérje ki, amennyire csak tudja, az archeológiai és történelmi kutatásokat, és használja fel legtisztább ítélőképességét, hogy a kinyilatkoztatott igazságot megkülönböztethesse azoktól a kinövéseitől, amelyek az idők folyamán keletkeztek. Ha történetesen kifejlesztette felsőbbrendű pszichikai képességeit, meg kellene kísérelnie, hogy a régi keletű írásokat kihámozza az újabbak közül, és kutasson az Akasha-krónikában, hogy az illető kinyilatkoztatások az utóbbival való összehasonlítás folytán megerősítést vagy cáfolatot nyerjenek. Milyen határtalan szolgálatot teljesíthetnek az ilyen teozófusok, ha számban gyarapodnak, és megfelelőbb képességeket nyernek erre az óriási feladatra. De e külső képességek nélkül is igen sokat érhet el a teozófus benső kibontakozás által, kifejtheti magában spirituális képességeit, mély elmélkedésbe merülve keresheti az igazságot, amely a kinyilatkoztatásból átsugárzik a tudatlanság és félreértések sűrű fátyolán, életét annyira megtisztíthatja, hogy a benne lakozó szellemi világosság fénye testeit áthatva, megvilágítja az írott szavakat. „Ami Istenben vagy, senki nem tudja, csak Isten Szelleme.” (Pál I. lev. Kor. 2. 11.) Ez a Szellem azonban bent lakozik minden ember fiában, és amikor az Ő fénye kisugárzik, az isteni dolgok megnyilatkoznak azok előtt, akiknek szíve tiszta. Amíg a kinyilatkoztatott tanítások és állítások nem találnak ilyen visszhangra a bennünk lakozó Lélekben, addig a teozófus tartsa véleményét függőben minden kinyilatkoztatás jogosultságát illetően. Az ő számára mindaddig nem igaz, amíg saját lelke mélyén visszhangra nem talál. Szép lehet és

hasznos is, a világ bibliái a legbehatóbb tanulmányozásra és kegyeletes kutatásokra méltók. De amíg a bennünk lakozó Szellem nem igazolja, addig nem lehet meghódolni előttük, különben az emberek tévedései részesülnek abban, ami csakis az isteni Szellemet illeti.

Mi az ihlet? A normális emberi képességeknek valamely külső behatás által az értelmi, erkölcsi és spirituális erő fokain át arra a pontra való emelése, amelyen a külső behatás az embert még testéből is eltávolíthatja, hogy azon keresztül más egyént juttasson kifejezésre. Ha az új tulajdonos oly magasztos lény, aki jóval túlszárnyalja az embert, az ihlet kinyilatkoztatásba mehet át. Némelyek talán úgy vélik, hogy helyesebb volna, ha korlátoznánk e szó értelmét, és csupán az illető képességeinek normális színvonalukon túl, működésük legmagasabb fokára való emelésére alkalmoznánk, nem pedig tulajdonosuk eltávolítására, és egy nálánál felsőbbrendű egyénnel való helyettesítésére.

Az ihlet alacsonyabb fokozatait igen sokan elérhetik. Mikor oly szónokot hallgattak, aki tudásánál és szellemi erejénél fogva jóval felülmúlta hallgatóságát, nem érezték-e, hogy szellemi képességeik oly magas színvonalra emelkednek, amelyre eddig segítség nélkül nem tudtak felemelkedni? Ilyenkor megértenek kérdéseket, melyeket eddig nem tudtak felfogni, világosan látják azt, amit eddig homály borított, gondolatvilágukba világosság árad, és eddig nem is képzelt összefüggést látnak a dolgok között, érzik, hogy tudnak. Másnap meg szeretnék osztani kincseiket valamelyik barátjukkal, és kezdik leírni a világos fejtegetéseket, ecsetelni a széles látókört, amely Önök előtt feltárult, és íme – hiába. Hová tűnt a világosság, hová tűntek a távoli képek, amelyek szemeik előtt elvonultak? Értelmük ismét normális színvonalára süllyedt, az ihlet elmúlt. És így járnak nemcsak a szellemi, hanem az erkölcsi képességekkel is. El sem képzelt szépséget láttak, és ellenállhatatlan bámulatot éreztek minden iránt, ami magasztos és tiszta. Hová tűnt a lelkesedés, a rajongás? Vajon a józanész hideg helyeslése minden, ami az erkölcsi eszménykép iránti rajongásból és szenvedélyes elragadtatásból maradt? Miért látszik most minden oly ridegnek, olyan szürkének és hétköznapiasnak? A segítség nélkül elérhető színvonalnál magasabb színvonalra emelkedtek, de a „Hegyen” mégis megmutatták Önöknek az erkölcsi eszményképet és hatalmát, és az a tény, hogy egyszer már kényszerítő hatalma alatt álltak, biztosíték arra nézve, hogy a jövőben még fogékonyabbak lesznek iránta, és jön majd idő, amikor az, amit most csak más sugallatának hatása alatt éreztek, erkölcsi képességeik normális működése lesz.

Az ihlet magasabb fokait elérve, néhányan közülünk megtudhatjuk, mit jelent a Mesterek előtt állni, és érezni jelenlétük csodálatosan felemelő hatását. Itt már nincsen szükség szavakra, tanításra, jelenlétük elegendő. Ha az Ő közelükből azután ismét visszatérünk a hétköznapi életbe, érezzük, milyen különbség van ennek légköre és a szent Lény légköre között. De most már tudunk, tapasztalatot szereztünk, és ennek emléke tartós erősségünk marad.

Mindazok, akik ihletve írtak vagy beszéltek, ilyen felemelésben részesültek, szellemi és erkölcsi képességeiket ily módon fokozták, míg a normálisnál sokkal magasabb színvonalra emelkedtek. Ekkor is ők írnak, vagy beszélnek, és írásaikon, szavaikon meglátszik egyéniségük, lelkületük hatása. De írásaik sokkal magasztosabbak, szavaik sokkal erőteljesebbek, mintha segítség nélkül írnának, vagy beszélnének.

Így emelkedhetünk tehát fokról-fokra az ihletségben, addig az állapotig, amidőn az ember elméje és érzelmei már nem befolyásolják többé testét, hanem egy nálánál sokkal hatalmasabb lény foglalja el, és használja fel. Ilyenkor már nem az ember beszél, hanem „Atyjának Szelleme, aki általa beszél”, saját korlátozottsága megszűnt, sajátos felfogása eltűnik, és az ihletett kijelentések tisztán folynak ajkáról. Ilyenkor az ihlet kinyilatkoztatássá változik.

Ez az egész folyamat igen egyszerű. A tudatban történő változások és az anyag rezgései közti

kölcsönhatások alapján tudjuk, hogy minden tudatbeli változás megfelelő rezgéseket vált ki az öntudat által használt és testét (a mentális testet) alkotó anyagban, a test anyagának minden egyes rezgését változás követi a testet öltött öntudatban. Bármelyik a kezdeményező a kettő közül, a másik mindenkor reagál. Ha ketten vagy többen együtt vannak, és az egyik magasabb fejlettségi fokon áll, mint a többi, akkor a fejlettebb egyén gondolataival, kívánságaival és cselekedeteivel saját mentális, asztrális és fizikai testében – a tudatában történő változásoknak megfelelően – a rezgéseknek egész sorozatát létesíti, e rezgések hasonló rezgéseket keltenek a közöttük és a nálánál alacsonyabb fejlettségi fokon álló egyén, illetve egyének között levő mentális, asztrális és fizikai anyagban. A közbeeső anyagnak ezek a rezgései hasonló rezgéseket váltanak ki a szomszédos testben, illetve testekben, mely rezgések viszont azonnal hasonló rezgéseket hoznak létre a megtestesült öntudatban, illetve öntudatokban. Az illető egyén, illetve egyének ez által kapcsolatba kerülnek egy náluknál magasabb fejlettségi fokon álló egyénnel, és magasabb rendű gondolatokra, kívánságokra és cselekedetekre lesznek képesek, mint saját kezdeményezésükből. Értelmi képességük élesebb, érzelmeikben több a melegség, cselekedeteik nemesebbek, mint lennének segítség nélkül. Mikor ez az éltető befolyás megszűnik, lassanként visszasüllyednek rendes színvonalukra, de az emlék megmarad, és nem felejtik el, hogy egyszer ők is tudtak, meggyőződtek. Sőt a következő alkalommal könnyebben válaszolnak az ilyen behatásokra, míg végül véglegesen megállapodnak a magasabb színvonalon. Ezért olyan értékes a nálunknál magasabb fejlettségű egyének társasága, vagyis az ő „légkörük”. A beszéd felesleges, nem baj, ha csak kevés szó esik. A finomabb anyagú test mégis öntudatlanul magasabb rezgéseket vált ki, és lehet, hogy csak később, az együttlét után ébrednek a „fiatalabbak” annak a változásnak a tudatára, amelyet az „idősebbek” társasága okozott bennük.

Hasonló eredményeket érhetünk el, ha olyan írók műveit olvassuk, akik nálunknál magasabb fejlettségi fokon állnak. A változásoknak hasonló sorozata indul meg, bár nem olyan hathatósan, mint az élő ember jelenléte következtében. Sőt figyelmes és tiszteletteljes olvasás az író figyelmét is felkeltheti, akár fizikai testben van, akár azon kívül, és a tanítványhoz vonzhatja, akit ez által légkörébe zár, ugyanolyan eredménnyel, mintha csak fizikai testben volna jelen. Ezért megbecsülhetetlen a fennkölt irányú irodalmi munkák olvasása, az olvasás folyamán színvonalukra kell emelkednünk, és ha ezt kitartással folytatjuk, úgy idővel véglegesen magasabb színvonalon állapodunk meg. Ezért megbecsülhetetlen, ha néhány sort olvasunk az elmélkedés előtt, ezáltal az elmélkedésre kedvezőbb légkörbe emelkedhetünk, mint amilyenből saját erőnkől indulhatnánk ki. Ezért megbecsülhetetlenek az ilyen elmélkedéseknél a „Szent helyek”, mert e helyek légköre a szó szoros értelmében gyorsabban rezeg a miénknél. Erre vezethető tehát vissza a haladottabbaknak az a gyakori tanácsa, hogy tartsunk fenn, ha csak lehet, külön szobát vagy fülkét, amelyet csakis elmélkedésre használunk, mert az ilyen helyiség légköre már rövid időn belül sokkal jobb és tisztább lesz a külvilág légkörénél. Mit ér, ha a teozófus ismeri a törvényeket, de nem fordítja őket a saját és az emberiség javára?

Milyen magatartást tanúsítson a teozófus az ihletett egyén és az ihletett könyvvel szemben? Mindenekelőtt legyen fogékony, a lehetőséghez képest fokozza le normális rezgéseit, és nyissa meg egész lényét a rááradó rezgési hullámok befolyásának. De nem elég, hogy magatartása csak fogékony legyen, igyekeznie kell, hogy összhangba jusson, és együttműködjék ezekkel a rááradó hullámokkal. A rokon vibrációk fokozására kell törekednie, hogy a tudatbeli változások, amelyek ezeket kísérik, minél tökéletesebbek legyenek. Ezért szeretetét, meggyőződését, teljes bizalmát és önmegadását fel kell ajánlania az ihletőnek, mert teste csakis ily módon juthatnak tökéletes összhangba az ihletővel. Erre az időre ki kell küszöbölnie magából saját gondolatait, saját érzelmeit, saját tevékenységét, és vibrációk keltése helyett a rááradó vibrációk megisméltésének kell alávetnie magát. Mint a csendes tó, melyben a hold és a csillagok tükröződhetnek, csak megtört tükröződések ad, ha elvonuló szellő megzavarja sima felületét, az alsóbbrendű lény is, ha uralkodik gondolatain, féken tartja érzelmeit, és lecsillapítja tevékenységét, visszatükrözheti a felsőbbrendű lényt, a tanítvány a Mester gondolatait. Ha ellenben saját gondolatai uralkodnak rajta, ha saját kívánságai támadnak, csak semmitmondó torzképeket, csak

érthetetlen, megtört tükröződések foghat fel.

Mielőtt a világ valamely ihletett könyvét olvassák – a „Krisztus követése”, „Pythagoras aranyversei”, „Világosság az Ösvényen”, „A Csend hangja” címűeket – célszerű, ha rövid imát mondanak, ha ily módon szokták tudati állapotukat legmagasabb fokára emelni, vagy pedig mantrát ismételnek, vagy halkán énekelnek valamely ismert és kedvelt dallamot, hogy felkelthessék a kedvező hangulatot. Azután olvassanak el egy versszakot, és ismételjék el többször, elmélkedjenek rajta, élvezzék ki minden szavát, minden szó velejét, éltető erejét.

Finomabb testük ily módon, legalább részben, összhangba jut az ihletett íróval, és az ő rezgéseit ismételve, tudatukban megfelelő változásokat létesítenek. Az ihletett könyvek értéke megbecsülhetetlen, olyan létrának fokai, amely a földről az égbe nyúlik, valóságos Jákob létrája, amelyen az Úr angyalai haladnak fel és alá.

Hátra van még a teozófus figyelmére méltó könyvek harmadik osztálya, de ezekkel szemben egészen más magatartást kell tanúsítania, mint a kinyilatkoztatott, és mint az ihletett írásokkal szemben. Oly könyvek ezek, amelyek nálánál haladottabb tanítványok megfigyeléseit tartalmazzák, megfigyeléseket, amelyeket a fizikai feletti létsíkokon végeztek azok a tanítványok, akik kifejlesztették magukban a síkok ismeretét és képességeit, de még nem emelkedett a Tökéletes Ember színvonalára. Vannak tanítványok által írott könyvek, mint például a „Titkos Tanítás” és az „Esoteric Buddhism”, amelyek nem a tanítvány közvetlen megfigyeléseit tartalmazzák, hanem inkább a Mesterek tanításainak leírásai és feljegyzései, amelyekbe e tanítások helytelen értelmezése folytán könnyen tévedések csúszhatnak. H. P. Blavatsky maga mondta, hogy a Titkos Tanításban elkerülhetetlen tévedések vannak, és mivel e csodálatos könyvben saját megfigyelései alapján írja le azokat a képeket, amelyeket Mestere tárt fel előtte, az esetleges tévedések eshetősége itt igen könnyen fennforoghat. E tévedések azonban csak jelentéktelenek lehetnek, mert munkája közben gondos felügyeletben és segítségben részesült. Ez a két könyv külön helyet foglal el irodalmunkban, mivel létrehozásukban a Mesterek meglehetősen közreműködtek. Én azonban nem ezekre gondolok, hanem azokra a könyvekre, amelyeket a tanítványok saját normális képességeik segítségével írtak, olyan képességekkel, amelyek még fejlődőfélben vannak, olyan könyvekre, amelyek főleg az asztrális, mentális és buddhikus síkokra vonatkoznak, az emberi szervezetre, az egyes emberek, nemzetek, fajok és világok múltjára. Ilyen tárgyú munkákból lassanként tekintélyes teozófiai irodalom keletkezett, amely felöleli a tanítványoknak természetfeletti képességeik segítségével végzett megfigyeléseit. Ezekre vonatkozóan figyelembe kell vennünk bizonyos dolgokat.

Először: a szóban forgó tanítványok még fejlődőfélben vannak, és az általuk ma használt képességek, amelyek már normális képességcikké váltak, fejlettebbek és magasabb síkokra terjednek, mint a tíz-tizenöt év előtt használt képességek. Most tehát sokkal többet látnak mind mennyiség, mind minőség tekintetében, mint akkor, és e tökéletesebb látóképességgel végzett megfigyeléseiknek, mivel pontosabbak, természetesen különbözniük kell a korábbi és tökéletlenebb látomásoktól.

Másodszor: ez a nagyobb pontosság megváltoztatja a viszonylagos arányokat és távlatokat. Ami egymagában szemlélve tekintélyesnek és függetlennek látszott, alárendelt és szinte jelentéktelen dologgá törpülhet, mikor észre vesszük, hogy csupán kiegészítő része egy nagy egységnek. Megváltoztathatja alakját és színét, oly környezetben, amely csak magasabbrendű látóképességgel észlelhető. Az, amit testi szemünk a világűrben lebegő gömbnek nézett, természetfeletti látóképességgel észlelve, valamely a nappal anyagilag összefüggő, egyöntetű égitestnek szabadon álló végpontja lesz. Vajon valótlanságot állítottunk, mikor, mint gömböt írtuk le? Részben igen, részben nem. A fizikai síkon gömb volt és valóban az is, mert minden tekintetben megfelel annak a fogalomnak, amelyet mi idelent a gömbről alkotunk. A magasabb régiókban azonban nem gömb, hanem olyan test, melynek végső pontját csak fizikai szemünk látja gömbnek, mert folytatása láthatatlan.

Harmadszor: az élesebb látóképesség közbeeső és eddig láthatatlan fokozatokat fedez fel, és a változatok egész sorozatát tárja elénk két fokozat között, melyet a kevésbé fejlett látóképesség teljesen összefüggőnek nézett. A régebbi megfigyelésekben például azt mondtuk, hogy a fizikai atom asztrális anyagra bomlott. Ha ugyanezt a tüneményt tizenkét évvel később tanulmányozzuk, azt tapasztaljuk, hogy a fizikai atom megszámlálhatatlan apró részecskére bomlik, és hogy ezek azonnal negyvenkilenc asztrális atomba csoportosulnak, amelyek esetleg asztrális molekulákká egyesülhetnek, de esetleg nem. Majd egy forgó falról beszéltünk, az élesebb látóképesség nem lát falat, csupán képzelt elhatároltságot, mely rendkívül gyors forgás következtében keletkezik, mint a tűzcsóvával rajzolt tüzes gyűrű, így állandó villany vagy gázvilágítás mellett egy gyorsan forgó fekete-fehér csíkos korong szürkének látszik, ha azonban eloltjuk a világosságot, és a sötétséget hirtelen felvillanó fénysugárral megszakítjuk, akkor mozdulatlanul függő korongot látunk, amelyen a fekete-fehér csíkok élesen tűnnek elő egymás mellett. Vajon melyik volt helyes a két megfigyelés közül? A szem mind a két esetben hűségesen tolmácsolta azt, amit látott. Különböző feltételek mellett különböző dolgokat látunk.

Jelentkezhetnek még más különbségek is, de elégedjünk meg a fenti példákkal. Vajon eszerint nem vehetjük-e hasznát a megfigyeléseken alapuló könyveknek? Csak abban az esetben válnak haszontalanokká, sőt ártalmasokká, ha a teozófus nem megfigyeléseknek, hanem kinyilatkoztatásoknak, ihletett írásoknak tekinti. A megfigyelés minden tudományos ismeret alapja, és a korábbi megfigyeléseknek későbbi megfigyelésekkel való helyesbítése, a tudományos haladás előfeltétele. Amikor a fénytani kísérletezőt zavarba ejti a fekete-fehér korong, a szürke korong, a forgásban levő, mozdulatlanul függő korong, ebből nem azt következteti, hogy az ellentétes megfigyelések folytán hiábavaló minden további megfigyelés. Keresi, és meg is találja a fénynek, a szem alkatának különböző feltételeit, amelyek megmagyarázzák az egyaránt helyes, és mégis ellentétes észleléseket. Megfigyeléseit ismételt kísérleteknek és az értelem bírálatának veti alá, mindaddig, míg az ellenmondások közül előtűnik a sokoldalú igazság.

Milyen magatartást tanúsítson a teozófus a megfigyelésen alapuló könyvekkel szemben? Minden ilyenfajta könyvvel szemben nem a hívő, hanem a tudományos kutató álláspontjára kell helyezkednie. Beható tanulmányozásnak, alapos megfontolásnak és éles bírálatnak kell őket alávetnie. Más tanítványok megfigyeléseit még abban az esetben sem szabad végérvényesen elfogadniuk, ha e tanítványok olyan képességeket használnak, amelyeket Önök még nem fejlesztettek ki. Csakis valódi értékük szerint kell becsülniük, mint módosításnak, helyreigazításnak, felülvizsgálatnak alávethető megfigyeléseket. Ne ragaszkodjanak hozzájuk görcsösen, hanem csak, mint fenntartással elfogadott feltevésekhez, amíg további megfigyelések, saját megfigyeléseiket is beleértve, megcáfolják, vagy megerősítik. Ha homályos kérdéseket megvilágítanak, ha egészséges erkölcsökre ösztönöznek, fogadják el és használják fel, de sohase engedjék, hogy józan eszüket bilincsekbe és gondolataikat béklyókba verjék. Tanulmányozzák e könyveket, de ne fogadják el vakon, értsék meg, de ne mondjanak elhamarkodott véleményt. Ezek a könyvek hasznos eszközök, de veszedelmesek lehetnek, ha hatalmukba kerítenek, tanulmányozásra valók, nem pedig arra, hogy meghódoljanak előttük. Legyen önálló véleményük, ne vegyék kölcsön a másokét. Ne legyenek olyan mohók a tudásszerzésben, hogy kénytelenek legyenek mások tudását elfogadni, mert a másoktól átvett, már kész vélemény olyan, mint a készen vett ruha: se nem jó, se nem illik.

A Teozófiai Társulatban veszedelmes hajlandóság kezd lábra kapni, amennyiben a megfigyeléseken alapuló könyveket mérvadóknak kezdik tartani, ahelyett hogy tanulmányozásra szánt anyagnak tekintenék. Ne szaporítsák a vak hívők számát, hanem álljanak inkább az egészséges gondolkodású, józaneszű tanítványok táborába, akik türelemmel igyekeznek önálló véleményt formálni, és saját képességeiket kifejleszteni. Használják ítélőképességüket minden Önök elé tárt megfigyeléssel szemben, vizsgálják meg a lehetőséghez képest, és bírálják meg tehetségük szerint. Igen silány

szolgálatot tesznek nekünk azok, akik tanítványokból pópát csinálnak, és szajkó módra, mint csalhatatlanokat ismételnék olyan állításokat, amelyeknek valódiságáról nem győződtek meg. Sőt mi több, a vakhit éppen olyan vak hitetlenségre visz. Valamely tanítványt minden tiltakozása ellenére magas polcra helyeznek, és próféta voltát hirdetik, amikor pedig egyszer azt tapasztalják róla, hogy valamiben tévedett, amely lehetőségre már előre felhívta figyelmüket, akkor egyszerre megváltoznak, porba rántják, és lábbal tiporják. Őt szidalmazzák, holott saját elvakultságukat, saját tudatlanságukat, saját mindenáron való hinni akarásukat kellene okulniuk.

Talán már egyszer itt az ideje, hogy megszűnjünk gyermekek lenni, és megtanuljunk férfiakhoz és nőkhez méltóan viselkedni, a jó alkalmakat megbecsülni, és saját gyarlóságainkat belátni. Talán már ideje, hogy vak hiszékenység helyett komoly tanulással hódoljunk az igazságnak. Legyen bennünk mindenkor készség a téves benyomás vagy helytelen megfigyelés helyesbítésére. Járjunk-keljünk éles elmével, nyitott szemmel, és sohase feledkezzünk meg arról, hogy az igazsággal szemben az alapos megvizsgálás a legnagyobb szolgálat. Az Igazság olyan, mint a nap, mely saját fénye miatt világít, ha egyszer felismertük, többé már nem tagadhatjuk. „Hadd keljen birokra az Igazság a hazugsággal. Vajon tapasztalta-e már valaki, hogy tiszta küzdelemben nem az Igazság győzedelmeskedett?”